

This project is funded by
the European Union

SOCIETY
WITHOUT
VIOLENCE

სქესი, გენდერი, ორიენტაცია

დამატებითი საკითხავი მასალა ტრენინგისათვის

www.women.ge

ტრენინგის სახელმძღვანელო მომზადებულია „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფის“ (WISG) მიერ. ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროექტის ფარგლებში „ღვბტი სოლიდარობის ქსელი სომხეთსა და საქართველოში“, რომელსაც ახორციელებს ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონული ბიურო.

სახელმძღვანელოს შემდგენელი: ე. აღდგომელაშვილი

ჩვენს მიერ შემუშავებული სახელმძღვანელო ეფუძნება იმ პრინციპებსა და ფასეულობებს, რომელიც გაცხადებულია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში, ასევე სხვა საერთაშორისო კონვენციებში, რომლებიც განსაზღვრავენ ადამიანის უფლებათა სტანდარტებსა და ნორმებს. პროგრამის შემუშავებისას ვხელმძღვანელობდით კანადური ორგანიზაციის „Equitas“-ის მიერ შემუშავებული მეთოდოლოგიით.

სახელმძღვანელოში გამოყენებულია როგორც WISG-ის მიერ შემუშავებული, ისე სხვადასხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი და ადაპტირებული მასალები, რომელიც შეირჩა პროექტის მიზნებისა და ტრენინგის მონაწილეთა სპეციფიკის გათვალისწინებით. მათი გამოყენებისას/გადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

შინაარსი

ტერმინოლოგია	3
სქესი, გენდერი, გენდერული როლები	3
სქესუალობა, სქესუალური ორიენტაცია, გენდერული იდენტობა	4
საქსუალური ორიენტაცია	8
კინზის დონეთა შკალა (Kinsey scale).....	8
სქესუალური ორიენტაციის სკალა კლაინის მიხედვით (Klein, 1990).....	9
ჰომოსექსუალური იდენტობის ჩამოყალიბების პროცესი	10
ტროიდენის მოდელი	10
კასის მოდელი	11
ქამინგაუთი	12
საქსუალური ორიენტაციის ფორმირება	14
ბიოლოგიური თეორიები	14
გენეტიკური ფაქტორები	14
ჰორმონული ფაქტორები	15
ფსიქოლოგიური თეორიები	15
ფროიდის კონცეფცია	15
ბიბერის მოდელი	16
ბიჰევიორისტული თეორიები	17
სტორმზის თეორია.....	18
დასკვნითი შენიშვნები “მიზეზების” შესახებ.....	18
ჰომო/ბი/ტრანსფობია	20
ჰომოფობია	21
ბიფობია	21
ტრანსფობია.....	22
დამოკიდებულება ლგბტი პირების უფლებრივი მდგომარეობის მიმართ	23
წინასწარგანწყობების გამოვლენის ფორმები	25
ინტერნალიზებული ჰომოფობია	27
ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში	32
სამართლებრივი გარემო	32
სოციალური განწყობები ლგბტ პირთა მიმართ	34
ჰომოფობიური განწყობების დინამიკა საქართველოში.....	34
ცოდნა სქესუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბების შესახებ.....	37
ჰომოფობია	39
ბიფობია	39

ტრანსფობია.....	40
დამოკიდებულება ლგბტი ჯგუფის წევრთა უფლებრივი თანასწორობის მიმართ...	40
კვლევის თარგვლებში შემუშავებული რეკომენდაციები.....	42
სიძულვილის ენა	48
ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა ლგბტ პირთა მიმართ	53
მოკლე ისტორიული ექსკურსი სხვადასხვა ეპოქასა და საზოგადოებაში	56
დამოკიდებულება ჰომოსექსუალური ქცევის მიმართ	57
დამოკიდებულება ტრანსგენდერობის/ტრანსგენდერების მიმართ	60
ჰომოსექსუალობა, როგორც ცოდვა	64
ჰომოსექსუალობის კრიმინალიზაცია/დეკრიმინალიზაცია.....	66
ჰომოსექსუალობის/ტრანსგენდერობის დეჰათოლოგიზაცია	68
ინფორმაცია (WISG) მიერ ჩატარებული კვლევების შესახებ	72

ტერმინოლოგია

სქესი, გენდარი, გენდერული როლები

სქესი – ბიოლოგიური მახასიათებლების ერთობლიობა (ანატომიური, ფიზიოლოგიური, ბიოქიმიური, გენეტიკური), რომელიც განასხვავებს მდედრის და მამრის ორგანიზმს.

გენდერი – სოციალური კონსტრუქტი, რომელიც გამოხატავს საზოგადოების მიერ დადგენილ თუ გამოუმუშავებელ, ფუნქციურ, ქცევით, მენტალურ თუ ემოციურ განსხვავებულობას ქალსა და მამაკაცს შორის. სტერეოტიპი წმინდა მამაკაცურ (მასკულინურ) და ქალურ (ფემინურ) აზროვნებასა და ქცევაზე, გულისხმობს მკვეთრ მახასიათებელ ჩარჩოებს სქესის ფუნქციური დატვირთვისთვის. ამავე დროს, ეს სტერეოტიპები მოქმედებს „აქ და ამჟამად“, ანუ დამახასიათებელია კონკრეტული საზოგადოების არსებობის ფორმისათვის. სწორედ სოციალურ-კულტურული ნორმები (ეროვნება, ყოფითი სამართალი, ტრადიცია, რელიგია, ტაბუ) განსაზღვრავენ ქალისა და მამაკაცის პროფესიას, ქცევის მოდელს, ჩაცმას, ფსიქოლოგიურ მახასიათებლებს და არა ბიოლოგიური სქესი.

პატრიარქალურ საზოგადოებაში არსებობს ე.წ. გენდერული ასიმეტრია, როდესაც „მამაკაცური“ პრივილეგიებულ-დომინირებულ პოზიციაზეა, ხოლო „ქალური“ ითვლება არამონიზავედ, დაქვემდებარებულად, პირველზე დამოკიდებულად. ამგვარი ღირებულებათა სისტემა ბადებს საუკუნეობით გამყარებულ წარმოდგენებს, ცრურწმენებს, კულტურულ შეფასებებს - გენდერულ სტერეოტიპებს, რომლებიც ფაქტობრივად, რეფორმას ვერ თუ არ განიცდის და მცირედტრანსფორმირებული სახით გადადის თაობიდან თაობაში. სოციალური როლები შეიძლება შეიცვალოს, მაგრამ გენდერული უთანასწორობა კვლავ სიცოცხლისუნარიანია, რადგანაც გლობალიზაციის, მოდერნიზაციის პროცესში ხდება დისკრიმინაციის ფორმების „გაკულტურება“, რაც კიდევ უფრო უწყობს ხელს საზოგადოების იერარქიულობის გაღრმავებას. გენდერული ნორმები განაპირობებს მამაკაცისა და ქალის ქცევის წესებს დაბადებიდან გარდაცვალებამდე. ეს კი თავისთავად განისაზღვრება მამისა და დედის ფუნქციური დაყოფით, სექსში ქალისა და მამაკაცის ხაზით, აღზრდის სისტემებით, განათლებით, კულტურით, რელიგიური დოგმებით, პოლიტიკა-ეკონომიკით. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მასკულტურას, მასმედიას, როგორც სტერეოტიპიზაციის საშუალებას.

გენდერული როლი – სოციალური როლის ერთ-ერთი ფორმა, ინდივიდთა აქტივობის, სტატუსის, უფლებათა და მოვალეობათა დიფერენციაცია მათი სქესობრივი მიკუთვნებულობის საფუძველზე. გამოხატავენ კონკრეტულ საზოგადოებაში არსებული სოციალურ მოლოდინს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა იქცეოდნენ ქალები და მამაკაცები. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, გენდერული როლი წარმოადგენს ინდივიდის გენდერული იდენტობის სოციალურ გამოვლინებას.

გენდერული სტერეოტიპები – ფსიქოლოგიური მახასიათებლები და ქცევა, რომელიც ამა თუ იმ საზოგადოებაში (ან კულტურაში) მოცემულ ისტორიულ პერიოდში ითვლება ერთი რომელიმე სქესისთვის მეტად დამახასიათებლად. ასე მაგალითად: „კაცები მეტად აგრესიულები არიან“ ან „კაცები უფრო ჯკვიანები არიან“, „ქალები ზედმეტად ემოციურები არიან“, „ქალებს არ შეუძლიათ მანქანის მართვა კარგად“ ან „კაცებმა ნამდვილი მეგობრობა იციან, ქალებს კი არ შეუძლიათ ნამდვილი მეგობრობა“ და ა.შ. სტერეოტიპები ხელს უწყობს სქესობრივი როლების შეთვისებას და წარმოადგენს სოციალიზაციის მოდელს ბავშვებისთვის. გამოკვლევებმა აჩვენა, რომ არსებობს გენდერული სტერეოტიპების მაღალი ხარისხით კროსკულტურული მსგავსება. აქედან გამომდინარე, კეთდება დასკვნა, რომ ფსიქოლოგიური მახასიათებლები, რომლებიც ქალისა თუ მამაკაცის სქესთან ასოცირდებიან, პანკულტურულ მოდელში

ლაგდება. ხოლო სპეციფიკური კულტურული ფაქტორები განაპირობებენ უმნიშვნელო გადახრებს ამ ზოგადი მოდელიდან. გენდერული სტერეოტიპების ფორმირების უილიამსის და ბესტის (Williams & Best) მოდელი ეფუძნება იმ მოსაზრებას, რომ ბიოლოგიურ განსხვავებებს (მაგ.: ქალი აჩენს შვილებს, კაცებს კი მეტი ფიზიკური ძალა აქვთ) მიუყვართ შრომის ისეთ განაწილებამდე, რომლის დროსაც ქალებს აქვთ პასუხისმგებლობა ბავშვების აღზრდაზე და მოვლაზე, კაცებს კი – პასუხისმგებლობა ოჯახის უზრუნველყოფაზე და დაცვაზე. უილიამსი და ბესტი თვლიან, რომ გენდერული სტერეოტიპები ყალიბდებოდა, რათა უზრუნველყოთ ასეთნაირად ჩამოყალიბებული შრომის განაწილების განმტკიცება. სტერეოტიპი გულისხმობს, რომ შესაბამისი სქესის წარმომადგენელს აქვს ან შეუძლია რომ განავითაროს მისთვის მიკუთვნებული როლის შესაბამისი თვისება. ერთხელ ჩამოყალიბებული სტერეოტიპები სოციალიზაციის მოდელის ფუნქციას ასრულებენ. ისინი აიძულებენ ბიჭებს იყვნენ უფრო დამოუკიდებლები და გაბედულები, ხოლო გოგონებს – მზრუნველები და კონტაქტურები. ამგვარად, გასაგები ხდება, რომ ადამიანები სხვადასხვა კულტურათა ფართო დიაპაზონის ფარგლებში მიდიან იქამდე, რომ მახასიათებლების ერთი ნაკრები ასოცირდება მამაკაცის სქესთან, ხოლო მეორე ნაკრები – ასოცირდება ქალთან სქესთან.

სოციალიზაცია – ადამიანის პიროვნებად ჩამოყალიბების, მოცემული საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი ცოდნის, ღირებულებებისა და ნორმების შეთვისების პროცესი. სხვაგვარად უწოდებენ ინკულტურაციას და აღნიშნავს ინდივიდის მიერ სოციალური ნორმების, კანონების, ქცევის მოდელისა და ღირებულებების ათვისების პროცესს, რომლის დროსაც ინდივიდი შეიმუშავებს საზოგადოებაში ცხოვრებისა და სოციალური ნორმების დაცვის ჩვევებს. სოციალიზაცია აქტიური პროცესია. ინდივიდი ირჩევს საზოგადოების გარკვეულ ნორმებს და უკუაგდებს დანარჩენს. ის კრიტიკულად ითვისებს არსებულ ღირებულებებს და ორიენტირებულია ახალ ღირებულებებზე. ამიტომ, სოციალიზაციისას მემკვიდრეობის ათვისებასთან ერთად, ინოვაციაც გვხვდება. სოციალიზაცია სანყის ოჯახში იღებს. ეს პირველად სოციალიზაციად ითვლება. შემდეგ გრძელდება საგანმანათლებლო დაწესებულებებში (მეორადი სოციალიზაცია). პარსონსი და ბეილზი გამოყოფენ სოციალიზაციის მესამე ეტაპს – ესაა მუშაკის, მშობლის, მეუღლის როლები. სოციალიზაცია დაკავშირებულია როლების ინტერნალიზაციასთან.

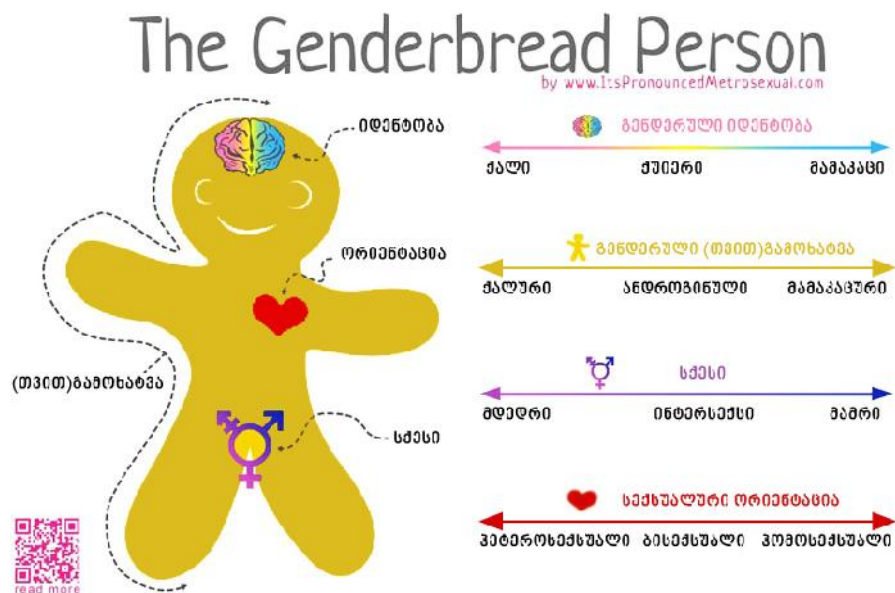
წყაროები: გენდერულ ტერმინთა მოკლე ლექსიკონი / მერკვილაძე ია; [რედ.: ნაირა პოპიაშვილი ; თარგმანი პამლეტ ზუკაკიშვილისა] - თბ. : კავკას. სახლი, 2003 - 112გვ. ; 20სმ. - ISBN 99928-71-46-6 : [ფ.ა.]

სექსუალობა, სექსუალური ორიენტაცია, გენდერული იდენტობა

სექსუალობა – ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური, სულიერი და ემოციური განცდებისა და ქცევების ერთობლიობა, რომელიც უკავშირდება სქესობრივი ლტოლვის გამოვლენასა და დაკმაყოფილებას. წარმოადგენს ადამიანის ორგანიზმის თანდაყოლილ მოთხოვნასა და ფუნქციას. ადამიანი იბადება გარკვეული პოტენციალით, რომელიც შემდეგ ფორმირდება ინდივიდუალური ცხოვრებისეული გამოცდილების საფუძველზე. მოიცავს სქესს, გენდერულ იდენტობას და როლს, სექსუალურ ორიენტაციას, ეროტიციზმს, სიამოვნებას, ინტიმსა და რეპროდუქციას. სექსუალობა განიცდება და გამოიხატება ფიქრებში, ფანტაზიებში, რწმენაში, დამოკიდებულებებში, ღირებულებებში, ქცევაში, პრაქტიკაში, როლებსა და ურთიერთობებში. მიუხედავად იმისა, რომ სექსუალობა მოიცავს ყველა ზემოთ ჩამოთვლილს, შესაძლოა ყველა მათგანი არ იყოს განცდილი ან გამოხატული. სექსუალობაზე გავლენას ახდენს ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური, სოციალური, ეკონომიკური, პოლიტიკური, კულტურული, ეთიკური,

სამართლებრივი, ისტორიული და რელიგიური ფაქტორების ერთობლიობა. სექსუალობა, ისევე, როგორც ადამიანის ქცევის სხვა ასპექტები, ატარებს როგორც ბიოლოგიურ, ისე სოციალურ ხასიათსაც. სექსუალობის ზოგიერთი მახასიათებლები გენეტიკურადაა განპირობებული, სხვები კი სოციალიზაციის პროცესში ფორმირდება. გამოყოფენ ადამიანის სექსუალობის 5 კომპონენტს:

1. ბიოლოგიური სქესი (თავის მხრივ შედგება გენეტიკური, გონადური, ჰორმონალური, გენიტალური სქესისაგან);
2. სექსუალური იდენტობა (თვითაღქმა კონკრეტული სექსუალური ორიენტაციის მქონე ინდივიდად. შეიძლება არ ემთხვეოდეს რეალურ სექსუალურ ორიენტაციას);
3. სექსუალური ორიენტაცია (მეტ-ნაკლებად მდგრადი სექსუალური, ემოციური, ეროტიკული, რომანტიკული ლტოლვა განსაზღვრული სქესის ადამიანის მიმართ);
4. გენდერული იდენტობა (რომელიმე სქესისადმი ფსიქოლოგიური მიკუთვნებულობა. შეიძლება არ ემთხვეოდეს ბიოლოგიურ სქესს);
5. გენდერული როლი (უკავშირდება ადამიანის ქცევას, რომელიც შეესატყვისება კონკრეტულ საზოგადოებაში არსებულ კულტურულ ნორმებსა და სტერეოტიპებს „მამაკაცური“ და „ქალური“ ქცევის შესახებ).

გეი - ჰომოსექსუალის სინონიმი. ტერმინი ხშირად გამოიყენება მხოლოდ მამაკაცებთან მიმართებაში და აღნიშნავს მამაკაცს, რომელსაც ემოციურად და ფიზიკურად იზიდავს მამაკაცი.

გენდერული იდენტობა – ადამიანის გენდერული თვითაღქმა, როდესაც ის თავს მიაკუთვნებს რომელიმე გენდერს. პიროვნება შეიძლება ახდენდეს თვითიდენტიფიკაციას მამაკაცად ან ქალად. ზოგ შემთხვევაში კი მისი თვითაღქმა მამაკაცურობისა და ქალურობის სოციალურ კონსტრუქტებს შორისაა ან საერთოდ სცილდება მას. გენდერული იდენტობა შეიძლება იყოს, ან არც იყოს ადამიანის დაბადების სქესთან თანხმობაში. იქიდან გამომდინარე, რომ გენდერული იდენტობა შინაგანი, ინტერნალური მოცემულობაა, ის არ არის ხილული სხვებისთვის.

გენდერული (თვით)გამოხატვა – გენდერის გარეგნული მანიფესტაცია, რომელიც ძირითადად „მასკულიზურ“ და „ფემინურ“ ჩაცმულობაში, გარეგნობაში, მანერებში, მეტყველებაში და სხვა სახის ქცევებში ვლინდება. გენდერული გამოხატვა ყოველთვის არ არის სექსუალური ორიენტაციის, ან გენდერულ იდენტობის ინდიკატორი.

გენდერული არაკონფორმულობა და გენდერული ვარიაცია – პიროვნების პროტესტისა და წინააღმდეგობის გამოვლინება დამკვიდრებულ გენდერულ „ნორმებთან“ და „შესაბამისობებთან“. გენდერული არაკონფორმულობა შეიძლება გამოვლიდნეს იმისგან დამოუკიდებლად, ახდენს თუ არა ადამიანი დაბადებისას მინიჭებული სქესისა და გენდერული იდენტობის შეთავსებას.

გენდერული დისფორია – დიაგნოზი, რომელსაც იყენებენ ფსიქოლოგები და ფსიქიატრები იმ დისტრესის აღსაწერად, რასაც ზოგიერთი ინდივიდი განიცდის დაბადებისას მინიჭებულ სქესსა და გენდერულ თვითაღქმას შორის არსებული განსხვავების გამო.

ინტერსექსი – ადამიანი, რომლის ანატომია არ შეესაბამება ისეთ ბიოლოგიურ სტანდარტებს, რომელიც აღიარებს მხოლოდ ორ სქესს. ინტერსექსუალობა არ თავსდება მხოლოდ მდედრის ან მხოლოდ მამრის ბიოლოგიურ მახასიათებლებში, რაც შეიძლება გამოიხატოს როგორც ქრომოსომულ ან ჰორმონულ, ასევე გენიტალურ დონეზე. ინტერსექსუალობა შეიძლება დაბადებისთანავე შესამჩნევი იყოს ან მოგვიანებით განვითარდეს.

ლესბოსელი – ქალი, რომელსაც ემოციურად და ფიზიკურად იზიდავს ქალი.

ლგბტი – აბრევიატურა, რომელსაც იყენებენ გეი, ლესბოსელი, ბისექსუალი, ტრანსგენდერი და ინტერსექსი ადამიანების აღსანიშნავად.

მამაკაცი, რომელსაც სექსი აქვს მამაკაცთან (MSM) – ტერმინი აღწერს სექსუალურ ქცევას და არა იდენტობას. გამოიყენება ყველა იმ მამაკაცის ქცევის აღსაწერად, რომელსაც სექსი აქვს მამაკაცთან განურჩევლად მათი სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობისა.

სექსუალური ორიენტაცია – ინდივიდის მდგრადი ფიზიკური, რომანტიკული, ემოციური და/ან სულიერი მიზიდულობა სხვა ადამიანის მიმართ. იგი მოიცავს ლესბოსურ, გეი, ბისექსუალურ და ჰეტეროსექსუალურ ორიენტაციას.

სქესი – მახასიათებლების ერთობლიობა (ანატომიური, ფიზიოლოგიური, ბიოქიმიური, გენეტიკური), რომელიც განასხვავებს მდედრის და მამრის ორგანიზმს.

ტრანსგენდერი – ქოლგა ტერმინი, რომელიც აღნიშნავს ადამიანებს, ვისი გენდერული იდენტობა, გამოხატვა და ქცევა განსხვავდება მისი ბიოლოგიური სქესის ტიპური მახასიათებლებისგან. ეს ტერმინი გულისხმობს ასევე ტრანსსექსუალებს, ტრანსვესტებს, ტრანსვესტიტებს, ტრანსგენდერებს, ქროს-დრესერებს და გენდერულად არაკონფორმულ ადამიანებს. ტრანსგენდერ ადამიანებს შეიძლება ჰქონდეთ ჰეტერო, ჰომო ან ბისექსუალური ორიენტაცია.

ტრანსგენდერი მამაკაცი – ადამიანი, ვინც დაბადებისას მიაკუთვნეს მდედრობით სქესს, მაგრამ ახდენს საკუთარი თავის, როგორც მამაკაცის იდენტიფიკაციას. ტრანსგენდერ მამაკაცებს ასევე უწოდებენ FtM - ს (Female-to-Male).

ტრანსგენდერი ქალი – ადამიანი რომელიც დაბადებისას მიაკუთვნეს მამრობით სქესს, მაგრამ თვითიდენტიფიკაციას ახდენს როგორც ქალი. ტრანსგენდერ ქალს ასევე უწოდებენ MtF- ს (Male-to-Female).

ტრანსსექსუალი – ადამიანი, რომლის გენდერული იდენტობა განსხვავდება დაბადებისას მინიჭებული სქესობრივი მიკუთვნებულობისგან. ხშირად ტრანსსექსუალ ადამიანებს სურთ სხეულის კორექცია ჰორმონების ან ქირურგიული ჩარევის გზით, რათა მიუსადაგონ ის მათსავე გენდერულ იდენტობას.

ქალი, რომელსაც სექსი აქვს ქალთან (WSW) – ტერმინი აღწერს სექსუალურ ქცევას და არა იდენტობას. გამოიყენება ყველა იმ ქალის ქცევის აღსაწერად, რომელსაც სექსი აქვს ქალთან განურჩევლად მათი სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობისა.

ქამინგაუთი (ინგლ. coming out) – პერიოდი ჰომოსექსუალის ცხოვრებაში, როდესაც ის ამჩნევს, რომ თავისი სექსუალური ორიენტაციით განსხვავდება ჰეტეროსექსუალი ადამიანებისაგან და სწავლობს საკუთარი თავის ისეთად მიღებას, როგორიც არის. ეს არის საკუთარი თავის მიღების პროცესი, რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში გრძელდება. ადამიანები გეი, ლესბოსურ, ბისექსუალურ და ტრანსგენდერ იდენტობებს ჯერ საკუთარი თავისთვის აცალიბებენ, შემდეგ კი უმხელენ სხვებს. ნებისმიერ ადამიანთან, ან საჯაროდ საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის ან გენდერული იდენტობის გაცხადება შეიძლება ჩაითვალოს ქამინგაუთად.

ჰომოფობია/ტრანსფობია – ირაციონალური შიში და სიძულვილი ლესბოსელების, გეების, ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ, რომელიც ეფუძნება წინასწარგანწყობას და მსგავსია რასიზმის, ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა და სექსიზმისა (European Parliament resolution on homophobia in Europe. P6_TA(2006)0018. 18.01.2006).

წყარო: ლბტ ქალთა ხილვადობის გაზრდა. ტრენინგის სახელმძღვანელო. WISG. 2012.

საქსუალური ორიენტაცია

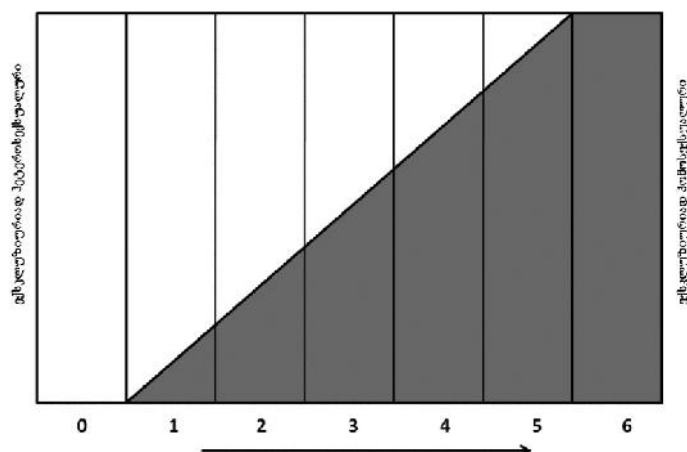
ინდივიდის მდგრადი ფიზიკური, რომანტიკული, ემოციური და/ან სულიერი მიზიდულობა სხვა ადამიანის მიმართ. იგი მოიცავს ლესბოსურ, გეი, ბისექსუალურ და ჰეტეროსექსუალურ ორიენტაციას.

კინზის დონეთა შკალა (Kinsey scale)

კინზი და მისი კოლეგები (Kinsey et al., 1948) თვლიდნენ, რომ ადამიანების მკაცრად დაყოფა ორიენტაციის მიხედვით ჰომოსექსუალებად და ჰეტეროსექსუალებად შეუძლებელია. გამოკვეთილ ჰეტეროსექსუალებსა და ჰომოსექსუალებს შორის თავსდება იმ ადამიანთა ჯგუფი, რომლებიც ჰომოსექსუალურ და ჰეტეროსექსუალურ მიზიდულობასა და ფანტაზიებს სხვადასხვა ხარისხით განიცდიან. ისინი ჩართულნი არიან ისეთ ქცევებსა და ურთიერთობებში, რომლებიც ჰომოსექსუალური და ჰეტეროსექსუალური კომპონენტების ნაზავს წარმოადგენს და ითავისებენ ცხოვრების ისეთ სტილს, რომელშიც ჰომოსექსუალური და ჰეტეროსექსუალური ელემენტები სხვადასხვა ხარისხითაა წარმოდგენილი.

წყარო: მ. გელდერი, პ.პარისონი, ფ.ქოუენი. ოქსფორდის მოკლე სახელმძღვანელო ფსიქიატრიაში. ფონდი „გლობალური ინიციატივა ფსიქიატრიაში“. 2012. აღნიშნული სახელმძღვანელო ინგლისურ ენაზე გამოცემულია 2006 წელს და ეყრდნობა DSM-IV-ს.

სექსუალური ქცევის შემსწავლელ ორ ფუნდამენტურ ნაშრომში, კინზიმ და მისმა თანამშრომლებმა საკმაოდ პრაქტიკული მეთოდი გამოიყენეს. მათ შვიდქულიანი დონეების შკალა შეიმუშავეს (0-დან 6-მდე), რომელიც მოსახლეობაში ჰეტეროსექსუალური და ჰომოსექსუალური ქცევის შეფარდებას ასახავდა. ამ შკალის ერთ ბოლოზე მათ ის პირები მოათავსეს, რომელთაც მხოლოდ ჰეტეროსექსუალური გამოცდილება ჰქონდათ, ხოლო მეორე ბოლოში ისინი, ვისი გამოცდილებაც ექსკლუზიურად ჰომოსექსუალური იყო. ამ ორ სასაზღვრო კატეგორიას შორის მოხვდნენ ის ადამიანები, ვისაც სხვადასხვა ინტენსივობით ჰქონდა როგორც ჰეტეროსექსუალური, ასევე ჰომოსექსუალური გამოცდილება. კინზის კვლევამდე არსებობდა მოსაზრება, რომ: ჰომოსექსუალური აქტები იშვიათია, თანაც იმდენად, რომ ისინი მხოლოდ და მხოლოდ ”არაბუნებრივ” და უჩვეულო გამონაკლისს წარმოადგენენ. კინზის კვლევებმა ამ ტრადიციული შეხედულების სიმცდარე აჩვენა. მისმა სტატისკამ ცხადყო, რომ საშუალო ასაკის მიღწევამდე, ყველა მამაკაცის დაახლოებით 50%-ს (და ყველა ქალის 20%-ს) ჰქონია გარკვეული, მკაფიოდ გამოხატული ეროტიკული ურთიერთობა თავისივე სქესის წარმომადგენელთან.

ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/ვადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

კინზის მთავარი მიზანი იყო არა მისი სკალის სხვადასხვა კატეგორიაში მოხვედრილი ინდივიდების ზუსტი რაოდენობის დადგენა, არამედ თავად სკალის შექმნა და იმის ჩვენება, რომ ექსკლუზიურად ჰომოსექსუალურ და ჰეტეროსექსუალურ ქცევებს შორის შესაძლო ქცევების საკმაოდ ფართო სპექტრია. კინზიმდე მიღებული იყო აზრი, რომ “ჰეტეროსექსუალები” და “ჰომოსექსუალები” ადამიანების ორ განცალკევებულ ჯგუფს წარმოადგენენ. ჰომოსექსუალებს ხშირად მოიხსენიებდნენ როგორც “სექსუალურად უკუღმართებს”, “ფსიქოსექსუალურ ჰერმაფროდიტებს” და ხანდახან როგორც “მესამე სქესს”. სტატისტიკამ დაამტკიცა, რომ “ჰეტეროსექსუალობა” და “ჰომოსექსუალობა” მკაფიოდ გამიჯნულ, განცალკევებულ და შეუთავსებელ ერთეულებს კი არ წარმოადგენენ, არამედ სხვადასხვა დონეებს. თუ თავად კინზის სიტყვებს მოვიშველიებთ, არასწორი იქნება მკაფიო საზღვრის გატარება “ორ განცალკევებულ საზოგადოებას – ჰეტეროსექსუალურსა და ჰომოსექსუალურს შორის... ყველა საგანი არ არის შავი ან თეთრი... ბუნება იშვიათად ოპერირებს დისკრეტული კატეგორიებით. მხოლოდ ადამიანი იგონებს კატეგორიებს და ცდილობს ყველა ფაქტს განსაკუთრებული ადგილი მიუჩინოს. ცოცხალი სამყარო, თავის ყველა ასპექტში, კონტინუუმს წარმოადგენს. რაც უფრო მალე გავაცნობიერებთ ამას ადამიანის სქესობრივ ქცევასთან დაკავშირებით, მით უფრო მალე შევძლებთ რეალურად ჩავწვდეთ სქესის რაობას”.

წყარო: ნანყვეტი ი. ჯეი. პებერლის “სექსოლოგიის კურსიდან”. <http://minority.ge>

სექსუალური ორიენტაციის სკალა კლაინის მიხედვით (Klein, 1990)

სექსუალური ორიენტაცია, ისევე როგორც სექსუალობა, მრავალგანზომილებიანი სიდიდეა და ის შეიძლება გამოიხატებოდეს ქცევაში, შეიძლება - არა. ორიენტაცია შეიძლება იყოს ჰომო, ჰეტერო ან ბისექსუალური და განისაზღვრება ლტოლვის ობიექტის სქესის მიხედვით. კლაინის სკალაზე მოცემულია კრიტერიუმები, რომელსაც იყენებენ ხოლმე სექსუალური ორიენტაციის განსაზღვრისათვის:

თვისება	5 წლის წინ	ამჟამად	სასურველი მომავალი
1. სქესობრივი ლტოლვა (ჰეტერო/ჰომოფობიის სკალა) – რომელი სქესის წარმომადგენელი უფრო გიზიდავთ, როგორც პოტენციური სექსუალური პარტნიორი;			
2. სქესობრივი ქცევა (ჰეტერო/ჰომოსექსუალობის სკალა) – რეალური სექსუალური პარტნიორის სქესი			
3. სექსუალური ფანტაზია ეროტიკულ ფანტაზიებში რომელი სქესის ადამიანს წარმოადგენთ ხოლმე			
4. ემოციური უპირატესობა (ჰეტერო/ჰომოფილიის სკალა) – რომელი სქესის ადამიანთან არჩევთ მეგობრობას, ახლო ურთიერთობებს			
5. სოციალური უპირატესობა უპირატესობა (ჰეტერო/ჰომოსოციალურობის სკალა) – რომელი სქესის ადამიანებთან გირჩევნიათ ურთიერთობა, მუშაობა, თავისუფალი დროის გატარება			
6. ცხოვრების სტილი ვისთან უფრო ხშირად ატარებთ თავისუფალ დროს (ჰეტერო, ჰომო ბისექსუალ ადამიანებთან)			
7. სექსუალური თვითიდენტიფიკაცია როგორ აღიქვამთ თქვენ თავს (ჰეტერო, ჰომო, ბისექსუალ ადამიანად)			

ყოველი პარამეტრი ფასდება 0-6 ქულამდე, პლუს, სკალას გააჩნია დროითი განზომილებაც. შესაბამისად, თვითოეული პარამეტრი უნდა შეფასდეს დროის მიხედვით (5 წლის წინ, ბოლო წელს, და სასურველ მომავალში) ექვსბალიანი სისტემით.

- 0 – მხოლოდ საპირისპირო სქესი
- 1 – ძირითადად საპირისპირო სქესი
- 2 – უფრო მეტად საპირისპირო სქესი
- 3 – ორივე სქესი
- 4 – უფრო მეტად ჩემივე სქესი
- 5 – ძირითადად ჩემივე სქესი
- 6 – მხოლოდ ჩემივე სქესი

მე-6 და მე-7 კითხვებზე პასუხები უნდა დალაგდეს შემდეგი პრინციპით: 1 – მხოლოდ ჰეტეროსექსუალი; 7 – მხოლოდ ჰომოსექსუალი

წყარო: Klein, Fritz; Barry Sepekoff; Timothy J. Wolf (1985). "Sexual Orientation:". Journal of Homosexuality 11 (1-2): 35-49.

სექსუალური ორიენტაცია ფსიქიკური კონცეფციაა და „შეიგრძნობა“ ტვინში/გონებაში, როგორც სურვილი/მოთხოვნილება თუ ფანტაზია/ოცნება და განსხვავდება სექსუალური ავტოიდენტიფიკაციისგან, რაც ნიშნავს ორიენტაციული თავისებურების გაცნობიერებას, მიღებას და საკუთარი თავისთვის სახელის დარქმევას (ლესბი ვარ, გეი ვარ, ბი ვარ).

ხშირად ორიენტაცია (ჰომო, ბი, ჰეტერო) და ინდივიდის სექსუალური ქცევა (ჰეტერო/ჰომო/ბიაქტივობა; ჰეტერო/ჰომო/ბი ფანტაზიები) ემთხვევა ერთმანეთს და ამ დროს, როგორც წესი, ავტოიდენტიფიკაციაც (იხმარება ტერმინი სექსუალური იდენტობაც) შესაბამისია. მაგრამ სექსუალური ორიენტაცია ზოგჯერ არ ემთხვევა იდენტობას (ინდივიდი არ იღებს, არ აღიარებს საკუთარ ორიენტაციას) და არც ინდივიდის სექსუალურ ქცევას (აქვს ჰომოორიენტაცია, მაგრამ ცდილობს, ჰქონდეს ჰეტეროკონტაქტები).

ეს ცნებები არ არის აბსოლუტურად იდენტური, თუმცა ადამიანების უმრავლესობაში სექსუალური ორიენტაცია, იდენტობა (თვითიდენტიფიკაცია) და ქცევა თანხვდება ერთმანეთს.

წყარო: მ. ჭავჭავაძე. კლინიკური სექსოლოგიის პროპედევტიკა. თბილისი, 2014

ჰომოსექსუალური იდენტობის ჩამოყალიბების პროცესი

ამგვარად, სექსუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბება და თვითიდენტიფიკაცია რთული და ხანგრძლივი პროცესია. არსებობს სხვადასხვა თეორიები, რომლებიც აღწერენ ჰომოსექსუალური თვითიდენტიფიკაციის ფორმირების სხვადასხვა საფეხურებს.

ტროიდენის მოდელი

ამერიკელი სოციოლოგი **რიჩარდ ტროიდენი** [Troiden., 1998] ჰომოსექსუალური თვითიდენტიფიკაციის ფორმირების პროცესს ოთხ ძირითად სტადიად ჰყოფს:

პირველი სტადია – სენსიტიზაციის პერიოდი, როდესაც მოზარდი ჯერ არ ფიქრობს საკუთარ სექსუალურ ორიენტაციაზე და ავტომატურად აღიქვამს თავს ჰეტეროსექსუალად. თუმცა, ბევრი ჰომოსექსუალი აღნიშნავს, რომ უკვე ადრეულ ასაკში ისინი გრძნობდნენ საკუთარ „განსხვავებულობას“ თავისავე სქესის წარმომადგენლებისაგან, რაც გამოიხატებოდა ქცევაში, ინტერესებში, გარეგნობაში... აღნიშნული განსხვავებები ამ ასაკში აღიწერება ძირითადად

ფემინიზმისა და მასკულიზმის მეტაფორებით (ქალაბიჭა, ქალაჩუნა და სხვ.) და ნაკლებად უკავშირდება ეროტიკულ თვითგანცდას.

მეორე სტადია – დაეჭვების პერიოდი, როდესაც ინდივიდი უკვე ფიქრობს საკუთარ სექსუალურ იდენტურობაზე, მაგრამ ჯერ კიდევ არ შეუძლია მკაფიოდ ჩამოყალიბდეს. ამ სტადიას გადიან ყმანვილობის პერიოდში და მეცნიერების აზრით, ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, ყველაზე მძიმე და დრამატული პერიოდია თვითიდენტურობის პროცესში.

მესამე სტადია – საკუთარი სექსუალობის მიღება/აღიარება. ამ პროცესის ხანგრძლივობა დამოკიდებულია როგორც ადამიანის ინდივიდუალურ თავისებურებებზე, ისე სოციალურ გარემოზე. რაც უფრო ტოლერანტულია გარემო, მით უფრო ნაკლებ ენერგიას ხარჯავს მოზარდი შინაგან კონფლიქტებზე და სექსუალურ თვითიდენტურობაზე.

მეოთხე სტადია – ჰომოსექსუალური თვითიდენტურობა, მხოლოდ მოზრდილობის პერიოდში დგება. ეს ფაზა ძირითადად დაკავშირებულია მეტნაკლებად მყარი პარტნიორული ურთიერთობების ჩამოყალიბებასთან, ხდება სექსუალობის შერწყმა ემოციურობასთან და სხვ.

R. R. Troiden. The formation of homosexual identities. Journal of Homosexuality, 1989, vol. 17,

კასის მოდელი

კასი გამოყოფს ჰომოსექსუალური იდენტობის ჩამოყალიბების ექვს საფეხურს:

1. იდენტობის გაურკვევლობა/არეულობა: ამ ეტაპზე ადამიანს უჩნდება შეკითხვა: „შეიძლება ვიყო გეი?“ უარყოფა და არეულობა თან სდევს ამ ეტაპს. ინდივიდი აცნობიერებს საკუთარ ფიქრებს და ქცევას, ხშირად არ ეთანხმება/არ იღებს ახალ აღმოჩენებს. მთავარი ამოცანა ამ ეტაპზე საკუთარი იდენტობის გარკვევაა. ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალი ცდილობს თავიდან აირიდოს ინფორმაცია გეების და ლესბოსელების შესახებ; ახასიათებს ფარული მოქმედება; უარყოფს ჰომოსექსუალობას. მამაკაცები: ინარჩუნებენ ემოციურ ჩართულობას, მაგრამ თავს არიდებენ სქესობრივ კონტაქტებს; ქალებს შესაძლოა ჰქონდეთ ძლიერი, ღრმა ურთიერთობა, სექსუალური კონტაქტის გარეშე, მაგრამ ძალიან ემოციური.

2. იდენტობის შედარება: ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალი აკეთებს დაშვებას: „შესაძლოა ეს მე მეხება“. უშვებს, რომ ის შეიძლება აღმოჩნდეს ჰომოსექსუალი. ამ დროს ადამიანის გაუცხოება იწყება, რაც იწვევს მის სოციალურ იზოლაციას. მთავარი ამოცანა არის თავი გაართვას სოციალურ გაუცხოებას. ამ ეტაპზე ადამიანი ცდილობს დაანანევროს საკუთარი სექსუალობა. ეთანხმება ადამიანის ჰომოსექსუალურ ქცევას, მაგრამ ცდილობს შეინარჩუნოს „ჰეტეროსექსუალური“ იდენტობა/იმიჯი. ამ ეტაპზე ხდება თავის მოტყუება. ადამიანი ამბობს, რომ „ეს მხოლოდ დროებითია“ – „მე კონკრეტული ქალი/მამაკაცი მიყვარს და არა ზოგადად ქალები/მამაკაცები. მთავარია არ გქონდეს სექსი შენი სქესის ადამიანთან, სიყვარული ნებადართულია, არ განსაზღვრავს ორიენტაციას“.

3. იდენტობის მიმართ ტოლერანტობა: ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალს ეწყება შემდეგი ფიქრები: „მე არა ვარ ერთადერთი“. ეთანხმება ალბათობას, რომ არის ჰომოსექსუალი და აცნობიერებს სექსუალურ, სოციალურ, ემოციურ საჭიროებებს. მისი მთავარი ამოცანაა შეამციროს სოციალური გაუცხოება სხვა ჰომოსექსუალების მოძებნის გზით. ამავე დროს იწყებს ფიქრს და მსჯელობას ჰომოსექსუალობის საკითხებზე. ხვდება, რომ ჰომოსექსუალად ყოფნა არ ამოწურავს მის თვითობას. ყურადღებას აქცევს ჰომო და ჰეტეროსექსუალებს შორის განსხვავებებს. ეძებს ლესბოსურ და გეი კულტურას (პოზიტიური კონტაქტი ხელს უწყობს საკუთარი თავის უკეთესად აღქმაში, ხოლო ნეგატიური კონტაქტი ხელს უშლის ზრდას, ღირებულებებს უკარგავს კულტურას) შესაძლოა გამოსცადოს, შეამოწმოს მრავალფეროვანი სტერეოტიპული როლები.

4. იდენტობის მიღება: ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალი ადამიანი უკვე ეთანხმება და არა მხოლოდ ტოლერანტულია თავისი იდენტობის მიმართ. კიდევ უფრო ღრმავდება კონტაქტი ჰომო კულტურასთან. ამ ეტაპზე მისი მთავარი ამოცანა არის თავი გაართვას შინაგან დაძაბულობას, რომ ის აღარ ჯდება სოციალურ ნორმებში, ცდილობს შეათანხმოს თვითაღქმა და საჯარო შეხედულებები საკუთარ პიროვნებაზე. იღებს ჰომოსექსუალურ იდენტიფიკაციას. ანანევრებს გვიცხოვრებას. ამცირებს კონტაქტს ჰეტეროსექსუალურ სამყაროსთან. ცდილობს მოერგოს და არ შექმნას პრობლემები ჰომოსექსუალურ სამყაროში. იწყებს საკუთარი ორიენტაციის პერჩევით გამომჟღავნებას. მეტია იატაკქვეშითიდან გამოსვლის ფაქტები. ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალი იწყებს გარემო მდგომარეობების უფრო რეალისტურ შეფასებას.

5. იდენტობით სიამაყე: ამ ეტაპზე მას უჩნდება შემდეგი სახის სურვილი: „მსურს გაიგოს ხალხმა ვინ ვარ მე!“ იძირება ჰომოსექსუალურ კულტურაში. უფრო და უფრო ნაკლები კონტაქტები აქვს ჰეტეროსექსუალურ საზოგადოებასთან. მთავარი ამოცანაა თავი გაართვას ჰეტეროსექსუალების შეუსაბამო შეხედულებებს მასზე. ამ დროს ადამიანი ყოფს სამყაროს გვი (კარგ) და ჰეტერო (ცუდ) ნაწილებად და ხვდება გამომჟღავნების სიძნელეს ჰეტეროსექსუალებთან, როდესაც არ სურს ქორწინებაში შესვლა, საპირისპირო სქესის ადამიანთან. გვი კულტურას მიიჩნევს ხსნის ერთადერთ გზად. მეგობრობს მხოლოდ ჰომოსექსუალ ადამიანებთან, მხოლოდ მათთან იჭერს საქმეს და ამყარებს სოციალურ კავშირებს.

6. იდენტობის სინთეზი: ამ ეტაპზე ჰომოსექსუალი ავითარებს საკუთარი პიროვნების ერთიან ხედვას. საკუთარ პიროვნებას განსაზღვრავს უფრო სრული სახით და არა მხოლოდ სექსუალურ ორიენტაციაზე დაყრდნობით. მთავარი ამოცანაა იდენტობის საბოლოო ინტეგრაცია. უფრო მეტად ენდობა სხვებს და შედარებით მყარია. ჰომოსექსუალური იდენტობა ერწყმის მისი პიროვნების ყველა ასპექტს. კარგად გრძნობს თავს ლგბტ საზოგადოების გარეთაც და აღარ განსაზღვრავს სივრცეს სექსუალური ორიენტაციიდან გამომდინარე.

წყარო: ლებტ ქალთა ხილვადობის გაზრდა. ტრენინგის სახელმძღვანელო. wisg. 2012. Cass V. (1979) Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model, Journal of Homosexuality, New York: Hawthorn Press, 4 searched 26/02/2008 at;

ქამინგაუთი

სექსუალური თვითიდენტიფიკაცია არ ნიშნავს, რომ ადამიანები მზად არიან საკუთარი “განსხვავებულობა” საჯაროდ აღიარონ – გაიხსნან მეგობრებთან, ოჯახის წევრებთან, თანამშრომლებთან. ამგვარი გადანეწყვტილება ყველასთვის არაა მისაღები. საზოგადოებაში, სადაც ჰომოფობიური განწყობა მძლავრია, აღიარებამ, შეიძლება, ცხოვრება ჯოჯოხეთად უქციოს ადამიანს. ნეგატიური წინასწარგანწყობა, რასაც ავტომატურად გულისხმობს ჰეტეროსექსუალურ საზოგადოებაში ჰომო, ბი ან ტრანსგენდერის სტატუსი, აიძულებს ადამიანებს, დამალონ საკუთარი სექსუალური ორიენტაცია და ორმაგი ცხოვრებით იცხოვრონ. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო რამდენიმე ათწლეულში ბევრ ქვეყანაში შეინიშნება საკუთარი სექსუალური ორიენტაციით სიამაყისა და პოლიტიკური უფლებებისთვის ბრძოლის ტენდენცია, გეებისა და ლესბოსელების უმრავლესობა ამჯობინებს, არ გაახმაუროს თავისი ორიენტაცია. ისინი ხშირად ირჩევენ ასექსუალური ქცევის ტაქტიკას ან ცდილობენ შეინარჩუნონ ჰეტეროსექსუალის იმიჯი, რაც დიდ ძალისხმევას მოითხოვს ადამიანისაგან – ადამიანი იძულებულია მუდმივად აკონტროლოს ინფორმაცია, რომელიც მისი პირადი ცხოვრების შესახებ ვრცელდება, მუდმივად ატყუოს ახლობლები, იცხოვროს ორმაგი ცხოვრებით...

*წყარო: ე. ალდგომელაშვილი. Coming out. ჟურნალი „მე“. #2
<http://minority.ge/library/publications/coming-out/>*

2010 წელს WISG-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ რესპონდენტთა 72.2%-ს ქამინგაუთში ხელს საზოგადოების ნეგატიური დამოკიდებულება უშლის, რაც გამოიხატება უარყოფის, სოციალური იზოლაციის, მარგინალიზაციის შიშში¹. ქამინგაუთის შიში მნიშვნელოვანი დაბრკოლებაა ამ ადამიანებისთვის საკუთარი უფლებებისათვის ბრძოლაში. მათ კარგად იციან - სტატუსის გამჟღავნების შემთხვევაში შეიძლება დაემუქროთ სახლის, ოჯახის, თავშესაფრის დაკარგვა, გახდნენ ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლნი. ამგვარ სიტუაციას ერთგვარ ჩაკეტილ წრესთან მივყავართ, სადაც კონტაქტი/ლიაობა მნიშვნელოვანია იმისათვის, რომ საფრთხე შემცირდეს და ამავდროულად, კონტაქტი/ლიაობა აძლიერებს საფრთხეებს, რომელიც კონკრეტული ჯგუფის წევრებს ემუქრებათ ასეთ შემთხვევაში.

2015 წელს, WISG-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ² აჩვენა, რომ რომ გამოკითხულთა 44% საერთოდ არაა ჩართული არც ერთი ტიპის აქტივობაში. 3%-ს კი მხოლოდ საჯარო მსვლელობაში მიუღია მონაწილეობა. ამასთან, ლესბოსელი და ბისექსუალი ქალები უფრო აქტიურად არიან ჩართული სათემო აქტივიზმში, ვიდრე გეებისა და ბისექსუალი მამაკაცების ჯგუფი. განსხვავება ამ ორ ჯგუფს შორის შესაძენია ჩართულობის ფორმების მიხედვითაც: ლბ ჯგუფის 58% ესწრება რეგულარულ შეხვედრებს, ჩართულია ორგანიზაციის აქტივობებში (40%), მონაწილეობს ორგანიზაციის მიერ დაგეგმილ ვორქშოპებში (38%). 26% (ორჯერ მეტი, ვიდრე გბ ჯგუფის წარმომადგენლები) მონაწილეობს საჯარო გამოსვლებში, 20% - ამა თუ იმ ფორმით, მონაწილეობას იღებს ლგბტ საერთაშორისო კონფერენციებში. გბ ჯგუფის წევრების აქტივობის მაჩვენებელი ყველაზე უფრო მაღალია ვორქშოპებში მონაწილეობის თვალსაზრისით (28%), რეგულარულ შეხვედრებს ჯგუფის 22% ესწრება, ორგანიზაციის აქტივობებში მხოლოდ 10%-ია ჩართული (4-ჯერ ნაკლები, ვიდრე ლბ ჯგუფში), 12 % კი საჯარო გამოსვლებში იღებს მონაწილეობას. ლბ ჯგუფის შიგნით, სამივე ასაკობრივ ჯგუფში აქტივიზმის დონეებს შორის განსხვავება უმნიშვნელოა. გბ ჯგუფში ყველაზე აქტიურია პირველი ასაკობრივი ჯგუფი (18-24).

ჯგუფებს შორის სხვაობა თვალშისაცემია აქტივიზმში ჩართულობის მზაობის თვალსაზრისითაც: ლბ ჯგუფის 50%-ს და გბ ჯგუფის 40% სურს, რომ ჩართული იყოს ლგბტ აქტივიზმში. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ჯგუფის წევრთა უმეტესობა აქტიურადაა ჩართული სხვადასხვა სახის სოციალურ თუ სამოქალაქო აქტივიზმში. თუმცა, ცოტაა იმ ადამიანების რიცხვი, ვინც დღესდღეობით ღიად პოზიციონირებს როგორც ლგბტ აქტივისტი.

წყარო: ე. ალდგომელაშვილი. წინასწარგანწყობიდან თანასწორობამდე (საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბტ ჯგუფისა და მათი უფლებები თანასწორობის მიმართ). WISG.2016

¹ სექსუალური და თვითდისტრუქციული ქცევების კვლევა ლბ ჯგუფში. WISG. 2010. თბილისი.

² ე. ალდგომელაშვილი. „ლგბტ ჯგუფის საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში“. WISG. თბილისი. 2015.

საქსუალური ორიენტაციის ფორმირება

(სხვადასხვა თეორიების მოკლე მიმოხილვა)

იმაზე, რომ ჰომოსექსუალობა არ წარმოადგენს ფსიქიკურ დაავადებას და შესაბამისად, არაეთიკურია მისგან „განკურნებაზე“ მსჯელობაც კი, ფსიქოლოგები და ფსიქიატრები დიდი ხანია შეთანხმდნენ. თუმცა, ერთიანი პასუხი იმაზე, თუ როგორ ყალიბდება სექსუალური ორიენტაცია, მეცნიერებას ჯერჯერობით არ აქვს. მაინც, რა ფაქტორები ახდენს გავლენას სექსუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბებაზე? რა როლს თამაშობს ბიოლოგია ან სოციალური ფაქტორები? არის თუ არა ორიენტაცია არჩევანი? შეიძლება თუ არა „ორიენტაციის შეცვლა მოდის გამო“, ან შესაძლებელია მისი იძულებით შეცვლა?

ჰომოსექსუალობის ფენომენის პოლიტიკური, სამართლებრივი ან რელიგიური განმარტებისას, ყველა ზემოთ მოყვანილ ჰიპოთეზას მნიშვნელოვანი შედეგი მოჰყვება. სამწუხაროდ, მთავარი პრობლემა ისაა, რომ არაფერ იცის ზუსტად არა მხოლოდ ჰომოსექსუალობის მიზეზი, არამედ არც ის, თუ რატომაა ადამიანთა უმრავლესობა ჰეტეროსექსუალი. შესაძლოა, მკვლევარები აქამდე კითხვებს არასწორად სვამდნენ: მეცნიერების უმეტესობა ცდილობდა ამოეხსნა ჰომოსექსუალობის და არა ზოგადად, სექსუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბების საკითხები, რაც აპრიორი იმეორებს მიდგომას, რომ ჰეტეროსექსუალობა წარმოადგენს ნორმას, რომელსაც არ სჭირდება მიზეზების კვლევა ან ახსნა, ჰომოსექსუალობას, კი როგორც „ნორმიდან გადახრას“ აუცილებლად სჭირდება რაიმე თეორიების არსებობა.

მიუხედავად ამისა, ქვემოთ მოყვანილია ის ძირითადი თეორიები, რომლებიც, მეცნიერების განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე ცდილობდნენ აეხსნათ ჰომოსექსუალობის „მიზეზები“.

ბიოლოგიური თეორიები

ბევრი ჰომოსექსუალი ამტკიცებს, რომ სექსუალურ ორიენტაციას ბიოლოგიური მექანიზმები განსაზღვრავენ, რომლებზეც ჰომოსექსუალები ვერ ზემოქმედებენ. ამ მტკიცების შესამოწმებლად სხვადასხვა სახის კვლევა ჩატარდა.

გენეტიკური ფაქტორები

1952 წელს კალმანმა [Kallman, 1952] გამოაქვეყნა მონაცემები, რომლებიც ჰომოსექსუალობის გენეტიკურ ბუნებას ადასტურებდნენ. მან მონო და ჰეტეროზიგოტურ ტყუპთა ჯგუფები შეისწავლა. ტყუპთაგან ერთ-ერთი ჰომოსექსუალი იყო. კალმანის მსჯელობათა არსი შემდეგ მოსაზრებამდე მიდიოდა: ტყუპები როგორც დაბადებამდე, ასევე დაბადების შემდეგ სრულიად ერთნაირ პირობებში იმყოფებიან. ამდენად, ჰომოსექსუალობის გენეტიკური ფაქტორის როლი იმაში ვლინდება, რომ მონოზიგოტურ ტყუპებში ორივე ტყუპის ჰომოსექსუალობის სიხშირე უფრო მაღალი უნდა იყოს, ვიდრე ერთი ტყუპის ჰომოსექსუალობა ან მეორე ტყუპის ჰეტეროსექსუალობა. ხოლო ჰეტეროზიგოტურ ტყუპებში ამ შესაბამისობის ხარისხი უფრო დაბალია, რადგან ეს ტყუპები გენეტიკურად განსხვავდებიან. კალმანის მონაცემებით, მამაკაცთა ჰომოსექსუალობის ნიშნით მონოზიგოტური ტყუპები 100%-იან შესაბამისობას აჩვენებენ. ჰეტეროზიგოტური ტყუპებისთვის კი ეს მაჩვენებელი გაცილებით დაბალი იყო და 12% შეადგინა. მომდევნო კვლევებმა [Zuger, 1976; Heston, Shields, 1968] კალმანის კვლევის შედეგები არ დაადასტურა; ამჟამად ჰომოსექსუალობის გენეტიკური თეორია არც ისე პოპულარულია.

ჰორმონული ფაქტორები

ბევრ მეცნიერს გამოუთქვამს ჰიპოთეზა, რომ ჰომოსექსუალობის ჩამოყალიბებაში ჰორმონული ფაქტორები მონაწილეობენ. არსებობს მონაცემთა რამდენიმე ჯგუფი, რომელიც ამაზე ირიბად მიუთითებს. პირველ რიგში, ცნობილია, რომ სხვადასხვაგვარი პრენატალური ჰორმონული ზემოქმედება ცხოველთა გარკვეულ სახეობებში ჰომოსექსუალურ ქცევას იწვევს [Dorner, 1968; 1976; Money, Ehrhardt, 1972; Hutchison, 1978]. მეორეც, ანდროგენიტალური სინდრომის (ანდროგენის პრენატალური სიჭარბე) მქონე ქალთა გამოკვლევებმა აჩვენა, რომ ასეთი ქალები უფრო მეტად არიან ლესბოსური ორიენტაციის განვითარებისკენ მიდრეკილნი [Ehrhardt, Evers, Money, 1968; Money, Schwartz, 1977].

ზრდასრული ჰეტეროსექსუალებისა და ჰომოსექსუალების ორგანიზმში არსებული სასქესო ჰორმონების დონის შედარებისას აღმოჩნდა, რომ ჰომოსექსუალური ორიენტაციის მქონე მამაკაცებისთვის ტესტოსტერონის დაბალი შემცველობა ან ესტროგენის სიჭარბეა დამახასიათებელი. ერთ კვლევაში გამოვლინდა, რომ ლესბოსელთა ორგანიზმში ტესტოსტერონის დონე უფრო მაღალია, ვიდრე ჰეტეროსექსუალ ქალებში. სხვა მკვლევარებმა ამ შედეგების დაადასტურება ვერ მოახერხეს [Meyer-Bahlburg, 1977, 1979; Tournay, 1980].

ზემოხსენებულ ნაშრომებში ჰომოსექსუალობის ჰორმონალური ბუნების სასარგებლოდ მოყვანილი არგუმენტები მკვლევართა წრეში სერიოზული კრიტიკის საგანია და არსებული მონაცემების საფუძველზე, გარკვეულწილად, ბათილდება. მაგალითად, ზრდასრული ჰომოსექსუალის ორგანიზმში სასქესო ჰორმონების შეყვანა არანაირ გავლენას არ ახდენს მის სექსუალურ ორიენტაციაზე. მეორე მხრივ, ცხოველებზე ჩატარებული მოდელური ექსპერიმენტების შედეგების ადამიანებზე გავრცელება, შეუძლებელია. პრენატალურ პერიოდში ჰორმონების სიჭარბე-ნაკლებობასა და ჰომოსექსუალობას შორის კორელაციის შედარებით იშვიათი შემთხვევები, შესაძლებელია, უბრალოდ არტეფაქტი აღმოჩნდეს და სქესობრივ განვითარებასთან სერიოზული კავშირი არ ჰქონდეს. ხოლო ზრდასრულ ადამიანში სასქესო ჰორმონების სტატუსის შესახებ წინააღმდეგობრივი მოსაზრებები ბევრ კითხვას უპასუხოდ ტოვებს. ერთ-ერთი მთავარი კითხვაა: აქვს თუ არა ჰომოსექსუალობას ერთი მიზეზი? თუ ჰომოსექსუალობის ტიპი ბევრია ისევე, როგორც სექსუალურ ორიენტაციაზე მოქმედი ფაქტორები [Masters, Johnson, 1979].

აღსანიშნავია, რომ ისინიც კი, ვინც მთლიანად იზიარებენ ჰომოსექსუალობის ჰორმონალური წარმომავლობის კონცეფციას, მარტივ მიზეზ-შედეგობრივ კავშირებს არ ცნობენ. ეს მკვლევარები პრენატალურ პერიოდში ჰორმონების დონის თავის ტვინის იმ მიმართულებით განვითარებაზე მსჯელობენ, რომელიც ზრდასრულ ასაკში ინდივიდის ამა თუ იმ ტიპის სექსუალური ქცევისადმი მიდრეკილებას განსაზღვრავს.

ფსიქოლოგიური თეორიები

ფროიდის კონცეფცია

ფროიდი ვარაუდობდა, რომ ჰომოსექსუალობა ყოველი ადამიანის ბისექსუალობისადმი თანდაყოლილი მიდრეკილების შედეგია. ჩვეულებრივ პირობებში, ბავშვის ფსიქოსექსუალური განვითარება ჰეტეროსექსუალური გზით მიდის, მაგრამ ზოგ შემთხვევაში, მაგალითად ოიდიპოსის კომპლექსის არასწორი დაძლევის შემთხვევაში, ნორმალური განვითარება შესაძლოა “მოუმწიფებელ” სტადიაზე შეჩერდეს. ეს კი საბოლოო ჯამში, ჰომოსექსუალობასთან მიგვიყვანს. გარდა ამისა, ფროიდის აზრით, ჰომოსექსუალობისკენ ფარული ლტოლვა ყოველ

ადამიანს აქვს და გარკვეული გარემოების ფონზე (მაგალითად, მამაკაცებში კასტრაციის დაუძლეველი შიშის შემთხვევაში), ჰომოსექსუალური ქცევა შესაძლოა ზრდასრულ ასაკში გამოვლინდეს.

ჰომოსექსუალობის შესახებ ფროიდის შეხედულებათა მკაფიოდ გადმოცემა რთულია, რადგან ამ თემაზე იგი შედარებით ცოტას წერდა.

მიუხედავად იმისა, რომ ფსიქოანალიზმა გაამყარა წარმოდგენა ჰომოსექსუალობაზე, როგორც ფსიქოპათოლოგიის ერთ-ერთ ფორმაზე, ფროიდი ფრიად ლოიალურად იხსენიებდა ამ სექსუალურ ორიენტაციას წერილში, რომელიც ჰომოსექსუალი შვილის დედას მისწერა: „რა თქმა უნდა, ჰომოსექსუალობა არ არის ღირსება, მაგრამ ამაში სამარცხვინოც არაფერია. ეს არ არის მანკი, არც დევრადაციის ნიშანი. მას არ შეიძლება ავადმყოფობა ეწოდოს; ჩვენ მას სექსობრივი განვითარების ერთგვარ ვარიანტად განვიხილავთ. წარსულისა და თანამედროვეობის ბევრი პათივცემული ადამიანი ჰომოსექსუალია, მათ შორის ბევრი – გამოჩენილი (პლატონი, მიქელანჯელო, ლეონარდო და ვინჩი და სხვები). ჰომოსექსუალთა დევნა არა თუ უსამართლობა, არამედ დანაშაულია და სისასტიკე. [Historical Notes, A Letter from Freud, 1951].

ფიქრობდა თუ არა ფროიდი სინამდვილეში იმას, რასაც წერდა, თუ ის უბრალოდ, უბედურებით გულმოკლული დედის დამშვიდებას ცდილობდა, გაურკვეველია, მაგრამ ეჭვგარეშეა ის ფაქტი, რომ ფროიდის ბევრ მიმდევარს ჰომოსექსუალობასთან მიმართებაში მკვეთრად უარყოფითი პოზიცია ეკავა. (იხ. მიმოხილვები Karlen, 1971; Green, 1972; Tripp, 1975).

ბიბერის მოდელი

ვინაიდან ფროიდმა გამოთქვა აზრი, რომ ჰომოსექსუალობა მშობლებსა და შვილებს შორის არასწორი ურთიერთობის შედეგი შეიძლება იყოს, ი. ბიბერმა და მისმა კოლეგებმა [Bieber et al., 1962] თავიანთი პაციენტების ოჯახური ცხოვრება გამოიკვლიეს, რომელთაგან 106 – ჰომოსექსუალი, ხოლო 100 ჰეტეროსექსუალი იყო. აღმოჩნდა, რომ ბევრ ჰომოსექსუალს მეტისმეტად ავტორიტარული დედა და უნებისყოფო მამა ჰყავდა. ჰეტეროსექსუალთა მშობლებში ამგვარი თანაფარდობა იშვიათი იყო. ბიბერმა უარყო ფროიდის ფსიქიკური ბისექსუალობის კონცეფცია და გამოთქვა აზრი, რომ ჰომოსექსუალობას საპირიპირსპირო სქესთან ურთიერთობის შიში წარმოშობს.

მამაკაცთა ჰომოსექსუალობის ამ სავარაუდო “მიზეზის” შემდგომმა კვლევებმა წინააღმდეგობრივი შედეგები აჩვენეს. ბენეს მონაცემებით [Bene, 1965], ჰომოსექსუალ მამაკაცებს მამებთან ახლო ურთიერთობა გაცილებით ნაკლებად ჰქონდათ, ვიდრე ჰეტეროსექსუალ მამაკაცებს; ჰომოსექსუალები მამებს უფრო ხშირად გამოფიტულ, უიღბლო ადამიანებად მოიხსენიებდნენ. თუმცა, დედების გადამეტებულ ავტორიტარობას არ უჩიოდნენ.

განსხვავებული აზრი აქვს გრინბლატს [Greenblatt, 1966]. მისი მონაცემებით, ჰომოსექსუალი მამაკაცების მამები კეთილი და მზრუნველი ადამიანები არიან, ხოლო დედები არც ზედმეტი მზრუნველობით გამოირჩევიან და არც ძალაუფლებისმოყვარეობით; ზიგელმანი [Siegelman, 1974] მიუთითებს, რომ ოჯახური ურთიერთობების თვალსაზრისით, ფსიქოლოგიურად კარგად ადაპტირებულ ჰეტეროსექსუალთა და ჰომოსექსუალთა ჯგუფებს შორის რაიმე არსებითი განსხვავება არ არსებობს.

ბიბერის შეხედულებები არც ბელის, ვაინბერგისა და ჰამერსმიტის ფუნდამენტურ კვლევებში დადასტურებულია [Bell, Weinberg, Hammersmith, 1981].

ამ თემისადმი მიძღვნილ მიმოხილვაში მარმორი [Marmor, 1980] წერს: „ჰომოსექსუალები ისეთ ოჯახებშიც გვხვდებიან, სადაც დედა თავდაპირველი და ცივია, ხოლო მამები ძალიან ახლოს არიან ბავშვებთან; ისეთ ოჯახებშიც, სადაც უფროს ძმებთან ურთიერთობა “არაერთმნიშვნელოვანია”; იქაც, სადაც ბავშვი დედის ან მამის ნაკლებობას განიცდიდა და სადაც მამების იდეალიზება ხდებოდა, ხოლო დედას მოსამსახურის როლი ჰქონდა მინიჭებული. და მაინც, “მიუხედავად იმისა, რომ კეთილდღეობასმოკლებულ ოჯახებში აღზრდილ ბიჭებში მაღალია ჰომოსექსუალური ორიენტაციის განვითარების ალბათობა”, ეს ყველაზე არ ვრცელდება.

ამ მიმართულებით კვლევების გაგრძელებისას, ვოლფი [Wolff, 1971] მივიდა აზრამდე, რომ მის მიერ შესწავლილი 100 ლესბოსელის ოჯახიდან ყველაზე ტიპური ისეთი დედაა, რომელიც შვილს უარყოფს ან გულგრილია მის მიმართ და მამა, რომელიც ან განზე დგას, ან მუდმივად შინ არაა. ვოლფი დარწმუნებული იყო, რომ ლესბოსელები ის გოგონები ხდებიან, რომლებსაც დედები საკმარის ყურადღებას არ უთმობენ, სიყვარულს არ ამჟღავნებენ და ამით აიძულებენ, რომ ყოველივე ეს სხვა ქალებთან ეძიონ. მამასთან სიახლოვის არარსებობა მათ საშუალებას ართმევს მამაკაცებთან ურთიერთობა ისწავლონ. ამ დაკვირვებებს უნდა დავამატოთ ის, რომ ბევრი ჰომოსექსუალი საკმაოდ უზრუნველყოფილი ოჯახიდანაა [Tripp, 1975; Gagnon, 1977; Masters, Johnson, 1979]. ბევრი მშობელი შვილის ჰომოსექსუალობაში საკუთარ თავს ადანაშაულებს და ცდილობს უპასუხოს კითხვას “რა გავაკეთეთ არასწორად?”, თუმცა თანამედროვე მონაცემები არ გვაძლევს უფლებას, ცალსახად ვამტკიცოთ, რომ ჰომოსექსუალობა ყოველთვის ან ჩვეულებრივ, არასწორი აღზრდის შედეგია.

ბიჰევიორისტული თეორიები

სოციალურ-ფსიქოლოგიურ თეორიებში ხაზგასმულია, რომ ადამიანები ჰომოსექსუალობას შესწავლის შედეგად ირჩევენ [McGuire, Carlisle, Young, 1965; Gagnon, Simon, 1973; Masters, Johnson, 1979]. ამ თვალსაზრისით, სექსუალური ორიენტაციის პროცესი ადრეულ ასაკში გარკვეული სექსუალური ქცევის შედეგად პირობითი ფსიქოლოგიური რეფლექსების გამომუშავებასა და მათ დადებითად ან უარყოფითად განმტკიცებამდე დაიყვანება. ამგვარად, ადრეულ სექსუალურ გამოცდილებას შეუძლია ადამიანს ჰომოსექსუალური ქცევისკენ უბიძგოს, თუკი თავისივე სქესის წარმომადგენელთან მას სასიამოვნო, დაკმაყოფილების მომტანი კონტაქტი ჰქონდა ან პირიქით, საპირისპირო სქესის წარმომადგენელთან კონტაქტი არასასიამოვნო, იმედის გამაცრუებელი და საშიში იყო.

სექსუალურ ფანტაზიას ასევე პირობითი რეფლექსების გამომუშავებამდე მიყვანა შეუძლია. ჰომოსექსუალურ პარტნიორთან წარმატებული კონტაქტი, შესაძლოა, სექსუალური ფანტაზიის საფუძველი გახდეს მასტურბაციის დროს, ხოლო თუ მასტურბაციის აქტი ორგაზმით დასრულდა, ასეთი ფანტაზია დადებით განმტკიცებად იქცევა. ადამიანის სექსუალურ ორიენტაციაზე შეიძლება სხვა ფაქტორებმაც იმოქმედონ. ბოლო დროს, სულ უფრო იქცევენ ყურადღებას ბავშვები, რომლებსაც თავისი სქესისთვის ატიპური ქცევა ახასიათებთ; არსებობს აზრი, რომ ეს ბავშვები ხშირად ჰომოსექსუალებად იზრდებიან. [Green, 1974; 1987; Hockenberry, Billingham 1987; Zuger, 1984, 1989].

ბიჰევიორისტული მიდგომა საშუალებას იძლევა აიხსნას თუ რატომ ირჩევს ზოგი ჰეტეროსექსუალი ჰომოსექსუალურ ორიენტაციას ზრდასრულ ასაკში. თუ ადამიანს არასასიამოვნო ჰეტეროსექსუალური და წარმატებულ ჰომოსექსუალური გამოცდილება აქვს, შესაძლოა ის ჰომოსექსუალობისკენ გადაიხაროს. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგი

ჰეტეროსექსუალი, რომელიც ჰომოსექსუალურ ორიენტაციაზე “გადაერთო”, მთლიანად არ შეესაბამება ზემოთ მოყვანილ აღწერილობას, ეს გზა ბევრ ჰომოსექსუალს გაუვლია [Masters, Johnson, 1979]. ზოგიერთი ქალი გაუპატიურების შემდეგ ხდება ლესბოსელი [Grandlach, 1977].

სტორმზის თეორია

ჰომოსექსუალობის წარმოშობაზე კიდევ ერთი აზრი გამოთქვა ფსიქოლოგმა მ. სტორმზმა. მისი აზრით, არსებობს ერთგვარი კავშირი სქესობრივ მომწიფებასა და მომავალში საკუთარი სქესის წარმომადგენლებთან ეროტიკული აქტივობის არჩევას შორის. სტორმზი იმ აზრს ეყრდნობა, რომ აღრეული სქესობრივი მომწიფება 12-13 წლის ასაკში იწყება, როცა ჰომოსექსუალური ექსპერიმენტები ჩვეულებრივი რამაა, ხოლო ძლიერი განწყობა ჯერ კიდევ არ არის შეძენილი. მოზარდებს, რომლებმაც ადრე მიაღწიეს სქესობრივ მომწიფებას, გარკვეული უპირატესობა აქვთ თანატოლებთან მიმართებაში, რომლებიც შედარებით ნელა მწიფდებიან. გასაგებია, რომ უფრო ძლიერი სექსუალური ლტოლვა დაკმაყოფილების მომტანი ნებისმიერი სექსუალური გამოცდილების გავლენას ამძაფრებს, მაგრამ ამ ასაკში ჰომოსექსუალური კავშირი გაცილებით უფრო მისაწვდომია, ვიდრე ჰეტეროსექსუალური. ბიოლოგიურ და ფსიქოლოგიურ ფაქტორებს შორის ურთიერთქმედება სავსებით შესაძლებელს (მაგრამ არა აბსოლუტურს) ხდის იმას, რომ ზრდასრულ ასაკში ადამიანი უპირატესობას სწორედ ჰომოსექსუალურ და არა ჰეტეროსექსუალურ ურთიერთობებს მიანიჭებს [Storms, 1981]. თუმცა, სექსუალურ სიმწიფეს მიღწეულ მოზარდთა ხანგრძლივი შესწავლის შედეგები სტორმზის თეორიას არ ადასტურებენ.

დასაყვანიტი შენიშვნები “მიზგზების” შესახებ

როგორც უკვე ითქვა, ჰომო ან ჰეტეროსექსუალობის მიზგზების შესახებ საერთო აზრი არ არსებობს. რამდენიმე ყველაზე ცნობილ ჰიპოთეზაზე მსჯელობისას, თითქმის ყოველთვის აღვნიშნავდით, რომ არსებული მონაცემები არ არის საკმარისი და შემდგომ შემოწმებას საჭიროებს. გამორიცხული არაა, რომ ადამიანთა გარკვეულ პროცენტში ჩამოთვლილი მიზგზებიდან რომელიმე მართლაც იყოს ჰომოსექსუალობის საფუძველი. ამასთანავე, სავსებით რეალურია, რომ რამდენიმე წელიწადში მოყვანილი ჰიპოთეზებიდან ბევრი სრულიად მცდარად გამოცხადდება. მიუხედავად იმისა, რომ დღეს ჰომოსექსუალობის წარმოქმნის მთავარ მიზეზად დაბადების შემდგომ მოვლენებს მივიჩნევთ, არ უარვყოფთ პრენატალური ფაქტორების გათვალისწინების შესაძლებლობას.

წყარო: William H. Masters, Virginia E. Johnson, Robert C. Kolodny „სექსუალოგიის საფუძვლები“.

ცალსახა პასუხი კითხვაზე, თუ როგორ და რის საფუძველზე ყალიბდება სექსუალური ორიენტაცია, მეცნიერებს ჯერჯერობით არ აქვს. არსებობს მრავალი თეორია, თუმცა, საბოლოო და ამომწურავ პასუხს არც ერთი არ იძლევა. გასული საუკუნის 80-იან წლებში კიდევ ერთი საინტერესო კვლევა ჩატარდა. ბელი, ვაინბერგი და ჰამერსმიტი [Bell, Weinberg, Hammersmith, 1981]. საკითხს ახალ, მეთოდოლოგიურად უფრო მაღალ დონეზე მიუდგნენ. ბელმა და მისმა კოლეგებმა სცადეს, შეემოწმებინათ ზემოხსენებული თეორიები ჰომოსექსუალობის წარმოშობის შესახებ.

ჩატარებულმა კვლევებმა მათ შემდეგი დასკვნების გამოტანის საშუალება მისცეს:

- 1) იმის ალბათობა, რომ ჰომოსექსუალობის მიზეზი შეიძლება იყოს არასწორი ურთიერთობები ოჯახში (ავტორიტარული დედა და უნებისყოფო მამა), ძალიან მცირეა;

- 2) თეორია იმის შესახებ, რომ ქალური ჰომოსექსუალობა ჩნდება მაშინ, როცა გოგო როლურ მოდელად ირჩევს მამას, არ დასტურდება;
 - 3) სტერეოტიპული წარმოდგენა, რომ ჰომოსექსუალობის მიზეზი ხშირად საკუთარი სქესის უფროსის მიერ ბავშვის გარყვანა, მცდარია;
 - 4) სექსუალური უპირატესობები მოზარდობის ასაკში მყარად ყალიბდება; ზრდასრული ადამიანების სექსუალურ ორიენტაციაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები იშვიათად ხდება;
 - 5) ბავშობაში ან მოზარდობის ასაკში, ჰომოსექსუალები ჰეტეროსექსუალ თანატოლებზე იშვიათად არ შედიან ჰეტეროსექსუალურ კონტაქტში, თუმცა ამ პროცესით ან ნაკლებად, ან საერთოდ არ კმაყოფილდებიან;
- თამაშის პროცესში ბავშვების ქცევის შეუსაბამობა მათ სქესთან არის მნიშვნელოვანი (მაგრამ არა აბსოლუტური) მაჩვენებელი მომავალში ჰომოსექსუალობის განვითარებისა (კვლევის ეს ბოლო დასკვნა, ასევე კრიტიკის საგანი გახდა კოლეგების მხრიდან. აღნიშნული ქცევა ბავშვობის ასაკში უფრო ტრანსგენდერულ იდენტობას შეიძლება მიანიშნებდეს და არა ჰომოსექსუალურ ორიენტაციას).

წყარო: Bell, Alan P.; Weinberg, Martin S.; Hammersmith, Sue Kiefer (1981). *Sexual Preference: Its Development in Men and Women*. Bloomington: Indiana University Press.

იმის გამო, რომ კვლევის ავტორებმა ვერ შეძლეს, დაემტკიცებინათ ვერც ერთი შემოწმებული ფსიქოლოგიური თეორია, ივარაუდეს, რომ ჰომოსექსუალობის ფენომენს ბიოლოგიური ფაქტორები განაპირობებს. უნდა ითქვას, რომ ეს დასკვნაც მხოლოდ აბსტრაქტულ ხასიათს ატარებს და თეზისი ჰომოსექსუალობის ბიოლოგიური წარმოშობის შესახებ დეტალურ შემოწმებას მოითხოვს.

ჰომო/ბი/ტრანსფობია

ევროპარლამენტის რეზოლუციაში ტერმინი ჰომოფობია შემდეგნაირად არის განმარტებული: ირაციონალური შიში და სიძულვილი ლესბოსელების, გეების, ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ, რომელიც ეფუძნება წინასწარგანწყობას და მსგავსია რასიზმის, ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა და სექსიზმისა³. თავისთავად ეს განმარტება იმითაცაა მნიშვნელოვანი, რომ შინაარსობრივი ახსნის გარდა ხაზს უსვამს, რომ ჰომოფობია იმავე რანგის მოვლენაა, როგორც ქსენოფობიის სხვა ფორმები. გარდა ამისა, განმარტება ხაზს უსვამს იმ სოციალური და ფსიქოლოგიური მექანიზმების მსგავსებას, რომელიც სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების მიმართ არსებულ წინასწარგანწყობებს ახასიათებთ.

ჰომოსექსუალთა მიმართ არსებული დამოკიდებულების აღსაწერად ტერმინი ჰომოფობია პირველად ინგლისელმა ფსიქოთერაპევტმა ჯორჯ უაინბერგმა [Weinberg, G, 1972] გამოიყენა. თავდაპირველად ამ ტერმინს უაინბერგი ჰომოფობიის კლინიკური გამოვლინების აღსაწერად იყენებდა და ამ დამოკიდებულებას ისევე ახასიათებდა როგორც სხვა ფსიქოლოგიური ფობიების გამოვლინებას. ამგვარი განმარტება აღწერდა პერსონალურ დამოკიდებულებას, თუმცა არ გამოხატავდა ჰომოსექსუალთა მიმართ კოლექტიური დამოკიდებულების შინაარსს. მოგვიანებით ტერმინმა უფრო ფართო შინაარსი შეიძინა სოციალური ფობიის სახით და ხშირად გამოიყენება არა მხოლოდ ჰომოსექსუალთა, არამედ მთლიანად ლგბტი ჯგუფის წევრთა მიმართ არსებული ნეგატიური დამოკიდებულებისა და ქცევის აღსაწერად.

ჰერეკი [Herek, G. M, 1990] თვლის, რომ ინდივიდუალურ დონეზე გეებისა და ლესბოსელების მიმართ წინასწარგანწყობას ხშირად საფუძვლად უდევს ადამიანის სურვილი აიმაღლოს თვითშეფასება სხვა ადამიანის დამცირების ხარჯზე, დაამტკიცოს/გააძლიეროს მიკუთვნებულობა რომელიმე სოციალურ ჯგუფთან.⁴ გარდა ამისა, წინასწარგანწყობების შენარჩუნება გეებისა და ლესბოსელების მიმართ ზოგ ადამიანს ეხმარება მოახდინოს საკუთარი არაადეკვატურობის კომპენსირება და დაძლიოს შინაგანი ფსიქიკური კონფლიქტი. გეებისა და ლესბოსელების განტევების ვაცად ქცევით, ზოგიერთი ჰეტეროსექსუალი ცდილობს გადალახოს საკუთარი არასრულფასოვნების გრძნობა. ეს ადამიანები საკუთარი გრძნობებისაგან დისტანცირებისათვის ამ გრძნობების პროექცირებას ახდენენ სხვაზე. ეს კი შეიძლება განვიხილოთ როგორც ტიპური ფობიური რეაქცია.

უნდა აღინიშნოს, რომ ჰომოფობია ინდივიდუალურ დონეზე მუდამ აღიქმება მაშინ, როდესაც ინდივიდის მოთხოვნები იკვეთება კულტურულ იდეოლოგიურ შეხედულებებთან ჰომოსექსუალობაზე. ინდივიდისათვის ანტიჰომოსექსუალური განწყობის გამჟღავნებას მხოლოდ მაშინ აქვს აზრი, თუ საკუთარი თავის აღქმა მჭიდროდაა დაკავშირებული ისეთი სოციალური ჯგუფის წევრობასთან, რომელიც უარყოფს ჰომოსექსუალებს/ ჰომოსექსუალობას.

წყარო: ე. ალდვომელაშვილი. „ჰომოფობია“. ჟურნალი „მე“, #2(5)
<http://minority.ge/homophobia/>

ამასთან, ლგბტ ჯგუფი არ წარმოადგენს ჰომოფობიურ ჯგუფს. როგორც ამ თემაზე ჩატარებული კვლევების უმეტესობა ადასტურებს, დამოკიდებულებები ცალკეული ჯგუფების მიმართ განსხვავდება არა მხოლოდ მაჩვენებლებით, არამედ ხშირად თითოეულ მათგანს სრულიად განსხვავებული პრედიქტორები აქვს.

³ European Parliament resolution on homophobia in Europe. P6_TA(2006)0018. 18 January 2006

⁴ მაგ. ეკლესიის წარმომადგენელი, რომელიც ანათემას გადასცემს ჰომოსექსუალებს, ამით ამტკიცებს თავის რელიგიურ იდენტობას; მეორე ადამიანმა შეიძლება ბინძურად იხუმროს გეების ან ლესბოსელების შესახებ, რათა მეგობრების (ოჯახის წევრების, მეზობლების...) კეთილგანწყობა მოიპოვოს.

ჰომოფობია

სექსუალური წინასწარგანწყობის სხვადასხვა ფორმებს შორის, ჰომოფობია ყველაზე უფრო ღრმად ნაკვლევია თემა. ინდივიდუალურ დონეზე ჰომოფობიის მაღალი დონე ასოცირდება: სქესთან - მამაკაცები უფრო ნეგატიურად არიან განწყობილი ჰომოსექსუალების მიმართ, ვიდრე ქალები; მაღალ ასაკობრივ ჯგუფთან; საცხოვრებელ ადგილთან - სოფლებსა და მცირე დასახლებებში უფრო მაღალია ჰომოფობიის დონე, ვიდრე დიდ ქალაქებში, განათლების დაბალ დონესთან - რაც უფრო მაღალია ფორმალური განათლების დონე, მით უფრო პოზიტიურია განწყობა ჰომოსექსუალებისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ ; დასაქმების სტატუსსა (უმუშევრობა) და დაბალ შემოსავლებთან და სხვ.); კონტაქტი/ნაცნობობა ჯგუფის წევრებთან და კონტაქტის სიხშირესთან - რაც უფრო მეტ ადამიანს იცნობს რესპონდენტი ლგბტ ჯგუფიდან და რაც უფრო მეტად მჭიდრო კონტაქტი აქვს მასთან, მით უფრო ნაკლებ ჰომოფობიურია; ცოდნასა და სტერეოტიპებთან ჰომოსექსუალობის/ ჰომოსექსუალების შესახებ - რესპონდენტები, რომლებიც თვლიან, რომ ჰომოსექსუალობა ადამიანის არჩევანია, უფრო მტრულად არიან განწყობილი ლესბოსელებისა და გეების მიმართ; რელიგიურობასთან, პოლიტიკურ კონსერვატიზმთან; მიმართებასთან ტრადიციულ გენდერულ როლებთან, პიროვნების სხვა მახასიათებლებთან, როგორცაა მემარჯვენე ავტორიტარიზმი; რელიგიური ფუნდამენტალიზმი და სხვ.

ამასთან, ჰომოფობიის დონე განსხვავდება სამიზნე ჯგუფის გენდერის მიხედვითაც: კვლევები აჩვენებს, რომ ნეგატიური განწყობები გეების მიმართ უფრო ძლიერია, ვიდრე ლესბოსელების მიმართ. ზოგიერთ შემთხვევაში, რესპონდენტები ამჟღავნებენ უფრო ნეგატიურ დამოკიდებულებას თავისივე სქესის ჰომოსექსუალების მიმართ - მაგ. კაცი რესპონდენტები უფრო უარყოფითად არიან განწყობილი გეების, ვიდრე ლესბოსელების მიმართ, ქალები კი, პირიქით - გეების მიმართ უფრო მეტ მიმღებლობას იჩენენ, ვიდრე ლესბოსელების მიმართ.

ბიფობია

ბისექსუალი ადამიანების მიმართ დამოკიდებულებები იშვიათად ხდება მკვლევართა ინტერესის საგანი. მათი ერთი ნაწილი ბიფობიას ჰომოფობიის ერთგვარ ვარიანტად განიხილავს: კვლევის შედეგებს, რომელიც ჰომოსექსუალთა მიმართ დამოკიდებულებას სწავლობს „ავტომატურად“ ავრცელებენ ბისექსუალებზეც ან, ერთსა და იმავე სკალას იყენებენ ჰომო და ბიფობიის შესასწავლად (კითხვებში ჰომოსექსუალობა უბრალოდ ჩანაცვლებულია ბისექსუალობით). ცხადია, ბიფობია და ჰომოფობია კავშირშია ერთმანეთთან, თუმცა იმის დაშვება, რომ ეს ორი მოვლენა ერთი ხასიათისაა, ავტომატურად გამორიცხავს ბისექსუალთა მიმართ საზოგადოებაში არსებული წინასწარგანწყობების უნიკალურობას. 1980-იან წლებამდე, ბისექსუალობა არ მოქცეულა მეცნიერთა ყურადღების ქვეშ. ფოკუსის ცვლა სავარაუდოდ უკავშირდება „სექსუალობის დიქტომიური მოდელის“ გადახედვას. ამან, მეცნიერთა ყურადღება ჰომოსექსუალობის გარდა, მიაპყრო ქვიარ ორიენტაციებსაც. თუმცა, აკადემიური კვლევები როგორც ბისექსუალობის, ასევე ბიფობიის შესახებ, საკმაოდ მწირია.

ბიფობიის მიმართ ამგვარი დამოკიდებულების ერთ-ერთი მიზეზი გენდერისა და სექსუალობის ბინარული მოდელია, რომელიც უგულებელყოფს სექსუალური მრავალფეროვნების შესაძლებლობას. აღნიშნულის გამო ბისექსუალობის, როგორც დამოუკიდებელი სექსუალური ორიენტაციის, ლეგიტიმურობა ხშირად კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება. მკვლევართა ერთი ნაწილი ბისექსუალობას არ განიხილავს ვალიდურ სექსუალურ იდენტობად. ვაინბერგმა აღმოაჩინა,

რომ ბისექსუალობა ხშირად განიხილება როგორც არაავთენტური იდენტობა, გარდამავალი ეტაპი ჰომოსექსუალად თვითიდენტიფიცირების პროცესში, როცა ადამიანს არ ყოფნის გამბედაობა მიიღოს/აღიაროს საკუთარი ჰომოსექსუალობა ან ცდილობს შენიღბოს საკუთარი ჰომოსექსუალობა, რათა ისარგებლოს საზოგადოებაში არსებული ყველა იმ პრივილეგიით, რომელიც ჰეტეროსექსუალებს აქვთ.

არაერთი კვლევა ადასტურებს, რომ დამოკიდებულება ბისექსუალების მიმართ უფრო ნეგატიურია, ვიდრე ჰომოსექსუალების მიმართ. ბიფობიური განწყობები ასევე მაღალია გეებსა და ლესბოსელებს შორისაც. ზოგ შემთხვევაში, ბისექსუალობა გაიგება როგორც პრომისკუიტეტული ქცევა, როცა პარტნიორის გენდერს მნიშვნელობა არ აქვს. ყოველივე ზემოთქმული აჩვენებს, რომ ბიფობიასა და ჰომოფობიას შორის მნიშვნელოვანი განსხვავებაა და ისინი ცალ-ცალკე უნდა გაიზომოს.

სხვადასხვა კვლევები აჩვენებს, რომ ბიფობიაზე ბევრი ფაქტორი ახდენს გავლენას. მათ შორის, ასაკი, კონტაქტები, განათლება, გენდერი და სხვ. ამასთან, ბიფობიური განწყობები განსხვავდება როგორც ბისექსუალი ადამიანის სქესის, ასევე რესპონდენტის სქესის მიხედვითაც.

ტრანსფობია

ჰომოფობიასთან შედარებით, ტრანსფობია მეცნიერთა ყურადღების ფოკუსში შედარებით გვიან მოექცა. თავდაპირველი კვლევები ფოკუსირებული იყო ტრანსსექსუალების მიმართ დამოკიდებულებების შესწავლაზე. 90-იანი წლებიდან, რაც “ტრანსგენდერის” გამოყენება უფრო ფართო მნიშვნელობით დაიწყო (დღეს-დღეობით “ტრანსგენდერი” გამოიყენება როგორც კრებითი ტერმინი, რომელიც მოიცავს, როგორც ტრანსსექსუალებს, ისე კროსდრესერებს და ყველა იმ ადამიანს, რომელიც მიიჩნევს, რომ მისი გენდერი, გენდერული თვითგამოხატვა და პრაქტიკა არ ერგება „ქალის“/„მამაკაცის“ და/ან „ქალურობის“/„მამაკაცურობის“ სოციალურ ტრადიციულ კატეგორიებს), შეიცვალა მიდგომებიც, რომელიც გამოიყენებოდა ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ არსებული დამოკიდებულებების შესასწავლად.

კვლევებმა, რომელიც ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ განწყობების შესწავლას ისახავდა მიზნად, გამოავლინა რიგი ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენს ტრანსფობიის ხარისხზე. ქალებთან შედარებით კაცები ტრანსფობიის უფრო მაღალი მაჩვენებლით გამოირჩევიან. ტრანსფობია უფრო მძაფრადაა გამოხატული მაღალ ასაკობრივ ჯგუფში. ტრანსფობიის ხარისხს განაპირობებს ფორმალური განათლების დონეც - რაც უფრო მაღალია განათლების დონე, მით უფრო ნაკლებია ტრანსფობიის ხარისხი. ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ დამოკიდებულებაზე ასევე გავლენას ახდენს რესპონდენტის რელიგიურობა, რელიგიური ფუნდამენტალიზმისა და მემარჯვენე ავტორიტარიზმის დონე, სექსიზმი⁵ და წარმოდგენები გენდერული როლების შესახებ. ისევე, როგორც ჰომო და ბიფობიის შემთხვევაში, კონტაქტი/ნაცნობობა ჯგუფის წევრთან ამცირებს ტრანსფობიის ხარისხს⁶.

⁵ნაგოშიმ (Nagoshi et al., 2008) აღმოაჩინა სუსტი, მაგრამ მნიშვნელოვანი კორელაცია ტრანსფობიასა და სექსიზმს შორის - მას, ვინც ამჟღავნებდა უფრო ნეგატიურ დამოკიდებულებას ტრანს ადამიანების მიმართ, ჰქონდა მაღალი მაჩვენებელი სექსიზმის ორივე, ძველ და ახალ სკალებზე. ამასთან, ეს კორელაცია მნიშვნელოვანი იყო კაც რესპონდენტებში, მაგრამ არა ქალი რესპონდენტებისთვის.

⁶რიგი კვლევები აჩვენებს, რომ ტრანსგენდერი ადამიანის უფლებებთან დამოკიდებულების თვალსაზრისით, კონტაქტი/ნაცნობობა ლესბოსელებისა და გეების ჯგუფთან უფრო ძლიერი პრედიქტორია, ვიდრე უშუალოდ ტრანსგენდერ ადამიანთან (Tee and Hegarty, 2006). ამგვარი ფენომენი ასევე გვხვდება კვლევებშიც, რომლებიც რასობრივი და ეთნიკური ჯგუფების მიმართ დამოკიდებულებებს სწავლობენ და მას ჯგუფებს შორის კონტაქტის

აღნიშნული ცვლადები მეტ-ნაკლებად ახდენენ გავლენას რესპონდენტის ჰომოფობიის ხარისხზე. შესაბამისად, გასაკვირი არაა, რომ რიგი კვლევები ადასტურებს მაღალ კორელაციას ჰომოფობიასა და ტრანსფობიას შორის. ლესბოსელები და გეები, რომლებიც არღვევენ გენდერულ როლებს, ძალადობის უფრო მაღალი რისკის ქვეშ არიან. მასკულიზური ქალები, ფემინური კაცები და ტრანსგენდერი ადამიანები, შესაძლოა იყვნენ ძალადობის უფრო მაღალი რისკის ქვეშ არა იმიტომ, რომ ისინი ჰომოსექსუალები არიან, არამედ იმიტომ, რომ არღვევენ გენდერულ ნორმებს. ამიტომაც ლოგიკურია, ვივარაუდოთ, რომ ის, ვინც ტრანსფობიის მაღალ ხარისხს ამჟღავნებს, ჰომოფობიკ იქნება და პირიქით.

დამოკიდებულება ლგბთი პირების უფლებრივი მდგომარეობის მიმართ

ლგბთ ადამიანთა უფლებებზე საუბრისას, ხშირად მიიჩნევენ, რომ საუბარია ახალი, „განსაკუთრებული“ უფლებების შექმნაზე, რომელიც „შეავიწროვებს“ სხვა მოქალაქეების უფლებებს⁷. ამგვარი მოსაზრება განსაკუთრებით გავრცელებულია პოსტ-კომუნისტურ და ე.წ. „სუსტი დემოკრატიების“ მქონე ქვეყნებში, სადაც სექსუალური ორიენტაციისთან/გენდერული იდენტობასთან დაკავშირებული საკითხები პოლიტიკის დონეზე კი უპირატესად განიხილება არა უფლებების, არამედ საზოგადოებრივი მორალის, რელიგიისა და ტრადიციების ჭრილში. ხშირად ხელისუფლებაში მყოფი პოლიტიკოსები ანტიდისკრიმინაციული ნორმების მიღებისა და ლგბთ ჯგუფის წევრთა უფლებების რეალური დაცვისათვის საჭირო პოლიტიკური ნების ნაკლებობას, ხშირად, სწორედ სოციალური და მორალური ნორმების დაცვის აუცილებლობითა და საჭიროებით ნილბავენ და კიდევ უფრო ამყარებენ ლგბთ ადამიანების მიმართ არსებულ სტიგმას.

ლგბთ ჯგუფის/ჯგუფის წევრთა მიმართ დამოკიდებულებისაგან განსხვავებით, რომელზეც საერთო კონტექსტთან ერთად სხვა პერსონალური მახასიათებლებიც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენენ, ლგბთ ჯგუფის უფლებრივი თანასწორობის მიმართ საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებაში ლომის წილი სწორედ პოლიტიკოსებს, ხელისუფლების სხვადასხვა შტოებსა და მედიას ეკუთვნის. სხვადასხვა ქვეყნებში ჩატარებული კვლევები ადასტურებს, რომ პოზიტიური საკანონმდებლო ცვლილებები, ხელისუფლების ადეკვატური რეაგირება ლგბთ ჯგუფის წარმომადგენელთა უფლებების დარღვევასა და მათ მიმართ ძალადობის ფაქტებზე, პრეცედენტული სასამართლო ქეისების შექმნა და სოგი-თან დაკავშირებული საკითხების ადამიანის უფლებათა ჭრილში გადატანა მნიშვნელოვნად ცვლის ქვეყანაში არსებულ კლიმატს ლგბთ ჯგუფის უფლებრივი თანასწორობის მიმართ.

ინდივიდუალურ დონეზე, დამოკიდებულებებზე ლგბთ ჯგუფის უფლებრივი თანასწორობის მიმართ, გავლენას ახდენს ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა რელიგიურობა, სქესი, განათლება, ასაკი და ნაცნობობა/კონტაქტი ლგბთ ჯგუფის წარმომადგენელთან.

წყარო: ე. აღდგომელაშვილი. წინასწარგანწყობიდან თანასწორობამდე: საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბთ ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ. WISG.2016.

მეორად ეფექტს უწოდებენ. ერთი ჯგუფის მიმართ ნეგატიური განწყობების შემცირება გავლენას ახდენს დამოკიდებულებაზე სხვა მსგავსი სტიგმატიზებული ჯგუფის მიმართ (Pettigrew 2009; Tauschet al. 2010).

⁷ მაგ. „უმცირესობების უფლებები უნდა იყოს დაცული, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ უმრავლესობის ტრადიციები, წარმოდგენები იყოს უგულებელყოფილი“. გოკა გაბაშვილი. პარლამენტარი. 2010 წ.

საზოგადოებაში ჰომო/ბი/ტრანსფობიის ხარისხზე გავლენას ახდენს მაკროსოციალური ფაქტორებიც, როგორიცაა ჯგუფური (საზოგადოებრივი) იდეოლოგია, წეს-ჩვეულებები და ტრადიციები, სოციალურ-ეკონომიკური, პოლიტიკური და დემოგრაფიული პროცესები. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს საზოგადოებრივი ლიდერებისა და მასმედიის პოზიცია საკითხთან მიმართებაში.

აკადემიკოსი იგორ კონი [Кон И. С., 2003] შემდეგნაირად აღწერს ამ მაკროსოციალური ფაქტორებს;

1. სოციალური და კულტურული შემწყნარებლობის ზოგადი დონე საზოგადოებაში. ავტორიტარიზმი და შემწყნარებლობა განსხვავების მიმართ შეუთავსებელია როგორც სექსუალურ, ისე სხვა ყველანაირ პლურალიზმთან. ტოტალიტარული აზროვნებისათვის, ადამიანი, რომელსაც “სხვაგვარად” უყვარს, პირველ რიგში იმიტომაცა საშიში საზოგადოებისათვის, რომ დისიდენტია. საზოგადოება, რომელიც ცდილობს შარვლის სიგანისა და თმების სიგრძის უნფიციურებას, ვერც “განსხვავებული” სექსუალობის მიმართ იქნება შემწყნარებლური.

2. სექსუალური შფოთვის მაღალი ხარისხი. რაც უფრო ანტისექსუალურია კულტურა, მით უფრო მეტია მასში სექსუალური ტაბუები და შიშები. ასეთ სიტუაციაში, ადამიანისაგან, რომელსაც არ შეუძლია მიიღოს თავისი სექსუალობა, გულუბრყვილობა იქნება ველოდოთ შემწყნარებლობას სხვის მიმართ.

3. სექსიზმის, გენდერული და სქესობრივი შოვინიზმის დონე საზოგადოებაში. აგრესიული მასკულიზმის კულტი მხოლოდ ქალების წინააღმდეგ როდია მიმართული. ის ხელს უწყობს ამგვარი იერარქიული ურთიერთობების ჩამოყალიბებასა და განმტკიცებას მამაკაცთა საზოგადოებაშიც. ამის მკაფიო მაგალითები უხვადაა იზოლირებულ სივრცეებში, როგორიცაა ციხე ან ჯარი. (ამერიკელი სოციოლოგის, მაიკლ კიმელის [Kimmel M., 1997] აზრით, ჰომოფობია გამოხატავს არა იმდენად შიშს კაცი ჰომოსექსუალის მიმართ, რამდენადაც ზოგადად სხვა მამაკაცების მიმართ).

4. ტრადიციული იდეოლოგიის ხასიათი, განსაკუთრებით რელიგია და მისი დამოკიდებულება სექსუალობასთან.

5. საზოგადოების სექსუალური კულტურისა და განათლების ზოგადი დონე. თუმცა, თავისთავად განათლება არ ათავისუფლებს ადამიანებს ცრურწმენებისაგან და წინასწარი განწყობებისაგან. თუმცა, გარკვეულ სიტუაციაში ეხმარება მათ დაძლევაში.

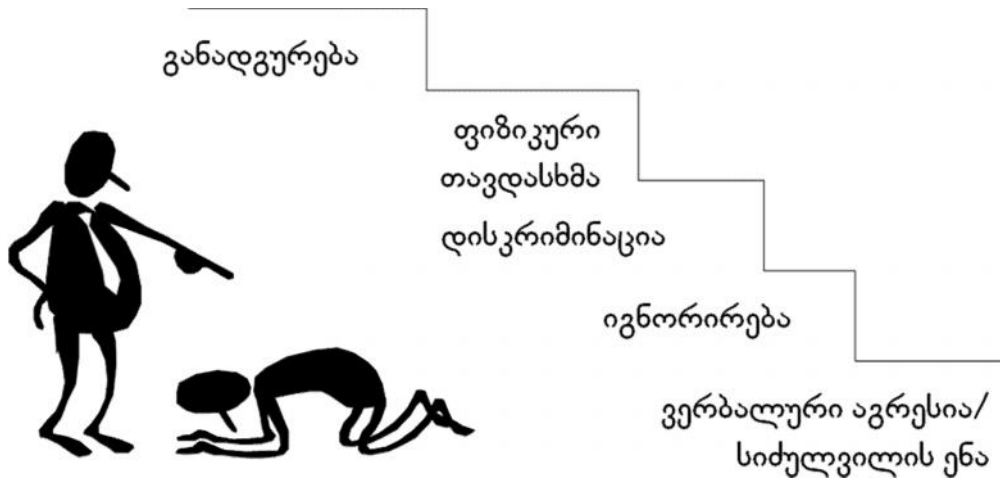
6. სოციალ-პოლიტიკური ფაქტორები. ისევე როგორც სხვა სოციალური ფობიები და ჯგუფური სიძულვილის გამოვლინების ფაქტები ძლიერდება, ჰეტეროსექსიზმი ძლიერდება სოციალური კრიზისების დროს, როცა ვინმეს სჭირდება ხილული მტრის ხატი ან განტევების ვაცის პოვნა და ადვილად შესაძლებელია მორალური პანიკის შექმნა.

ყველა ეს ფაქტორი დაკავშირებულია ერთმანეთთან, ისინი კომპლექსურად მოქმედებენ და საბოლოო ჯამში განაპირობებენ ჰომოფობიის დონეს როგორც ცალკეულ ინდივიდებში, ისე მცირე სოციალურ ჯგუფებსა თუ საზოგადოებაში მისი სოციალურ-ისტორიული განვითარების კონკრეტულ ეტაპზე.

წყარო: ე. ალდვომელაშვილი. „ჰომოფობია“. ჟურნალი „მე“, #2(5)
<http://minority.ge/homophobia/>

წინასწარგანწყობების გამოვლენის ფორმები

ოლპორტის სკალა

სოციალური ფობიების/წინასწარგანწყობების გამოვლინების სიმძაფრის დასახასიათებლად ხშირად იყენებენ ოლპორტის [Allport G. 1954] წინასწარგანწყობათა საფეხურებრივ სკალას, რომლის თანახმადაც წინასწარგანწყობათა გამოვლინების პირველ საფეხურს **ვერბალური აგრესია** წარმოადგენს - დამამცირებელი მეტსახელების შერქმევა/დაძახება, დაცინვა, გაპარუება, ჯგუფის წარმომადგენელთა არასრულფასოვნების მტკიცება, მონოდეები ჯგუფის განადგურებისაკენ და სხვ. სხვაგვარად მას სიძულვილის ენას უწოდებენ. შემდგომი საფეხურია **იგნორირება**, **სოციალური მარგინალიზაცია**, როდესაც კონკრეტული ჯგუფი და მასთან დაკავშირებული საკითხები/პრობლემები მთლიანად გამაქრალია საჯარო სივრციდან. მარგინალიზაციის შემდგომი საფეხურია **დისკრიმინაცია**, როდესაც იზღუდება კონკრეტული ჯგუფის წარმომადგენელთა უფლებებზე ხელმისაწვდომობა, რასაც აგრესიის გამოვლინების უფრო ღია ფორმები მოჰყვება ჯგუფის წევრებზე **ფიზიკური თავდასხმების** სახით. ალბათ, ისტორიიდან გახსოვთ ამგვარი „პოგრომების“ მაგალითები ებრაელთა წინააღმდეგ, შავკანიანთა გასამართლება ლინჩის წესით და სხვ. უმრავლესობის წევრები ჯგუფურად ან ინდივიდუალურად თავს ესხმიან მარგინალიზებული ჯგუფების წარმომადგენლებს და ფიზიკურად უსწორდებიან მათ. ოლპორტის სკალაზე წინასწარგანწყობათა გამოვლენის ბოლო საფეხური ჯგუფის სრული განადგურებაა, რაც მასობრივი მკვლელობებისა და გენოციდის სახით ვლინდება (ჰოლოკოსტი და სიკვდილის ბანაკები, ეთნიკური წმენდა და სხვ.). წინასწარგანწყობათა გამომჟღავნების ამგვარი სკალა შეიძლება გამოყენებული იქნას ნებისმიერი მარგინალიზებული ჯგუფის მიმართ დამოკიდებულებების აღსაწერად - ეთნიკურ, ჰომოსექსუალთა ჯგუფებზე და ა.შ.

ოლპორტის სკალა აღწერს არა მხოლოდ წინასწარგანწყობათა გამოვლენის დინამიკას, არამედ მათ ურთიერთმიმართებასაც. მაგ., როცა არ ვრეაგირებთ სიძულვილის ენის გამოყენებაზე, წინასწარგანწყობის გამოვლინების შემდგომი საფეხური უკვე ჯგუფის მარგინალიზაცია იქნება; თუკი დისკრიმინაციული მიდგომები და განწყობები კანონებშიც ჰპოვებს ასახვას, ეს უფრო წაახალისებს ცალკეულ ქსენოფობიურ ჯგუფებს ფიზიკური თავდასხმისაკენ და ა.შ.

წყარო: Allport, Gordon (1954). The Nature of Prejudice.

ჰომოფობია, ისევე როგორც ჩაგვრის ყველა სხვა ფორმა სხვადასხვაგვარად ვლინდება. ტომპსონმა და ზოლოთმა (Cooper Thompson and Barbara Zoloth) შეიმუშავეს სტრუქტურა, რომელიც ოთხ სხვადასხვა სფეროს მოიცავს. ამასთან, ჰომოფობიის ზოგიერთი ფორმა ცხადი და ხილულია ადამიანებისთვის, ზოგი კი ფარული.

პერსონალური (ინტერნალიზებული) ჰომოფობია წარმოადგენს წინასწარგანწყობას, როდესაც თვლიან, რომ ლგბტ ადამიანები არიან ცოდვილები, ამორალურები, უფრო “დაბლა დგანან”, ვიდრე ჰეტეროსექსუალები ან არასრულფასოვან ქალს/მამაკაცს წარმოადგენენ. პერსონალური ჰომოფობია განიცდება და გამოიხატება როგორც შიში, დისკომფორტი, სიძულვილი და ზიზღი სექსუალობის ამ ფორმების მიმართ.

პერსონალური ჰომოფობია არაა დამოკიდებული ადამიანის სექსუალურ ორიენტაციაზე. როდესაც ასეთ ზიზღსა და აგრესიას ლგბტ ადამიანები განიცდიან, ამას ინტერნალიზებულ ჰომოფობიას უწოდებენ. ასეთ ადამიანებს უჭირთ საკუთარი თავის მიღება/აღიარება ისეთებად, როგორებიც არიან, ამიტომაც ცდილობენ უარყონ ან „შეიცვალონ“ ორიენტაცია, ზოგიერთი მათგანი მიმართავს თვითდესტრუქციულ ქცევებს.

აშკარად გამოხატული ჰომოფობია: განგებ იცვამდე ან იქცეოდე ისე, რომ არ წაგავდე გეის ან ლესბოსელს.

ფარული ჰომოფობია: გქონდეს ნეგატიური განცდები ან დაბალი თვითშეფასება იმის გამო, რომ რაღაც გაკავშირებს ჰომოსექსუალობასთან.

ინტერპერსონალური ჰომოფობია: ინდივიდუალური ქცევა, რომელიც დაფუძნებულია პერსონალურ ჰომოფობიაზე. სიძულვილი ან ანტიპათია შესაძლოა გამვლინდეს როგორც დამამცირებელი მეტსახელების შერქმევა/დაძახება, უხამსი და არაკორექტული ხუმრობა ლგბტ ადამიანთა მიმართ, ვერბალური და ფიზიკური აგრესია და დისკრიმინაციის სხვა ინდივიდუალური ფორმები. ამასთან, ინტერპერსონალური ჰომოფობიის ობიექტი, მსხვერპლი შესაძლოა გახდეს ის ადამიანიც, ვინც არ მიეკუთვნება ლგბტ ჯგუფს, თუმცა, მოძალადეებს „ეჭვი“ აქვთ ან მიიჩნევენ მათ ჯგუფის წევრებად.

აშკარად გამოხატული ჰომოფობია: დამამცირებელი მეტსახელების შერქმევა, დაცინვა, შანტაჟი ან შანტაჟის მუქარა, პირადი ნივთების/ქონების დაზიანება, ფიზიკური ძალადობა, სექსუალური შევიწროება ან სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის სხვა ცხადი მაგალითები (ცემიდან დანწყებული მკვლელობით დამთავრებული).

ფარული ჰომოფობია: შეურაცხმყოფელი ანეკდოტების მოყოლა გეებსა და ლესბოსელებზე; როცა ოჯახის წევრები მალავენ/არ ამხელენ ინფორმაციას ლგბტ ადამიანების შესახებ; კოლეგები/თანამშრომლები დისტანციას ინარჩუნებენ ლგბტ ადამიანების მიმართ; მეგობრებს არ სურთ მოისმინონ მათი ისტორიები/პრობლემები, რომელიც პირად ურთიერთობებს უკავშირდება; მათ სთხოვენ, რომ ამ საკითხებზე ხმამაღლა არ ისაუბრონ და მათი ორიენტაცია არ გამოიხატებოდეს ქცევაში.

ინსტიტუციონალური ჰომოფობია: გზები, რომლითაც სახელმწიფო, ბიზნესი, ეკლესია და სხვა ინსტიტუციები და ორგანიზაციები ახორციელებენ ლგბტ ადამიანების დისკრიმინაციას.

აშკარად გამოხატული ჰომოფობია: პოლიტიკა ან კანონმდებლობა, რომელიც არღვევს თანასწორობის პრინციპს და არათანაბარ მდგომარეობაში აყენებს ლგბტ მოქალაქეებს; მაგ., მერია უარს ეუბნება ლგბტ ორგანიზაციას მშვიდობიანი მარშის/მსვლელობის

ორგანიზებაზე; ორგანიზაცია უარს ეუბნება მომსახურებაზე ლგბტ ადამიანებს სექსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის გამო;

ფარული ჰომოფობია: როცა მონაცემთა ანკეტაში წარმოდგენილია მხოლოდ შემდეგი არჩევანი „დაქორწინებული“, „მარტოხელა“ ან „განქორწინებული“, მონაცემთა შეგროვებისას სექსუალობა, როგორც კატეგორია, იგნორირებულია; ისტორია ღუმს ცნობილი ადამიანების ორიენტაციის შესახებ და ა.შ.

კულტურული ჰომოფობია: ერთგვარი სოციალური სტანდარტი, რომელიც ხელს უწყობს ჰეტეროსექსუალობის, როგორც „უკეთესი“, უფრო მორალური და სექსუალობის უფრო სწორ ფორმად წარმოჩენას. ხშირად ჰეტეროსექსუალები ვერ ან არ ამჩნევენ ამ „სტანდარტების“ არსებობას მაშინ, როცა ლგბტ ადამიანები მტკივნეულად აღიქვამენ ამას.

აშკარად გამოხატული ჰომოფობია: ყველა ჯერზე, როდესაც ლგბტ საკითხებთან დაკავშირებით სურთ რაიმე სიახლის გაშუქება, აჩვენებენ შერჩეულ კადრებს გეი-პრაიდებიდან; ლგბტ ადამიანები წარმოჩენილები არიან სტერეოტიპიზებულიად, მედია გამოდგებით ახდენს ამ ადამიანების ეგზოტიზაციას; განსხვავებით სხვა ჯგუფების მიმართ გამოვლენილი დარღვევებისა, მედია არ რეაგირებს ჰომოფობიურ სიძულვილის ენაზე.

ფარული ჰომოფობია: სატელევიზიო შოუებსა და რეკლამებში ყველა ვირტუალური გმირი ჰეტეროსექსუალია, ყველა ეროტიკული ურთიერთობა მხოლოდ ქალსა და მამაკაცს შორის ვითარდება და ა.შ.

წყარო: The Campaign to End Homophobia by Cooper Thompson and Barbara Zoloth. 1990.

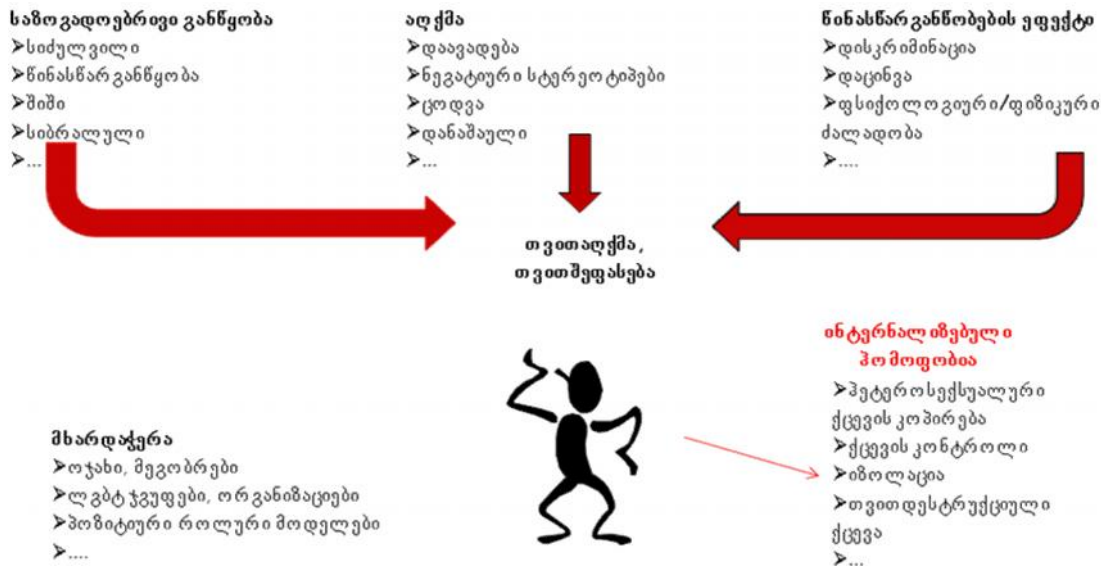
ინტერნალიზებული ჰომოფობია

ადამიანებისათვის, რომლებიც სოციალურად სტიგმატიზებულ ჯგუფს მიეკუთვნებიან, საკუთარი თავის მიღება/აღიარება მძიმე, მაგრამ მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს. მათ უწევთ ხელახლა გაიაზრონ სოციალიზაციის პროცესში შეთვისებული კულტურული ფასეულობები და ნორმები. როგორც წესი, საზოგადოებაში არსებული სტერეოტიპების გავლენის ქვეშ იმ ჯგუფის წარმომადგენლებიც ექცევიან, ვისაც ეს სტერეოტიპი ეხება. მომდევნო ექსპერიმენტებმა, რომელშიც სხვა დისკრიმინირებული ჯგუფების წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ, დაადასტურა, რომ მათი უმეტესობა მეტად თუ ნაკლებად ახდენს იმ ნეგატიური განწყობის ინტერნალიზებას, რომელიც მათ მიმართ არსებობს საზოგადოებაში.

ისევე, როგორც სხვა სტიგმატიზებული ჯგუფის წარმომადგენელთათვის, ლგბტ ადამიანებისათვის ქსენოფობიურ გარემოში ცხოვრება უამრავ სტრესთანაა დაკავშირებული. საზოგადოებაში არსებული სტერეოტიპები, ნეგატიური წინასწარგანწყობა, ზიზღი, სიძულვილი, სიბრაღე, რომელიც ხშირად დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებასა თუ სხვა ვერბალურ და/ან ფიზიკურ აგრესიაში მუდგონდება, გავლენას ახდენს ამ ჯგუფის წარმომადგენელთა თვითშეფასებაზე. ჰეტეროსექსიზმით დამძიმებული საზოგადოება სხვადასხვა მექანიზმებს იყენებს იმისათვის, რათა დისკრიმინაციის გარდა, ჰომო/ ბისექსუალური ორიენტაციის მქონე ადამიანებს თავს მოახვიოს მკაცრი გენდერული ნორმები და ჩაუნერგოს მათ სირცხვილისა და დანაშაულის გრძნობა. [Blumenfeld, 1992] ცალკეულ შემთხვევებში საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის გამო აღძრულმა ნეგატიურმა განცდამ, შესაძლოა, გენერალიზებული ხასიათი მიიღოს და მძიმედ იმოქმედოს ადამიანის მსოფლმხედველობასა და თვითაღქმის პროცესზე. შედეგების გამოვლენის დიაპაზონი საკმაოდ ფართოა: საკუთარი არასრულფასოვნების

განცდიდან, საკუთარი თავის მიმართ ღიად გამოხატულ სიძულვილსა და თვითდესტრუქციულ ქცევამდე. [Gonsiorec and Rudolph, 1991.]

ჰომოფობიის გავლენა

კონფლიქტი/დისჰარმონია უმცირესობის წარმომადგენელსა და დომინირებულ სოციალურ გარემოს შორის, “უმცირესობის სტრესი” განსაკუთრებით მძაფრად ვლინდება გარდატეხის ასაკში, როდესაც ლგბტ მოზარდებს უჭირთ გაერკვნენ საკუთარ გრძნობებში და ხშირ შემთხვევაში არავენაა მათ გვერდით, ვისაც დახმარებისათვის მიმართავენ. სხვა უმცირესობათა ჯგუფის ახალგაზრდებისაგან განსხვავებით, ისინი მეტწილად ვერ სარგებლობენ ოჯახის წევრების ან ნათესავების მხარდაჭერითაც კი, რაც მნიშვნელოვნად ამძიმებს მათ მდგომარეობას. დამატებით, ამ ასაკში მიკუთვნებულობა თანატოლების ჯგუფისადმი მნიშვნელოვანია. თუმცა, ახალგაზრდა გეები და ლესბოსელები მეგობრებთან ქამინგაუთის დროს მინიმუმ ერთ მეგობარს მაინც კარგავენ. [Ryan C, Futterman D., 1998] სტატისტიკის მიხედვით, ახალგაზრდა გეებში მათ პეტეროსექსუალ თანატოლებთან შედარებით, 7-ჯერ უფრო მაღალია სუიციდური მცდელობების რისკი. [Remafedi G. 1994] ამ მოვლენის გამომწვევ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიზეზად მკვლევარები სწორედ ამგვარ ჰომოფობიურ გარემოში თვითგამორკვევასთან დაკავშირებულ სტრესსა და მხარდაჭერის არარსებობას ასახელებენ. მიუხედავად ამ სირთულეებისა, ბოლოდროინდელმა კვლევებმა აჩვენა, რომ მათი უმეტესობა ეფექტურად უმკლავდება სირთულეებს და მთლიანობის დარღვევის გარეშე წარმატებულად ადამიანად ყალიბდება. [Edwards, Willie J. 1996]

ინტერნალიზებული ჰომოფობია სხვადასხვა სახით ვლინდება. საკუთარი თავისა და მეგობრების დაცვის მიზნით, ჰომოსექსუალები ხშირად მიმართავენ პეტეროსექსუალური ქცევის იმიტაციას. ერთი შეხედვით, ეს არც ისე რთულია, რადგან, ადამიანების უმეტესობა თვლის, რომ ყველა პეტეროსექსუალი უნდა იყოს. თუმცა, თუ გავითვალისწინებთ, რომ საკუთარი ქცევისა და მეტყველების გამუდმებული კონტროლი ყოველდღიური სტრესის წყაროა, ეს არც ისე ეფექტური გამოსავალია მდგომარეობიდან. ადამიანები, რომლებიც ასეთ პრაქტიკას მიმართავენ, იძულებითი ქამინგაუთის შიშის გამო არა მხოლოდ ურეაქციოდ ტოვებენ ლგბტ

ადამიანების მიმართ შეურაცხყოფელ გამოხატულებებსა და ფიზიკური აგრესიის გამოვლინების ფაქტებს, არამედ თავად იქცევთან აგრესიული ჰომოფობიები.

ის ადამიანები, რომელთა მხრიდან საკუთარი სექსუალობის ნაწილობრივ ან სრულად მიღებას/აღიარებას თან ახლავს ნეგატიური თვითშეფასება, ხშირად ზედმეტად კრიტიკულები არიან და გადაჭარბებული მომთხოვნელობით გამოირჩევიან როგორც საკუთარი თავის, ისე ლგბტ ჯგუფის სხვა წევრების მიმართ. ისინი ისწრაფვიან დაამყარონ ქცევის აბსოლუტური მორალური სტანდარტი გეებისა და ლესბოსელებისათვის, რაც ხშირად კონფლიქტების მიზეზი ხდება თავად ჯგუფის შიგნით. ბევრი მათგანი ცდილობს გაემიჯნოს ჯგუფს და დაამტკიცოს, რომ ის უკეთესია, ვიდრე ჯგუფის სხვა წევრები, რომლებიც არ აკმაყოფილებენ მაღალ “მორალურ სტანდარტებს”. ხშირ შემთხვევაში, როდესაც ისინი ითვისებენ “აგრესორის” როლს, ამტკიცებენ, რომ ჯგუფი არათუ არ საჭიროებს განსაკუთრებულ დაცვასა და ზრუნვას, არამედ უმრავლესობის წევრთა მსგავსად ეწინააღმდეგებიან საყოველთაოდ აღიარებული უფლებების გავრცელებას ჯგუფის წევრებზე (ქორწინების უფლება, შვილად აყვანის უფლება და სხვ.). მათი აგრესიის ობიექტი ხშირად ხდება ლგბტ აქტივისტები, რომლებიც მათი აზრით “ზედმეტ ყურადღებას იქცევენ და ამით ზრდიან ჰომოფობიურ განწყობას საზოგადოებაში”.

ჰომოფობიური გარემოს ნეგატიური შედეგების გაცნობიერება ავტომატურად სენსიტიურს არ ხდის ჯგუფის წევრებს სხვა მარგინალიზებული ჯგუფების წარმომადგენელთა მიმართ. არაერთგვაროვანია დამოკიდებულება ჯგუფის შიგნითაც. ჰომო/ბი/ტრანსფობიის, სექსიზმის, ეიჯიზმისა და სოციალიზაციის პროცესში შეთვისებული სხვა სტერეოტიპების და წინასწარგანწყობების წყალობით, ჯგუფის ზოგიერთი წევრი უმცირესობის ორმაგი, ხანდახან სამმაგი სტატუსის მატარებელი ხდება და შესაბამისად, სტრესის გავლენა უფრო ძლიერდება.

კონფლიქტი საკუთარ სექსუალობასა და გარემოში არსებულ ნორმებს შორის ზოგს აიძულებს ასექსუალური ცხოვრების წესს მიმართონ ან უარი თქვან ხანგრძლივ, მყარ ურთიერთობებზე. ასეთი ადამიანები ხშირად ავლენენ ინტერესს “მიუწვდომელი ობიექტის” მიმართაც.

ავდებული დამოკიდებულება ჰეტეროსექსუალების მიმართ და მათთან კონტაქტისათვის თავის არიდება (ჰეტეროფობია), ისევე როგორც ჰიპერტროფირებული სიამაყე საკუთარი ჰომოსექსუალური ორიენტაციით, ასევე შეიძლება შეთვისებული ჰომოფობიის გამოვლენად ჩაითვალოს.

წყარო: ე. აღდგომელაშვილი. ინტერნალიზებული ჰომოფობია. ჟურნალი „მე“. 2(11)2009.

<http://minority.ge/library/publications/internalisedhomophobia/>

2015 წელს, WISG-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ, რომელიც ლგბ ჯგუფის საჭიროებებს იკვლევდა ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში⁸, აჩვენა, რომ გამოკითხულთა თვითშეფასების საერთო მაჩვენებელი საშუალოზე მაღალია⁹. ამასთან, ინტერნალიზებული ჰომოფობიის ხარისხი ლგბ ჯგუფში გაცილებით დაბალია, ვიდრე გბ ჯგუფში¹⁰.

⁸ ლგბტ ორგანიზაციების მიერ ჩატარებული კვლევების უმეტესობა ქომუნითის წევრებთან, მეტწილად არაა რეპრეზენტატიული. მონაწილეთა შეზღუდული რაოდენობის გარდა (100-150 რესპონდენტი), ამგვარი კვლევების უმეტესობა ასახავს თბილისში მცხოვრები ლგბტ ადამიანების მდგომარეობას. შესაბამისად, ჩვენი მსჯელობა ასახავს თბილისში მცხოვრები ლგბტ ჯგუფში არსებულ ზოგად ტენდენციას.

⁹ ე. აღდგომელაშვილი. „ლგბ ჯგუფის საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში“. WISG. თბილისი. 2015.

¹⁰ თვითშეფასება და მიმდევრობა გბ ჯგუფში კავშირშია ასაკთანაც: ახალგაზრდები უფრო თავდაჯერებულნი და კომფორტულები არიან საკუთარ სექსუალობასთან მიმართებაში. ქალებისათვის ეს განსხვავებები უმნიშვნელოა.

ლგბ ჯგუფში ჩატარებული კვლევის მიხედვით, ჯგუფის 79% თამბაქოს აქტიური მომხმარებელია, რაც ორჯერ აღემატება ქვეყანაში არსებულ საერთო მონაცემებს¹¹. ამასთან, მთელ მოსახლეობაში თანაფარდობა მამაკაც და ქალ თამბაქოს მომხმარებლებს შორის 11:1-ია მაშინ, როცა ლგბ ჯგუფში, ლბ და გბ ჯგუფში თითქმის ერთნაირია - ლბ ჯგუფის 78%¹² და გბ ჯგუფის 79% თამბაქოს მომხმარებელია.¹³ ალკოჰოლს მოიხმარს გამოკითხულთა 90%, რაც უფრო მაღალია, ვიდრე ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება ზოგადად ქვეყანაში (78.5%). ლბ ჯგუფში ალკოჰოლის მომხმარებელთა პროცენტული მაჩვენებელი (92%) უფრო მაღალია ვიდრე ზოგადად ქვეყანაში ალკოჰოლის მომხმარებელთა მაჩვენებელი მამაკაცებში (90,3%). გბ ჯგუფში, ალკოჰოლის მომხმარებლები 88%-ს შეადგენენ.¹⁴ ლგბ ჯგუფის 16% იშვიათად, თვეში ერთხელ, მცირე რაოდენობით მოიხმარს ალკოჰოლს, 51% კვირაში ერთხელ, მაგრამ მცირე ოდენობით, 14 % კვირაში ერთხელ დიდი ოდენობით, 9% კი ყოველდღიურად მოიხმარს ალკოჰოლს. გამოკითხულთა 95%-ს არასოდეს მოუხმარია მძიმე ნარკოტიკი, 83%-ს ექსტაზი და სხვა კლუბური ნარკოტიკი. მარიხუანას ხანდახან/ხშირად მოიხმარს 38%. ლბ ჯგუფის 64% და გბ ჯგუფის 10% არასოდეს იყენებს უსაფრთხო სექსის საშუალებებს; გამოკითხულთა $\frac{3}{4}$ -ს სხვადასხვა სიხშირით აქვს სექსუალური კონტაქტი ალკოჰოლის ან ნარკოტიკების ზემოქმედების ქვეშ.

კვლევამ აჩვენა, რომ სუიციდზე ბოლო ორი წლის განმავლობაში უფიქრია 44%-ს. მცდელობა ჰქონია 7%-ს, მედიკამენტების გადამეტებული დოზა მიუღია 11%-ს. მათი რაოდენობა, ვისაც უცდია სხეულის თვითღაზიანება 16%-ს შეადგენს. გბ ჯგუფთან შედარებით, ლბ ჯგუფის წარმომადგენლებში უფრო ხშირად ფიქსირდება სუიციდისა და სხეულის თვითღაზიანების მცდელობის სხვადასხვა ფორმები.

დეპრესიისა და სუიციდალური მცდელობების გამოვლინების მაღალი მაჩვენებლის მიუხედავად, ფსიქოლოგის მომსახურებით ბოლო 2 წლის განმავლობაში უსარგებლოა მხოლოდ 31%-ს. შფოთვის, დეპრესიის, დაქვეითებული გუნება-განწყობის არსებობისას, ლგბ ჯგუფის წევრები პრობლემის დასაძლევად ირჩევენ სხვადასხვა სტრატეგიებს, რომელთა შორის, პირველ ადგილზეა „მეგობართან პრობლემებზე საუბარი“ - 58%. ფსიქოლოგს/ფსიქიატრს მიმართავენ მხოლოდ გამოკითხულთა 7%. ლგბტ ორგანიზაციები, ისევე როგორც ოჯახის წევრები ყველაზე დაბალი ნდობის მაჩვენებლებით ხასიათდებიან და რიგითობის მიხედვით ერთ-ერთ ბოლო ადგილზე არიან. თუ გავითვალისწინებთ, რომ გამოკითხულთა 74%-ს აქვს ინფორმაცია მეგობრულად განწყობილი სპეციალისტების შესახებ, აღნიშნული ტენდენცია შეიძლება აისნას ზოგადად საზოგადოებაში არსებული სტიგმით ფსიქოლოგიური/ფსიქიატრიული სერვისის მიღების შესახებ.

კვლევა ასევე ითვალისწინებდა ჰეტეროსექსისტურ გარემოში ყოფნის ყოველდღიური გამოცდილების შეფასებასაც სამუშაო ადგილზე, სასწავლო დაწესებულებასა და ოჯახში.

¹¹ შდრ. ქვეყანაში ჩატარებული კვლევის მიხედვით, ეს მაჩვენებელი 30,3%-ს: მამაკაცების 55.5% და ქალების 4.8% თამბაქოს მომხმარებელია. თბილისში, სადაც რეგიონებს შორის თამბაქოს მომხმარების მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია, ეს ციფრი 36,6%-ს შეადგენს.

¹² იმავე ასაკობრივ ჯგუფში (18-44), თბილისში მაცხოვრებელ ქალებში ეს მაჩვენებელი 13% და ყველაზე მაღალია რეგიონებს შორის.

¹³ ქვეყანაში არ ტარდება მოსახლეობის რეგულარული კვლევები ჯანმრთელობის ისეთი რისკ-ფაქტორების გავრცელების დონის შესაფასებლად, როგორიცაა თამბაქოს, ალკოჰოლის და ნარკოტიკების მოხმარება, ჭარბი წონა, დაბალი ფიზიკური აქტივობა და არასწორი კვება და სხვ. ამიტომ შედარებისთვის გამოვიყენეთ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ 2010 წელს ჩატარებული არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევის შედეგები.

¹⁴ იგივე

ჰეტეროსექსისტური გარემოს შეფასება კორელაციაშია ჯგუფის წევრთა აუთინგის მაჩვენებლებთან ცალკეულ ჯგუფებში (თანამშრომლები, ოჯახის წევრები, თანაკლასელები/ჯგუფელები და სხვ.). სამუშაო გარემო უფრო სტრესულია ლბ ჯგუფისათვის ვიდრე გბ ჯგუფისათვის. სასწავლო დაწესებულებებსა და ოჯახში პირიქითაა: გარემოს უფრო მტრულად ახასიათებს გბ ჯგუფი, ვიდრე ლბ ჯგუფის წარმომადგენლები. ჰეტეროსექსისტური გარემოს თვალსაზრისით, სამუშაოსა და სასწავლო დაწესებულებებთან შედარებით, ოჯახი ყველაზე უფრო სტრესული გარემოა როგორც ლბ, ისე გბ ჯგუფისათვის.

წყარო: ე. აღდგომელაშვილი. წინასწარგანწყობიდან თანასწორობამდე: საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბტ ჯგუფისა და მათი უფლებბრივი თანასწორობის მიმართ. WISG.2016.

ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში

სამართლებრივი გარემო¹⁵

დისკრიმინაციის ამკრძალავი ნორმები ასახული და გამყარებულია ქვეყნის კონსტიტუციით¹⁶ და მოქმედი კანონმდებლობით. კანონში „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“, რომელიც 2014 წლის 7 მაისს შევიდა ძალაში, დისკრიმინაციის აკრძალვის საფუძველთა შორის მითითებულია „სექსუალური ორიენტაცია, გენდერული იდენტობა და გამოხატვა“.¹⁷ თუმცა, კანონს „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ აქვს მთელი რიგი პროცესუალური და მატერიალური ხასიათის ხარვეზები, რაც მნიშვნელოვან დაბრკოლებებს ქმნის კანონის აღსრულებისას. „ანტიდისკრიმინაციული კანონმდებლობის ერთ-ერთ ნაკლად შეიძლება ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ შევიწროვების ცნება არ არის ინტეგრირებული „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონში.“¹⁸

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, რასობრივი, ეროვნული, ეთნიკური ან ენობრივი ნიშნით შეუწყნარებლობის საფუძველზე ჩადენილი დანაშაული დამამძიმებელ გარემოებაში ჩადენილ დანაშაულად ითვლებოდა. 2012 წლის 27 მარტს საფუძველთა ჩამონათვალს დაემატა პირის სექსუალური ორიენტაცია და გენდერული იდენტობა. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დღემდე ამ მუხლით არც ერთი საქმე არაა კვალიფიცირებული. ქვეყანაში დღემდე არ არსებობს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებათა სტატისტიკა, რომლებიც ჩადენილია სექსუალური და გენდერული იდენტობის ნიშნით შეუწყნარებლობის საფუძველზე. რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ დღემდე არ ხდება ლგბტ პირთა მიმართ ძალადობისა და დისკრიმინაციის ბუნიების და პრევენციის შესახებ მონაცემების შეგროვება და გაანალიზება.¹⁹

საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 9 ივლისის N445 დადგენილებით დამტკიცებული ადამიანის უფლებების დაცვის 2014-2015 წლებისათვის სამთავრობო სამოქმედო გეგმის 14.4.2.1 და 14.4.2.3 პუნქტებით გათვალისწინებული ვალდებულებების, ასევე „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისი მოთხოვნების ეფექტიანი შესრულების უზრუნველყოფისათვის. შინაგან საქმეთა მინისტრის მიერ დამტკიცდა სპეციალური ინსტრუქცია. საგამოძიებო დანაყოფებს დაევაღათ შეუწყნარებლობის მოტივისა და დისკრიმინაციის კონკრეტული ნიშნის „შესაძლო“ არსებობის შესახებ (სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილი) მიუთითონ სისხლის სამართლის საქმის წარმოების ელექტრონული პროგრამის შესაბამის ველში - „დანაშაულის ფაბულაში“. აღნიშნულს უნდა უზრუნველყოს დისკრიმინაციის ნიშნით ჩადენილი დანაშაულის შესახებ სპეციალური სტატისტიკის სრულყოფა. ამ დრომდე სპეციალური დანაყოფის მიერ არ ხორციელდება აღნიშნული ბრძანების შესრულება და მიზეზად, სამინისტროს მიერ, სახელდება ტექნიკური ხარვეზი.

¹⁵ ინფორმაცია განახლებულია 2016 წლის სექტემბრის მდგომარეობით ქ. ბახტაძის მიერ.

¹⁶ საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლი.

¹⁷ საქართველოს კანონი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ. მუხლი 1.

¹⁸ „სპეციალური ანგარიში დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლის, მისი თავიდან აცილებისა და თანასწორობის მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს სახალხო დამცველი. 2015 წელი.

<https://drive.google.com/file/d/0B9BM3M8hbgAUTUdIXd4MFJqX2s/view>

¹⁹ Discrimination on basis of sexual orientation and gender identity in Georgia. WISG and ILGA-Europe's joint submission for 23th Working Group Session of UPR. 2015.

შრომის კანონთა კოდექსი პირდაპირ კრძალავს დისკრიმინაციას როგორც სქესის, ისე სექსუალური ორიენტაციის საფუძველზე (აკრძალვის საფუძველებში გენდერული იდენტობა მითითებული არაა).²⁰ მიუხედავად ზოგადი აკრძალვისა, კანონი სერიოზულ ხარვეზებს შეიცავდა, რაც დისკრიმინაციის ფართო შესაძლებლობებს ქმნიდა პირის სამსახურში აყვანისა და დათხოვნის ეტაპებზე. 2013 წელს შესაბამისი ცვლილების საფუძველზე ეს ხარვეზი ნაწილობრივ აღმოიფხვრა,²¹ მაგრამ არსებობს პროცესუალური ხასიათის, ვადებთან დაკავშირებული ხარვეზები. „იმ პირობებში, რომ დასაქმებულებს არსებითად მცირე დრო ეძლევათ გადაწყვეტილების გასასაჩივრებლად და სახალხო დამცველის მიერ საქმის განხილვის პროცესში იძულებითი განაცდურის ანაზღაურება არ მოხდება, უმეტეს შემთხვევაში, სახალხო დამცველისთვის მიმართვის პარალელურად მომჩივანი სარჩელით მიმართავს სასამართლოსაც, რაც იწვევს სახალხო დამცველის მიერ საქმის წარმოების შეჩერებას“.²² სექსუალური ორიენტაცია, როგორც დისკრიმინაციის აკრძალვის საფუძველი, ასევე ფიგურირებს საქართველოს კანონში „ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“.²³ საქართველოს კანონი „პაციენტთა უფლებების შესახებ“²⁴ ასევე კრძალავს პაციენტთა დისკრიმინაციას რაიმე ნიშნით. „თუმცა, ლგბტ ჯგუფთან ჩატარებული კვლევები და ჩაღრმავებული ინტერვიუები აჩვენებს, რომ ჯგუფის წევრები მაინც აწყდებიან დისკრიმინაციასა და არასათანადო მოპყრობას სამედიცინო პერსონალის მხრიდან.“²⁵ საქართველოს კანონით „ზოგადი განათლების შესახებ“ გარანტირებულია ყოველი მოსწავლის, მშობლის და მასწავლებლის უფლება, რომ დისკრიმინაციის გარეშე, ისარგებლონ სკოლის ყველა რესურსით.²⁶ 2015 წელს ჩატარებული კვლევის²⁷ თანახმად, ჰომოფობიური ბულინგი საკმაოდ გავრცელებულია საქართველოს სკოლებში. „განათლების სამინისტრო არ აღიარებს საჯარო სკოლებში ბულინგის პრობლემის არსებობას და ასევე, არ მიიჩნევს პრიორიტეტულად ისეთი საკითხების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას, როგორიცაა გენდერი, გენდერული იდენტობა და სექსუალური ორიენტაცია.“²⁸ ლგბტ თემის წარმომადგენლებისთვის, ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრობლემად რჩება ოჯახის წევრთა მხრიდან ძალადობა, რომელსაც მრავალი ფორმა აქვს. საქართველოში მოქმედ კანონს „ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ მრავალი ხარვეზი გააჩნია, შესაბამისად, მისი აღსრულება ვერ ხდება ეფექტიანად. საქართველოს სახალხო დამცველის რეკომენდაციის თანახმად, აუცილებელია, რომ „მოხდეს ოჯახში ძალადობის საკითხებზე მომუშავე სპეციალიზებული სოციალური მუშაკების მომზადება, მათი სათანადო პირობებითა და უფლებამოსილებებით აღჭურვა“.²⁹

²⁰ საქართველოს შრომის კოდექსი. მუხლი 2(3).

²¹ 2013 წლის 12 ივნისის ცვლილებები შრომის კოდექსში (729-III).

²² „სპეციალური ანგარიში დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლის, მისი თავიდან აცილებისა და თანასწორობის მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს სახალხო დამცველი. 2015 წელი.

<https://drive.google.com/file/d/0B9BM3M8hbgAUTUdIZXd4MFJqX2s/view>

²³ იმ. მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი.

²⁴ საქართველოს კანონი „პაციენტის უფლებების“ შესახებ. მუხლი 6.

²⁵ კვლევის ანგარიში - „დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტ პირთა მიმართ“. „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ (WISG). 2015 წელი.

²⁶ საქართველოს კანონი „ზოგადი განათლების შესახებ“ მუხლი 8(1)

²⁷ „ჰომოფობიური ბულინგი საქართველოს საჯარო სკოლებში“. ანა სუბელიანი. 2015 წელი.

²⁸ იქვე.

²⁹ „სპეციალური ანგარიში ქალთა მიმართ ძალადობა და ოჯახში ძალადობა საქართველოში“. საქართველოს სახალხო დამცველი. 2015 წელი.

2014 წელს მიღებული ადამიანის უფლებათა შვიდწლიანი სტრატეგია და ორწლიანი სამოქმედო გეგმა (2014-15) ასევე მოიცავს სექსუალურ ორიენტაციასთან/გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებულ საკითხებს. მიუხედავად შესამჩნევი პროგრესისა, საკანონმდებლო დონეზე კვლავაც რჩება ხარვეზები, რაც ლგბტ და განსაკუთრებით ტრანსგენდერ ადამიანებს არათანასწორ პირობებში აყენებს. უმრავლეს შემთხვევაში კანონი არ არის აშკარად დისკრიმინაციული, მაგრამ მათი გამოყენება იწვევს დისკრიმინაციულ შედეგებს პრაქტიკაში და მნიშვნელოვნად ზღუდავს ლგბტ ადამიანების თავისუფლებებსა და უფლებებს. ამგვარი შეზღუდვები განსაკუთრებულად თვალშისაცემი და საგანგაშოა ტრანსგენდერებთან მიმართებაში.

პრობლემების სპექტრი, რომლის წინაშეც დგანან ტრანსგენდერი ადამიანები საქართველოში, საკმაოდ ფართოა. გენდერის სამართლებრივი აღიარების საკითხებთან დაკავშირებული პროცესების დაურეგულირებლობა სახელმწიფოს მხრიდან ზრდის უმუშევრობისა და სიღარიბის რისკს, ხელს უწყობს ჯგუფის წევრთა მარგინალიზაციას და კიდევ უფრო მოწყვლადს ხდის მათ საზოგადოებაში არსებული ტრანსფობიური დანაშაულებების მიმართ. თავის მხრივ, სტიგმა, უმუშევრობა, სიღარიბის რისკები, კიდევ უფრო ხელმოუწოდომელს ხდის სქესის კვლავმინიჭების სამედიცინო პროცედურებს, რომელთა გავლაც, დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, აუცილებელია გენდერის ლეგალური აღიარებისათვის. ამგვარად, იქმნება ერთგვარი მანკიერი წრე, რომლისგან თავის დაღწევაც ძალიან ძნელია. ტრანსგენდერობის სრული პათოლოგიზაცია და მედიკალიზაცია, რომელიც სრულად გამორიცხავს ტრანსგენდერობის ფართო სპექტრს, სამედიცინო ტრანზიციის პროცესის დაურეგულირებლობა სახელმწიფოს მხრიდან, ტრანზიციისათვის საჭირო სამედიცინო პროცედურების სიძვირე, სამედიცინო პერსონალის დაბალი ინფორმირებულობა ზოგადად ტრანსგენდერობის/ ინტერსექსუალობის შესახებ და ჯგუფის საჭიროებებზე ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში და სხვ., ასევე, ხელს უშლის ტრანსგენდერ ადამიანებს, მოიძიონ და მიიღონ ხარისხიანი სამედიცინო დახმარება. საქართველოში არსებული პრაქტიკა, რომელიც გულისხმობს გენდერის სამართლებრივი აღიარებისა და სამედიცინო ტრანზიციის პროცესის ერთმანეთზე მიბმას, მნიშვნელოვან პრობლემებს ქმნის ადამიანის უფლებათა თვალსაზრისით. ტრანსგენდერობის ფართო სპექტრის იგნორირების გამო (სამედიცინო ჩარევის თვალსაზრისით, პროცესი შეიძლება, მოიცავდეს მხოლოდ მცირე მასშტაბის ჩარევას, თერაპიას, ისევე, როგორც სქესის კვლავმინიჭების ქირურგიულ ოპერაციას) ადამიანებს უწევთ არჩევანის გაკეთება არასასურველ და საჭიროებას მოკლებულ სამედიცინო ჩარევებსა და გენდერის სამართლებრივ აღიარებას შორის.

წყარო: ე. აღდგომელაშვილი, ნ. გვიანიშვილი, თ.თოდუა, ც. რატიანი „ტრანსგენდერ ადამიანთა საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში. საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი. WISG.2015“

სოციალური განწყობები ლგბტ პირთა მიმართ

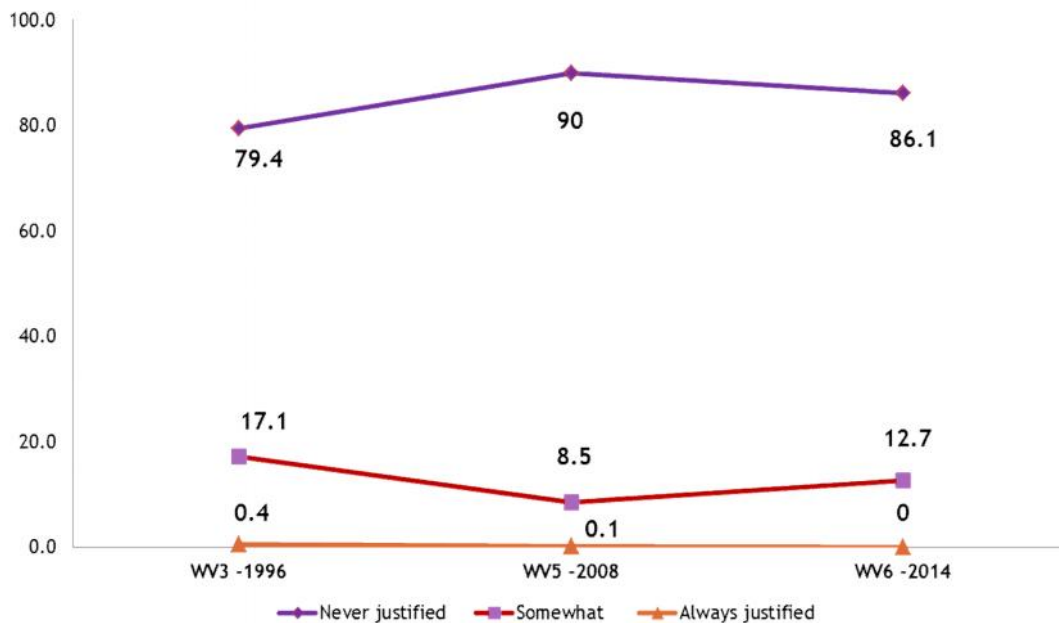
ჰომოფობიური განწყობების დინამიკა საქართველოში

კროსკულტურული კვლევები აჩვენებს, რომ ლგბტ ადამიანების მიმართ ტოლერანტობის ზრდის პროცესებს განსხვავებული დინამიკა გააჩნია სხვადასხვა ქვეყნებში. მეთოდოლოგიური შენიშვნების მიუხედავად, ქვემოთ მოყვანილი კვლევები გვაჩვენებს ზოგად დინამიკასა და ტენდენციებს, რაც ჯგუფის მიმართ არსებობს ქვეყანაში და საშუალებას გვაძლევს თეორიულად

ვიმსჯელოთ იმ საკითხებზე, თუ რა მაკრო-სოციალური ფაქტორები შეიძლება ახდენდეს გავლენას ჯგუფის მიმართ არსებულ განწყობების ცვლილებაზე.

WVS3 (1996), WVS5 (2008), WVS6(2014)-ის ფარგლებში საქართველოში ჩატარებული კვლევის შედეგების მიხედვით, აღვილი შესამჩნევია, რომ იმ ადამიანთა პროცენტული მაჩვენებელი, ვინც მიიჩნევს, რომ „ჰომოსექსუალობა არასდროსაა გამართლებული“ მკვეთრად იზრდება 1996-2008 წლის შუალედში, 2008-2011 და 2011-14 წლებში კი მაჩვენებელი მცირედით იწევს ქვევით³⁰. მათი რიცხვი კი, ვინც თვლიდა, რომ „ჰომოსექსუალობა ყოველთვის გამართლებულია“, მკვეთრად იკლებს: 1996 წელს, მათი წილი საერთო შერჩევაში 1,7%-ს შეადგენდა, 2008 წელს 0,1%³¹, 2014 წელს კი მათი მაჩვენებელი 0%-ს გაუტოლდა. რაც შეეხება დისტანციას ჰომოსექსუალების, როგორც ჯგუფის მიმართ, 1996 წლის გამოკითვის შედეგებით, ჰომოსექსუალების მეზობლობას არ ისურვებდა გამოკითხულთა 77%, 2008 წლის მონაცემებით - 92.0%, 2014 წლის შედეგებით კი - 86.6%. ამასთან, WVS5 (2008)-ის მიხედვით, დამოკიდებულება ჰომოსექსუალების მიმართ არ განსხვავდება სქესის ჭრილში (M=1.5 ორივე სქესისთვის), მაშინ როცა 1996 და 2014 წლებში ჩატარებული კვლევები აჩვენებს, რომ ქალები მეტ მიმდებლობას იჩენენ ჰომოსექსუალების მიმართ, ვიდრე კაცები. კვლევის შედეგების მიხედვით, მიმდებლობა ჰომოსექსუალობის მიმართ კლებულობს ასაკის მატებასთან ერთად. ახალგაზრდები ყველაზე უფრო ტოლერანტული ჯგუფია.

	WVS3 (1996)	WVS5 (2008)	WVS6(2014)
„ჰომოსექსუალობა არასდროსაა გამართლებული“	79,4%	90,0%	86,1%
„ჰომოსექსუალობა ყოველთვის გამართლებულია“	1,7%	0,1%	0,0%

³⁰ დებულებას - „ჰომოსექსუალობა არასდროსაა გამართლებული“, WVS3 (1996)-ის მონაცემებით იზიარებს რესპოდენტების 79.4%, WVS5 (2008)-ის მიხედვით - 90%, WVS6(2014)-ის შედეგებით - 86.1%.

³¹ ამ შედეგებით, საქართველო მსოფლიო ღირებულებათა კვლევის მეხუთე ტალღაში (WVS(2005-08)), ჰომოფობა ქვეყანათა პირველ ათეულს მოეცა სათავეში. Smith T, Son J., Kim J. 2014

2009-2011 წლებში ჩატარებული კვლევები „ევროკავშირის მიმართ დამოკიდებულებისა და ცოდნის შეფასება საქართველოში“, აჩვენებს, რომ მიმღებლობა ჰომოსექსუალების მიმართ ძალიან დაბალია: იმ ადამიანთა პროცენტული მაჩვენებელი, ვინც მიიჩნევდა, რომ „ჰომოსექსუალობა არასდროსაა გამართლებული“ (90%), უცვლელი იყო 2009-2011 წლებში (ყოველთვის გამართლებულია - 1%)³². კავკასიის ბარომეტრის (CB)-ს 2011 წლის კვლევის მიხედვით, გამოკითხულ რესპოდენტთა 88% პროცენტი ასევე უკიდურეს ნეგატიურ დამოკიდებულებას აფიქსირებს ჰომოსექსუალების მიმართ³³.

CRRC-ის მიერ ჩატარებული კვლევა, რომელიც თბილისში მცხოვრებ რესპოდენტთა დამოკიდებულებას ასახავს 2013 წლის 17 მაისის მოვლენებთან დაკავშირებით³⁴, აჩვენებს, რომ „თბილისის მოსახლეობისთვის, ჰომოსექსუალები ისეთივე არასასურველი მეზობლები არიან, როგორც ნარკომანები და კრიმინალები.“

ქვეყანაში დღემდე ჩატარებული კვლევების უმეტესობა, რომლებიც სხვადასხვა ღირებულებებთან/საკითხებთან და/ან ჯგუფებთან მიმართებასა და განწყობათა ცვლილების დინამიკას სწავლობს (მათ შორის, ჰომოსექსუალების მიმართ), არ იძლევა ჩაღრმავების საშუალებას, თუმცა, კვლევების შედეგები შეესაბამება ღირებულებათა მსოფლიო კვლევის ზოგად ტენდენციას, რომლის მიხედვითაც ლგბტ ადამიანები დღემდე რჩებიან ჯგუფად, რომლის მიმართაც საზოგადოება ყველაზე ნაკლებ მიმღებლობას ამჟღავნებს სხვა მარგინალიზებულ ჯგუფებთან შედარებით.

მაგალითად, 2003 წელს ჩატარებული კვლევის მიხედვით, საზოგადოების 84% ნეგატიურადაა განწყობილი ჰომოსექსუალების მიმართ, 14% - ნეიტრალურად, 2% კი - პოზიტიურად.³⁵ 2006 წლის გამოკითხვის შედეგებით, რესპოდენტთა 81,4% აცხადებდა, რომ არ იმეგობრებს ჰომოსექსუალებთან, ხოლო 71,4%-ს არ სურდა ჰომოსექსუალთან ერთად მუშაობა.³⁶ მსგავს სურათს აჩვენებს 2011-12 წლებში ჩატარებული სხვა კვლევებიც: „პასუხად კითხვაზე, „რამდენად სასურველად მიგაჩნიათ ქვემოთ ჩამოთვლილი ჯგუფების თქვენს მეზობლად ყოფნა“, ძალზე არასასურველად რესპოდენტთა ყველაზე დიდმა ნაწილმა ჰომოსექსუალები, შემდეგ კი ნარკომანები და ფსიქიურად არამდგრადი ადამიანები შეაფასა. ამასთან შეუწყნარებლობა მატულობს ასაკთან ერთად ყველას მიმართ, გარდა ფსიქიკურად არამდგრადი პირებისა“.³⁷

ტენდენცია მსგავსია ლგბტ ჯგუფის შიგნით ჩატარებული კვლევებშიც: ჯგუფის წარმომადგენელთა შეფასებით, საზოგადოებაში მათ მიმართ დამოკიდებულება უფრო ნეგატიურისკენ იცვლება. 2012 წელს ჩატარებული გამოკითხვის მიხედვით, იმ ადამიანების რიცხვი, ვინც თვლიდა, რომ საზოგადოების დამოკიდებულება ლგბტ ჯგუფის მიმართ არატოლერანტულია, 2006 წელთან შედარებით 57%-დან 78%-მდე გაიზარდა³⁸, 2014 წელს კი ამ ნიშნულმა 92%-ს მიაღწია³⁹.

ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ ნეგატიური განწყობები ლგბტ ჯგუფის მიმართ არათუ ტოლერანტულისკენ იცვლება, არამედ უფრო და უფრო ნეგატიური ხდება. მსგავსი სურათი

³² „ევროკავშირის მიმართ დამოკიდებულებისა და ცოდნის შეფასება საქართველოში“. კავკასიის კვლევითი რესურსების ცენტრი (CRRC), ევრაზიის თანამშრომლობის ფონდი. 2011;

³³ <http://caucasusbarometer.org/en/cb2011ge/JUSHOMO/>

³⁴ CRRC ჰომოფობია საქართველოში. <http://blog.crrc.ge/2015/05/1.html>

³⁵ Sumbadze N., Tarkhan-Mouravi G., Transition to adulthood in Georgia: Dynamics of generational and gender roles in posttotalitarian society, Institute of Policy Studies. Tbilisi. 2003

³⁶ CRRC: Short Review of the Results of Caucasus Research Resource Center's Data Initiative Survey – December 2006

³⁷ ნ. სუმბაძე. თაობები და ღირებულებები. საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტი. თბილისი. 2012

³⁸ ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში. WISG. თბილისი. 2012

³⁹ ე. ალდგომელაშვილი. ლგბტ ადამიანთა საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში. WISG. თბილისი. 2014

მხოლოდ საქართველოში არ შეინიშნება. კროს-კულტურული კვლევები აჩვენებს, რომ პროცესების დინამიკა ლგბტ ჯგუფის მიმართ ტოლერანტობის ზრდის თვალსაზრისით განსხვავდება დასავლეთ ევროპის, აღმოსავლეთ ევროპასა და პოსტ-საბჭოთა ქვეყნებში. ამგვარი გეოგრაფიული გადანაწილება ცალსახად მიუთითებს კომუნიკური წარსულის მნიშვნელოვან გავლენას ლგბტ ჯგუფის მიმართ ტოლერანტობაზე. ანტიდისკრიმინაციული ტალღისა და ლგბტ ადამიანთა მშვიდობიან მსვლელობებზე თავდასხმების გახშირებული შემთხვევები, როგორც რეაქცია პოსტ-კომუნიკური ქვეყნებში მიმდინარე მეორადი მოდერნიზაციის პროექტებზე, იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ეს პროცესები უფრო ღრმა და კომპლექსურ ანალიზს საჭიროებს.

სოციალური განწყობები ლგბტ პირთა მიმართ

სოციალური განწყობები

- 2003 - 84% ნეგატიური, 14% - ნეიტრალური, 2% - პოზიტიური (IPS)
- 2006 - რესპოდენტთა 81,4% აცხადებდა, რომ არ იმეგობრებს ჰომოსექსუალებთან, ხოლო 71,4%-ს არ სურდა ჰომოსექსუალთან ერთად მუშაობა (CRRC)
- 2009 - 2011 - იმ ადამიანთა რიცხვი, ვინც ჰომოსექსუალობას მიუღებლად მიიჩნევს, უცვლელი რჩება - 90% (CRRC)
- 2012 - „პასუხად კითხვაზე, „რამდენად სასურველად მიგაჩნიათ ქვემოთ ჩამოთვლილი ჯგუფების თქვენს მეზობლად ყოფნა“, ძალზე არასასურველად რესპოდენტთა ყველაზე დიდმა ნაწილმა ჰომოსექსუალები, შემდეგ კი ნარკომანები და ფსიქიურად არამდგრადი ადამიანები შეაფასა.“ (IPS)

ლგბტ ჯგუფის წევრთა შეფასება

- 2006 - ლგბტ ჯგუფის წარმომადგენელთა 57,5% საზოგადოების დამოკიდებულებას აფასებდა როგორც არატოლერანტულს; 24,2% - როგორც ინდიფერენტულს, 10% მიიჩნევდა, რომ საზოგადოება ტოლერანტული იყო (IF)
- 2012 - არატოლერანტულია 93%; ტოლერანტული - 4%, პასუხი არ აქვს - 3% (WISG)
- 2014 - არატოლერანტულია - 92% (ლბ-ს მიმართ - 81%, გბ-ს მიმართ - 98%, ტრანსგენდერთა მიმართ - 97%), ტოლერანტულია - 4% (ლბ - 12%, გბ - 1%), არ ვიცი - 4% (WISG)

2015 წელს WISG-ის მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგები:

ცოდნა სექსუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბების შესახებ

ჰიპოთეზის გადასამოწმებლად, ახდენს თუ არა გავლენას ჰომოსექსუალობის განხილვა „თანდაყოლილ“/„შეძენილ“ მახასიათებლად ჰომოფობიის დონეზე, გამოვიყენეთ დაჯგუფებული კატეგორიები. სიხშირეთა განაწილების ტესტმა აჩვენა, რომ რესპოდენტების უმეტესობა თითქმის თანაბრად იზიარებს მოსაზრებებს ბიოლოგიური და სოციალური ფაქტორების გავლენაზე სექსუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბებაზე. იმ რესპოდენტთაგან, ვინც პასუხი გასცა შეკითხვას (N=1919), 38.8% მიიჩნევს, რომ ჰომოსექსუალური ორიენტაციის ჩამოყალიბებაზე გავლენას ახდენს სხვადასხვა სოციალური ფაქტორები; 40% თვლის, რომ „თანდაყოლილია“ და განპირობებულია ბიოლოგიური ფაქტორებით; 13.7% კი არ იზიარებს არც ერთ მოსაზრებას ან თვლის, რომ მეცნიერებს ჯერ არ აქვთ პასუხი ამ შეკითხვაზე. ყველაზე

მცირეა იმ რესპოდენტების რაოდენობა, ვინც თვლის, რომ „ჰომოსექსუალობა ადამიანის არჩევანია“ (8.1%).⁴⁰

ამგვარად, ჰომოსექსუალობა, როგორც ადამიანის არჩევანი, ერთ-ერთი ყველაზე ნაკლებ გავრცელებული თეორიაა. ჰომოსექსუალობა ძირითადად განიხილება როგორც თანდაყოლილი ან შეძენილი „განსხვავებულობა“, რომელსაც სჭირდება მიზეზი, ახსნა. მიუხედავად იმისა, რომ ჰომოსექსუალობის „ახსნა“ ბიოლოგიური თეორიებით ისეთივე წარმატებით გამოიყენება ჯგუფის სტიგმატიზაციისთვის⁴¹, როგორც სოციალური თეორიები, კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ ჰომოსექსუალობის თანდაყოლილობა/ბიოლოგიური მიზეზები ნაკლებ ნეგატივიზმს უკავშირდება. ეს ჯგუფი ასევე ყველაზე ნაკლებად იზიარებს უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებულ დებულებებს და ყველაზე მტრულ განწყობას ამჟღავნებს ლგბტ აქტივისტებისა და უფლებადამცველების მიმართ. რესპოდენტები, ვინც სოციალური ფაქტორების თეორიას ემხრობა, სხვებზე უფრო მეტად იზიარებენ ნეგატიურ სტერეოტიპებსა და მითებს, რომელიც ლესბოსელებისგან/გეებისგან მომდინარე „საფრთხეებს“ უკავშირდება. შეხედულება/ცოდნა ჰომოსექსუალობის „მიზეზების შესახებ“ არ წარმოადგენს ფორმალური განათლების შედეგს და ინფორმირების ძირითად არხს სხვადასხვა სახის მედია საშუალებები წარმოადგენენ.

ისინი, ვინც თვლის, რომ ჰომოსექსუალობა ბიოლოგიური ფაქტორებითაა განპირობებული, ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი აქვთ როგორც ჰომოფობიის, ისე მის სუბსკალეზზე, რომლებიც ლესბოსელებისა და გეების მიმართ ნეგატიურ დამოკიდებულებას აჩვენებს. იგივე სურათია ბიფობიის ჯამურ სკალაზეც, მაგრამ რაც შეეხება ტრანსფობიის ჯამურ სკალას და დამოკიდებულებას ბისექსუალი ქალების/კაცების მიმართ, ყველაზე ნაკლებ მტრულ განწყობას ის რესპოდენტები ავლენენ, ვინც თვლის, რომ ჰომოსექსუალობა გაცნობიერებული არჩევანია.

რესპოდენტები, ვინც თვლის, რომ სექსუალური ორიენტაცია სხვადასხვა სოციალური ფაქტორების გავლენით ყალიბდება, სხვა რესპოდენტებთან შედარებით, ყველაზე ნეგატიურად არიან განწყობილი როგორც ჰომოსექსუალების, ისე ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერების მიმართ. ეს ჯგუფი ასევე ყველაზე ნაკლებად იზიარებს უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებულ დებულებებს და ყველაზე მტრულ განწყობას ამჟღავნებს ლგბტ აქტივისტებისა და უფლებადამცველების მიმართ. ატიუდების განსაკუთრებით ეს რესპოდენტები სხვებზე უფრო მეტად იზიარებენ ნეგატიურ სტერეოტიპებსა და მითებს, რომელიც

⁴⁰ თავისთავად ის ფაქტი, რომ ჩვენს რეალობაში, დებულებას „ჰომოსექსუალობა ადამიანის არჩევანია“ ყველაზე ცოტა რესპოდენტი უთითებს, ქვეყანაში არსებული კონტექსტით შეიძლება აიხსნას: არჩევანი გაცნობიერებულ გადაწყვეტილებასა და ინდივიდუალურ პასუხისმგებლობას უკავშირდება. ჰომოფობიურ რიტორიკაში კი, რომელიც საჯარო სივრცის „ცოდვისგან და ცოდვილებისგან“ განწმენდაზეა მიმართული, ადამიანი განიხილება პრაქტიკულად ნებელობის არმქონე სუბიექტად, რომლის რწმენაც იმდენად სუსტია, რომ გარემოში არსებულმა ნებისმიერმა ტრიგერმა შეიძლება აცდუნოს. რესპოდენტები, ვინც მონიშნა პასუხი „ჰომოსექსუალობა ადამიანის არჩევანია“ და „ჰომოსექსუალობა საზოგადოებრივი და რელიგიური მორალის შესუსტების შედეგია“ ხშირად დიამეტრალურად საპირისპირო ქულებს აჩვენებენ სკალაზე.

⁴¹ „შედაგოვები ჩვენთან საუბარში აღნიშნავენ, რომ მოსწავლეებისათვის იმის ახსნისას, თუ რა არის ჰომოსექსუალობა, გამოიყენებდნენ/გამოიყენებიათ ისეთი შედარებები, როგორიცაა „მუტანტებიც ხომ იბადებიან“, „ანომალური ტვინი, რომლის გადაკეთებაც არ შეიძლება“. ერთ-ერთი მასწავლებელი იყენებს სიტყვა „ავადმყოფებს“ და მოსწავლეებთან ლაპარაკის დროს შემდეგნაირად გააკეთებდა საკუთარი აზრის ფორმულირებას: „ვეუბნებ, რომ ბუნებაში, მაგალითად, ხშირად ჩნდება ორთავიანი გველიც კი ... ჩნდება რაღაცა მუტანტებიც, ჩნდება გადახრებით თუნდაც ადამიანები ... ესენიც ასე არიან ... ანომალურია და ავადმყოფობაა ... არ შეიძლება ავადმყოფი დაეჭვავროთ.“ მასწავლებელთა ცოდნისა და დამოკიდებულების კვლევა გენდერულ თანასწორობასთან მიმართებაში. ტრენინგებისა და კვლევის ჯგუფი. 2014.

ლესბოსელებისგან/გეებისაგან მომდინარე „საფრთხეებს“ უკავშირდება (მაგ. „გეების უმეტესობა პედოფილია“, „ჰომოსექსუალების ოჯახში აღზრდილი ბავშვი აუცილებლად ჰომოსექსუალი იქნება“ და სხვ.)

ჰომოფობია

საქართველოში, WISG-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ჰომოფობიის დონე განსხვავდება სხვადასხვა სოციო-დემოგრაფიული ცვლადების ჭრილში: მამაკაცები უფრო მეტად ამჟღავნებენ ჰომოფობიურ დამოკიდებულებებს, ვიდრე ქალები; რაც უფრო მაღალ ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება რესპოდენტი, მით უფრო იზრდება ჰომოფობიური განწყობების გამოვლინების შანსი; ჰომოფობიის დონე უფრო მაღალია სოფლებსა და ქალაქებში, ვიდრე თბილისში; რესპოდენტთა მაჩვენებელი განსხვავდება განათლების ჭრილში, თუმცა, ვერ ვიტყვით, რომ ის პირდაპირ კავშირშია ჰომოფობიის დონესთან - სხვა ქვეყნებისგან განსხვავებით, ფორმალური განათლება ჩვენს შემთხვევაში, ნაკლებად უწყობს ხელს მიმღებლობისა და ტოლერანტობის ზრდას ჰომოსექსუალი ადამიანების მიმართ. მამაკაცი რესპოდენტების შემთხვევაში, ოჯახის მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობა პირდაპირ აისახება ნეგატიურ განწყობებზე ჰომოსექსუალების მიმართ.

ჰომოსექსუალების მიმართ დამოკიდებულებები განსხვავდება არა მხოლოდ რესპოდენტთა სქესის, არამედ სამიზნე ჯგუფის სქესის ჭრილშიც. სხვა ქვეყნებში ჩატარებული კვლევებისაგან განსხვავებით, სადაც გეების მიმართ დამოკიდებულება გაცილებით უფრო ნეგატიურია, ვიდრე ლესბოსელების მიმართ, ჩვენმა კვლევამ აჩვენა, რომ საზოგადოება თითქმის ერთნაირად ნეგატიურადაა განწყობილი ლესბოსელებისა და გეების მიმართ. რეგრესიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ლესბოსელებისა და გეების მიმართ ნეგატიურ დამოკიდებულებას სხვადასხვა პრედიქტორები აქვს. ლესბოსელების მიმართ აგრესიის მაღალი ხარისხი შესაძლოა აიხსნას ქართულ კულტურაში არსებული ხატით ქალის როლის, ფუნქციისა და სექსუალობის შესახებ - ლესბოსელობა არღვევს ქართველი დედის ასექსუალურ ხატს.

ბიფობია

ჩვენ მიერ ჩატარებულ კვლევაში დამოკიდებულებებში ბისექსუალების მიმართ რესპოდენტთა სქესის ჭრილში განსხვავებები უმნიშვნელო აღმოჩნდა. ქალებიცა და კაცებიც ერთნაირად ნეგატიურ დამოკიდებულებას იჩენენ ბისექსუალების მიმართ. თუმცა, ორივე ჯგუფი უფრო ნეგატიურადაა განწყობილი კაცი ბისექსუალების, ვიდრე ქალი ბისექსუალების მიმართ. ქალაქებში უფრო ძლიერადაა გამოკვეთილი ბიფობია ვიდრე სოფლებსა და თბილისში. ბისექსუალების მიმართ დამოკიდებულება განსხვავდება ასაკობრივ ჭრილშიც - რაც უფრო მაღალ ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება რესპოდენტი, მით უფრო ნეგატიურია მისი განწყობა ბისექსუალების მიმართ. ამასთან, ასაკობრივი ჯგუფის მიხედვით, ჩნდება განსხვავებები ქალი და მამაკაცი რესპოდენტის დამოკიდებულებებს შორის (მაღალი ასაკობრივი ჯგუფის ქალები, იმავე ჯგუფის მამაკაცებთან შედარებით ნაკლებ ნეგატიურად არიან განწყობილი ბისექსუალების მიმართ). ბიფობიის დონე ყველაზე მაღალია არასრული და სრული საშუალო განათლების მქონე რესპოდენტებში. სტუდენტები და არასრული უმაღლესი განათლების მქონე რესპოდენტები ყველაზე უფრო მეტ მიმღებლობას ამჟღავნებენ ჯგუფის მიმართ. კონტაქტი/ნაცნობობა ლგბტი ჯგუფის წევრთან, მნიშვნელოვნად ამცირებს ბიფობიის ხარისხს. ჰომოფობიის მსგავსად, რელიგიური ფუნდამენტალიზმი, მემარჯვენე ავტორიტარიზმი და

დამოკიდებულება ტრადიციული გენდერული როლების მიმართ, გავლენას ახდენს ბიფობიის დონეზე.

საზოგადოებაში ბიფობიური განწყობები უფრო მძლავრია, ვიდრე ჰომოფობიური. თუმცა, ლესბოსელებისა და გეების მიმართ დამოკიდებულებისაგან განსხვავებით, ბიფობია ქალების მიმართ უფრო დაბალია, ვიდრე ბისექსუალი კაცების მიმართ. ბიფობიის უფრო მაღალ დონეს განაპირობებს წარმოდგენა ბისექსუალობაზე, როგორც „ფლუიდურ, არასტაბილურ ორიენტაციაზე“.

ტრანსფობია

WISG-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ტრანსფობიის დონე განსხვავდება სხვადასხვა სოციო-დემოგრაფიული ცვლადების ჭრილში: მამაკაცები უფრო მეტად არიან მიდრეკილი გამოამჟღავნონ ნეგატიური განწყობები ტრანსგენდერი და გენდერულად არაკონფორმული ადამიანების მიმართ, ვიდრე ქალები. სქესებს შორის სხვაობა განსაკუთრებით თვალშისაცემია სუბსკალაზე, რომელიც აგრესიული ქცევისათვის მზაობას ზომავს. რაც უფრო მაღალ ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება რესპოდენტი, მით უფრო იზრდება ტრანსფობიური განწყობების გამოვლინების შანსი (განსაკუთრებით მამაკაცებში). ისევე, როგორც გეების მიმართ დამოკიდებულების თვალსაზრისით, შეიძლება ითქვას, რომ რესპოდენტის სქესი ტრანსფობიის მნიშვნელოვანი პრედიქტორია. ტრანსფობიის დონე უფრო მაღალია სოფლებსა და ქალაქებში, ვიდრე თბილისში; რესპოდენტთა მაჩვენებელი განსხვავდება განათლების ჭრილში. სტუდენტები ყველაზე მეტ მიმდებლობას ავლენენ ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ. მამაკაცი რესპოდენტების შემთხვევაში, ოჯახის მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობა პირდაპირ უკავშირდება ტრანსფობიის მაღალ მაჩვენებელს.

საზოგადოება განსხვავებულ მიმდებლობას იჩენს ქალისა და მამაკაცის გენდერულად არაკონფორმული ქცევის მიმართ. დამოკიდებულებები გენდერულად არაკონფორმული მამაკაცის მიმართ გაცილებით ნეგატიურია ვიდრე გენდერულად არაკონფორმული ქალების მიმართ. ამგვარი განსხვავება აიხსნება პატრიარქალური კულტურისათვის დამახასიათებელი გენდერული იერარქიით. ტრადიციული გენდერული ნორმების მიმართ დამოკიდებულების გარდა, რელიგიური ფუნდამენტალიზმი და მემარჯვენე ავტორიტარიზმი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს დამოკიდებულებაზე ტრანსგენდერების მიმართ.

დამოკიდებულება ლგბტი ჯგუფის წევრთა უფლებრივი თანასწორობის მიმართ

დამოკიდებულება ლგბტი ადამიანთა უფლებრივი თანასწორობისა და უფლებადამცველების მიმართ:

	N	საშ.ქულა	SD.
კანონი უნდა უშვებდეს ჰომოსექსუალებს შორის ქორწინებას	1938	4.66	.873
ჰომოსექსუალ წყვილს ისევე უნდა ჰქონდეს ბავშვის შვილად აყვანისა და აღზარდის უფლება, როგორც ჰეტეროსექსუალურ წყვილს	1907	4.47	1.056
ლგბტი ადამიანები, რომლებიც არ მალავენ თავიანთ ორიენტაციას/იდენტობას და საკუთარი უფლებებისთვის იბრძვიან, დასაფასებლები არიან გამბედაობისთვის	1861	4.23	1.144
ჰომოსექსუალებს არ უნდა ჰქონდეთ ბავშვებთან და მოზარდებთან მუშაობის უფლება	1933	4.23	1.323
ლგბტი ადამიანებს კანონით უნდა აეკრძალოთ ქუჩებში მსვლელობის მოწყობა	1938	4.22	1.321
ლგბტი ადამიანების უფლებები დაცული უნდა იყოს, მაგრამ არაა საჭირო, რომ გეებმა/ლესბოსელებმა თავიანთ ცხოვრების სტილი სხვებს მოახვიონ თავზე	1897	4.09	1.252

ჩემს ქვეყანაში ლგბტი ჯგუფი ერთ-ერთი ყველაზე დისკრიმინირებული ჯგუფია, რომლის წევრებიც ხშირად ხდებიან ფიზიკური/ფსიქოლოგიური ძალადობის მსხვერპლი

1783 2.53

1.475

ცალკეული დებულების საშუალო ქულების მაჩვენებელი აჩვენებს, რომ ერთი დებულების გარდა („ჩემს ქვეყანაში ლგბტი ჯგუფი ერთ-ერთი ყველაზე დისკრიმინირებული ჯგუფია, რომლის წევრებიც ხშირად ხდებიან ფიზიკური/ფსიქოლოგიური ძალადობის მსხვერპლი“), საზოგადოების დამოკიდებულება ლგბტი ჯგუფის წევრთა თანასწორუფლებიანობის, ისევე როგორც აქტივისტების მიმართ, მიმართ უკიდურესად ნეგატიურია.

რეგრესიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ სხვადასხვა უფლებას სხვადასხვა პრედიქტორი აქვს. მაგ. შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლების მიმართ დამოკიდებულების განსაზღვრისას და ჰომოსექსუალთათვის საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მუშაობის უფლების შეზღუდვის თვალსაზრისით ყველაზე მნიშვნელოვანი პრედიქტორებია მემარჯვენე ავტორიტარიზმი, რელიგიური ფუნდამენტალიზმი, განათლება, მითები, სტერეოტიპები და ცოდნა ჰომოსექსუალების შესახებ; მაშინ, როცა რელიგიური ფუნდამენტალიზმი საერთოდ არ ფიგურირებს როგორც პრედიქტორი, როცა ჰომოსექსუალი წყვილისთვის ბავშვის აყვანისა და აღზრდის უფლებაზეა საუბარი. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა მემარჯვენე ავტორიტარიზმი, მითები, გეებისა და ლესბოსელების „მორალურობის“ საკითხები. რეგრესიული ანალიზის მოდელში გამოჩნდა ისეთი ცვლადები როგორიცაა წარმოდგენები სქესის ბინარულ მოდელზე, დამოკიდებულება გენდერულად არაკონფორმული ქალებისა და მამაკაცების მიმართ. იგივე პრედიქტორები აქვს დამოკიდებულებას ქორწინების მიმართ, თუმცა მოდელში ისევ შემოდის რელიგიური ფუნდამენტალიზმი. რეგრესიულ ანალიზში პრედიქტორების სახით ისეთი ცვლადების გამოჩენა, როგორიცაა გენდერულად არაკონფორმული ქალის/კაცის მიმართ დამოკიდებულება და სქესის ბინარული მოდელი, ბოლო ორ უფლებასთან მიმართებაში მიგვანიშნებს, რომ არსებობს კავშირი უფლებების მიმართ დამოკიდებულებასა და წარმოდგენებს შორის ტრადიციული გენდერული როლების შესახებ.

საკმაოდ საინტერესო და ერთი შეხედვით, პარადოქსული სურათი აჩვენა უფლებების ბლოკში გაერთიანებული კითხვების კროსტაბულაციურმა ანალიზმა მემარჯვენე ავტორიტარიზმის სკალის ცალკეულ დებულებებთან. მაგალითად, იმ რესპონდენტთა 66.7%, რომლებიც ნაწილობრივ ან სრულად იზიარებენ დებულებას „ჩვენს ქვეყანას სჭირდება თავისუფლად მოაზროვნეები, რომლებსაც აქვთ გამბედაობა, ეჭვქვეშ დააყენონ ტრადიციები, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ბევრს გაანაწყენებს“, არ ეთანხმება მოსაზრებას, რომ „ლგბტი ადამიანები, რომლებიც არ მალავენ თავიანთ ორიენტაციას/იდენტობას და საკუთარი უფლებებისთვის იბრძვიან, დასაფასებლები არიან გამბედაობისთვის“; რესპონდენტების 81.3%, რომელიც ეთანხმება მოსაზრებას, რომ „ჰომოსექსუალები და ფემინისტები უნდა ინვესტირებდნენ აღფრთოვანებას იმის გამო, რომ ისინი არ ემორჩილებიან ტრადიციულ ოჯახურ ღირებულებებს“, გვიქორწინების წინააღმდეგია; მათი 75.2% კი ლგბტ ჯგუფისათვის შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვას უჭერს მხარს; იმ რესპონდენტთა 78%, რომელიც თვლის, რომ „საზოგადოების საუკეთესო ნაწილს შეადგენენ ადამიანები, რომლებიც აკრიტიკებენ ხელისუფლებასა და რელიგიას, მიუხედავად იმისა, რომ ეს სხვებისთვის მიუღებელია“, ეთანხმება მოსაზრებას, რომ „გეებმა და ლესბოსელებმა საკუთარი ცხოვრების სტილი სხვებს არ უნდა მოახვიონ თავზე“ და ა.შ.

უფლებების გაანალიზებამ ღირებულებების სკალასთან მიმართებაში, მთლიანობაში, აჩვენა, რომ რესპონდენტები, ვინც ღირებულებათა სკალაზე უპირატესობას ანიჭებს ადამიანის უფლებებს, სიტყვის თავისუფლებას, კარიერასა და ფინანსურ სტაბილურობას ბევრად ლიბერალული დამოკიდებულებით გამოირჩევა ლგბტ ადამიანთა უფლებებზე თანასწორობის მიმართ, ვიდრე ისინი, ვინც ოჯახს, ტრადიციებს, სამშობლოსა და რელიგიას ანიჭებს უპირატესობას. თუმცა, საერთო ტენდენცია ჯგუფებს შიგნით იგივეა, როგორცაა ერთიანი სურათი აჩვენებს: იმ ადამიანების უმრავლესობაც კი, ვინც ადამიანის უფლებებსა და სიტყვის თავისუფლებას ღირებულებათა იერარქიაში პირველ ხუთეულში ასახელებს, ეწინააღმდეგება ლგბტ პირთა თანასწორუფლებიანობის იდეას. როგორც ჩანს, ადამიანის უფლებები ჩვენთან ჯერ კიდევ ცალკეული ჯგუფების პრივილეგიად აღიქმება.

ამგვარად, მთლიანობაში შეიძლება ითქვას, რომ საზოგადოება მკვეთრად ნეგატიურ დამოკიდებულებას ამჟღავნებს ლგბტ ჯგუფის უფლებებზე თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხებისა და ლგბტ აქტივისტების/უფლებადამცველების მიმართ. ცალკეული უფლებების მიმართ დამოკიდებულებები განსხვავდება ასაკისა და განათლების ჭრილში. სტუდენტები და 18-24 წლის ასაკობრივი ჯგუფის რესპონდენტები გაცილებით მეტ მიმდებლობას ამჟღავნებენ ცალკეული უფლების მიმართ. თუმცა, განსხვავებები უმნიშვნელო ხდება ზედა ასაკობრივ ჯგუფებსა და განათლების სხვადასხვა დონის მქონე რესპონდენტებს შორის. უფლებების მიმართ დამოკიდებულებაზე პოზიტიურად მოქმედებს კონტაქტი/ნაცნობობა ლგბტ ჯგუფის წარმომადგენლებთან ქალი რესპონდენტების შემთხვევაში.

კვლევამ აჩვენა, რომ სხვადასხვა უფლებებს განსხვავებული პრედიქტორები აქვთ და საჭიროა ამ საკითხების უფრო ღრმა და საფუძვლიანი ანალიზი. ცალკეული უფლებების მიმართ დამოკიდებულებაზე გავლენას ახდენს ცოდნა, გავრცელებული მითები, სტერეოტიპები ჰომოსექსუალობის შესახებ და რელიგიური ფუნდამენტალიზმის დონე. ზოგიერთ უფლებასთან მიმართებაში რეგრესიულ ანალიზში პრედიქტორების სახით ისეთი ცვლადების გამოჩენა, როგორიცაა გენდერულად არაკონფორმული ქალის/კაცის მიმართ დამოკიდებულება და სქესის ბინარული მოდელი, მიგვანიშნებს, რომ არსებობს კავშირი ცალკეული უფლებების მიმართ დამოკიდებულებასა და წარმოდგენებს შორის ტრადიციული გენდერული როლების შესახებ (სამწუხაროდ, ამ კვლევის ფარგლებში ვერ შევძელით აღნიშნული ჰიპოთეზის გადამოწმება). მემარჯვენე ავტორიტარიზმის მაღალი პრედიქტორული ღირებულება თითქმის ყველა უფლებებთან მიმართებაში აჩვენებს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია დომინანტური დისკურსი, რომელიც ლგბტ საკითხებთან დაკავშირებით არსებობს. ჯგუფის უფლებებზე თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხები ისევე, როგორც ლგბტ აქტივისტებისა და უფლებადამცველების საქმიანობა, მორალის და ტრადიციების ჭრილში უფრო განიხილება ვიდრე უფლებებზე თანასწორობის კონტექსტში. ამაში კი ლომის წილი მიუძღვით პოლიტიკოსებს, რომელთა უშუალო მოვალეობას სწორედ თანასწორუფლებიანობის უზრუნველყოფა წარმოადგენს. მათი რიტორიკა კი პრაქტიკულად არ განსხვავდება ეკლესიის მიერ დამკვიდრებულ ეთნო-ნაციონალისტური მორალისტური დისკურსისგან, როცა საქმე ლგბტ ჯგუფის უფლებებზე თანასწორობას ან თანასწორობის დარღვევას ეხება.

კვლევის ფარგლებში შემუშავებული რეკომენდაციები

პრობლემის აღიარება და კომპლექსური მიდგომის აუცილებლობა

კვლევამ ცხადყო, რომ ჰომო/ბი/ტრანსფობია აღიქმება როგორც კონკრეტულად ლგბტ ჯგუფის და არა საზოგადოების პრობლემა. ქალთა მიმართ ძალადობის მსგავსად, ლგბტ ადამიანებზე ძალადობის ფაქტები, უმეტესწილად აღიქმება როგორც ცალკეული და

განყენებული შემთხვევები და არა ერთიანი სისტემური ძალადობის ნაწილი. პრობლემის იგნორირება ხელისუფლების მხრიდან ერთი მხრივ, აძლიერებს საფრთხეს, რომ ძალადობამ ლგბტი პირთა მიმართ შესაძლოა მასობრივი ხასიათი მიიღოს და მეორე მხრივ, გაამწვავოს საზოგადოებაში არსებული პოლარიზაცია (ამის მკაფიო მაგალითი იყო 2013 წლის 17 მაისის თანმდევი მოვლენები). ჰომო/ბი/ტრანსფობიის პრობლემატიზაცია პირველ რიგში გულისხმობს იმის აღიარებას, რომ მას კომპლექსური კომპლექსური ბუნება აქვს და მისი დაძლევისათვის მნიშვნელოვანია პრობლემის გააზრება ერთიან კონტექსტში. ცალკეულ სფეროში საჭირო ინტერვენციები მუდმივად იკვეთება ერთმანეთთან იქნება ეს საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლებს კამპანიები, კანონის აღსრულების მექანიზმების ეფექტიანობის გაზრდა, საკითხის მენისტრიმინგი ქვეყანაში უფლებრივი თანასწორობის უზრუნველყოფის სამოქმედო გეგმებსა და ჯანდაცვის სტრატეგიაში, ფორმალური და არაფორმალური განათლების პროგრამებში და სხვ. შესაბამისად, პრობლემის დასაძლევად მნიშვნელოვანია სხვადასხვა აქტორების თანამშრომლობა და შეთანხმება ერთიან სტრატეგიაზე.

დიფერენცირებული მიდგომების საჭიროება

ერთობლივი ღონისძიებების გატარების აუცილებლობასთან ერთად, კვლევამ წარმოაჩინა დიფერენცირებული მიდგომების აუცილებლობა საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლების კამპანიების დაგეგმვისა და განხორციელებისას. კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ საზოგადოების ინფორმირებულობა და დამოკიდებულება ლგბტი ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ განსხვავდება დემოგრაფიული ცვლადების ჭრილში (რეგიონი, სქესი, ასაკი, განათლების დონე). საჭიროა განსხვავებული მექანიზმების შემუშავება სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფებისა და განათლების მქონე რესპოდენტთა ცნობიერების ასამაღლებლად.

ამასთან, ლგბტი ჯგუფი არ წარმოადგენს ჰომოგენურ ჯგუფს. კვლევამ დაადასტურა, რომ საზოგადოებაში არსებული განწყობები და დამოკიდებულებები ლესბოსელების, გეების, ბისექსუალების და ტრანსგენდერი და გენდერულად არაკონფორმული ქალების/მამაკაცების მიმართ განსხვავდება არა მხოლოდ გამოვლინების სიმძაფრით, არამედ ბუნებითაც. მიუხედავად იმისა, რომ ჰომო/ბი/ტრანსფობიას, ისევე როგორც სხვა სოციალურ წინასწარგანწყობებს ბევრი საერთო აქვთ, თვითნებურ მათგანს განსხვავებული პრედიქტორებიც აქვს. ეს განსხვავებულობა აისახება ჩავვრის, დისკრიმინაციისა და მარგინალიზაციის განსხვავებულ პრაქტიკებში და შესაბამისად სხვადასხვაგვარ გავლენას ახდენს ჯგუფის წევრებზე. ინფორმირებულობის ამაღლებისა თუ დისკრიმინაციის დაძლევისაკენ მიმართული აქტივობების დაგეგმვისას აუცილებელია გათვალისწინებული იყოს აღნიშნული სპეციფიკაც.

ლგბტი ჯგუფის უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხების დეპოლიტიზაციისა და სეკულარიზაციის აუცილებლობა

კვლევამ აჩვენა, რომ ლგბტი უფლებრივი თანასწორობის საკითხები მეტწილად განიხილება მორალისტურ ჭრილში. ხელისუფლების წარმომადგენლები და საჯარო პირები ხშირად ცდილობენ გაამართლონ სიძულვილის ენის გამოყენება ან ძალადობა ლგბტი ადამიანების მიმართ დომინანტურ კულტურულ, ტრადიციულ და რელიგიური ფასეულებებზე აპელირებით. მნიშვნელოვანია სოგი-სთან დაკავშირებული საკითხების გადატანა მორალისტური კონტექსტიდან უფლებრივ ჭრილში. ლგბტი საკითხებზე საუბრისას მნიშვნელოვანია აქცენტი გაკეთდეს უფლებრივ თანასწორობასა და არადისკრიმინაციულობის პრინციპებზე. საჭიროა

ხელისუფლებამ გამოიჩინოს შესაბამისი ნება და მოახდინოს ლგბტი საკითხების მაქსიმალური დესეკულარიზაცია.

სიძულვილის ენის კვლევები აჩვენებს, რომ ჰომოსექსუალობასთან დაკავშირებული საკითხები უკიდურესად პოლიტიზებულია ქვეყანაში. ლგბტი ჯგუფებთან დამოკიდებულება პოლიტიკური სპეკულაციების საკითხია და ხშირად გამოიყენება პოლიტიკური სპექტრის ფრაგმენტირებისათვის „პროდასავლურ“ და „პრორუსულ“ ძალებად. ცალკეული ჯგუფები მართლაც მიზანმიმართულად იყენებენ საბჭოთა მითს „ჰომოსექსუალობის დასავლური წარმოშობის“ შესახებ ანტიდასავლური განწყობების შესაქმნელად. მეორე მხრივ, ვხედავთ სიტუაციას, როდესაც ლგბტი ჯგუფის მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულება ხდება პოლიტიკური ოპონენტების აპრიორი „პრორუსულ“ ძალად მარკირების საფუძველი. საკითხის ამგვარი პოლიტიზაცია, ნეგატიურად აისახება როგორც ლგბტი ჯგუფის მდგომარეობაზე, ისე მათი უფლებრივი თანასწორობის უზრუნველყოფასა და გაუმჯობესების მექანიზმების შემუშავებაზე. მნიშვნელოვანია, რომ პოლიტიკოსებმა გადახედონ საკუთარ სტრატეგიებს და ხელი შეუწყონ ლგბტი საკითხების დეპოლიტიზაციას.

ეფექტიანი რეაგირება ლგბტი პირთა მიმართ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულებზე

ლგბტი ჯგუფის მიმართ ჩადენილ დანაშაულებსა და ძალადობის ფაქტებზე სახელმწიფოს მხრიდან არასათანადო რეაგირება, ერთი მხრივ, ნიჰილისტურად განწყობს ლგბტი ჯგუფის წარმომადგენლებს მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ, მეორე მხრივ, ამგვარი მიდგომა კიდევ უფრო წაახალისებს ძალადობას ჯგუფის წევრთა მიმართ. ჰომოფობიურ და ტრანსფობიურ დანაშაულებათა იდენტიფიკაციის, ასევე დაზარალებულებისა და მოწმეებისათვის ადეკვატური დახმარების განწევის მიზნით მნიშვნელოვანია პოლიციისა და მოსამართლეთათვის გათვალისწინებულ სასწავლო პროგრამებში სექსუალურ ორიენტაციასთან და გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებული საკითხების ჩართვა.

ლგბტი ჯგუფის წარმომადგენელთა მხრიდან სამართალდამცავთა მიმართ ნდობის დაბალი მაჩვენებლისა და პოლიციელთა მხრიდან არასათანადო მოპყრობის ფაქტების გათვალისწინებით, საჭიროა სამართალდამცავთა ინფორმირებულობის ამაღლება და სპეციალური ზომების მიღება პოლიციის ოფიცრებისა და სხვა საჯარო მოსამსახურეების ეთიკის კოდექსის ეფექტურად განსახორციელებლად; ასევე, მნიშვნელოვანია მოიძებნოს პრობლემის დაძლევის უფრო ეფექტური გზები (მაგალითად, სპეციალური მექანიზმის შექმნა შსს-ში, რომელიც უშუალოდ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებზე იმუშავებს).

რეაგირება ჰომოფობიური სიძულვილის ენაზე

ბოლო წლებში შეინიშნება მნიშვნელოვანი პროგრესი სიძულვილის ენის გამოყენებაზე კრიტიკის თვალსაზრისით. ამ მხრივ განსაკუთრებით აქტიურია ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიის საბჭო. თუმცა, ნაკლებ მგრძნობელობას იჩენენ მაუწყებლებთან არსებული ეთიკის საბჭოები. საჭიროა მაქსიმალურად იქნას გამოყენებული მედიის თვითრეგულაციის არსებული მექანიზმები და ჟურნალისტების ინფორმირებულობის ამაღლების პარალელურად, გაძლიერდეს თანამშრომლობა მაუწყებელთა საბჭოებთანაც.

ფართო საგანმანათლებლო კამპანიების დაგეგმვა და განხორციელება

კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ ნეგატიურ განწყობებს ლგბტი ჯგუფის წევრთა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს ინფორმაციის ნაკლებობა სექსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის შესახებ. ცოდნის დეფიციტი,

გავრცელებული სტერეოტიპები და მითები ჯგუფების შესახებ ნოყიერ ნიადაგს ქმნის საზოგადოებრივი აზრის მანიპულირებისათვის. ამასთან, კვლევამ აჩვენა, რომ საზოგადოების უმრავლესობისათვის სწორედ ტელევიზია და მედიის სხვა ფორმები წარმოადგენს ინფორმაციის ძირითად წყაროს. მედიის როლი და პასუხისმგებლობა ერთიანად იზრდება იმის გათვალისწინებით, რომ სოგი-სთან დაკავშირებული საკითხები არაა ინკორპორირებული ფორმალური განათლების სისტემაში. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საზოგადოებრივი მაუწყებლის აქტიური პოზიცია და ჩართულობა ლგბტი ჯგუფის მიმართ საზოგადოებაში არსებული ნეგატიური განწყობების დაძლევაში.

ტოლერანტული გარემოს შექმნა სასწავლო დაწესებულებებში

კვლევამ დაადასტურა, რომ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ბულინგი სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე საკმაოდ გავრცელებულია. ამასთან, ბულინგი, ლგბტი ახალგაზრდების გარიყვა და მარგინალიზაცია ნაკლებად აღიქმება პრობლემად, რომელსაც საგანმანათლებლო სისტემა უნდა აწესრიგებდეს. აუცილებელია განათლების სამინისტრომ, რეგულაციურ სახელმწიფო სააგენტოებსა და სამოქალაქო საზოგადოებასთან ერთად, ჩაატაროს სასკოლო სახელმძღვანელოების ანალიზი იმის დასადგენად, თუ რამდენად ახდენენ ისინი ტოლერანტობის იდეის გავრცელებას, შეიმუშაოს პროგრამები განათლების სისტემაში ინკლუზიურობის უზრუნველსაყოფად და სკოლებში ბულინგის დასაძლევად, სასკოლო კურიკულუმში სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საკითხების ჩართვის, პედაგოგიური პერსონალისთვის შესაბამისი ტრენინგების ჩატარებისა და ლგბტ მოსწავლეებისათვის შესაბამისი ფსიქოლოგიური დახმარების უზრუნველყოფის გზით.

ჯანდაცვის სპეციალისტების ინფორმირებულობისა და ცოდნის ამაღლება

მიუხედავად იმისა, რომ ჰომოსექსუალობა ამოღებულია დაავადებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციიდან, სპეციალისტების დიდი ნაწილი საკითხს ისევ განიხილავს პრობლემად, რომელიც სამედიცინო ჩარევასა და „კორექციას“ საჭიროებს, რაც ეჭვქვეშ აყენებს არა მხოლოდ მათ მიერ მიწოდებული სერვისის კვალიფიციურობას, არამედ კიდევ უფრო აძლიერებს ჯგუფთან დაკავშირებულ სტიგმას და გავლენას ახდენს ლგბტი ადამიანების მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულებაზე. აუცილებელია, ჯანდაცვის სამინისტროსა და სპეციალისტების მკაფიო პოზიციის საჭაროდ დაფიქსირება ჰომოსექსუალობის დეპათოლოგიზაციისა და სექსუალური ორიენტაციის „კორექციის“ მცდელობაზე ცალკეული სპეციალისტების მიერ. ჯანდაცვისა და განათლების სამინისტროებმა უნდა იმოქმედონ კოორდინირებულად რათა გადაიხედოს სახელმძღვანელოები, რომლებიც შეიცავენ მასტიგმატიზებელ/დისკრიმინაციულ განსაზღვრებებს სექსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის შესახებ. საგანგაშოა ჯანდაცვის სპეციალისტთა ცოდნის დონე ტრანსგენდერობასთან მიმართებაში. აუცილებელია ჯანდაცვის სფეროში მომუშავე პერსონალის კვალიფიკაციის/ რეკვალიფიკაციისა თუ სერტიფიცირების პროგრამებსა და კურიკულუმებში სექსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის შესახებ საბაზისო ინფორმაციის ჩართვა; ასევე მეორადი და მესამედი ჯანდაცვის სპეციალისტების კვალიფიკაციის ამაღლება ტრანსგენდერობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე.

ტრანსსენსიტიური ჯანდაცვისა და სოციალური პოლიტიკა

დღეს არსებული მდგომარეობით, ტრანსგენდერ ადამიანებს უამრავი პრობლემა ექმნებათ არა მხოლოდ გენდერის ლეგალური აღიარების, არამედ ჯანდაცვის სერვისების მიღებისას.

სამედიცინო ტრანზიციის პროცესი არ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს და ამასთან, ხშირად ხელმიუწვდომელია იმ ადამიანებისთვის, ვისაც ამ პროცედურების გავლა სურს. მნიშვნელოვანია სამედიცინო ტრანზიციის პროცესის რეგულირება ისე, რომ ტრანსგენდერ პირებს ეფექტურად მიუწვდებოდეთ ხელი საყოველთაოდ აღიარებული საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამის სამედიცინო მომსახურებაზე და ამის ხარჯებს საზოგადოებრივი ჯანდაცვა ფარავდეს. მნიშვნელოვანია ტრანსგენდერი, ტრანსექსუალი და გენდერულად არაკონფორმული ადამიანების საჭიროებებზე ორიენტირებული საერთაშორისო კლინიკური გაიდლაინის ადაპტირება და დანერგვა ტრანსგენდერი ადამიანებისათვის ხარისხიან ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად. ამასთან, აუცილებელია ტრანსგენდერ ადამიანთა სოციალური საჭიროებების შესწავლა და მათი ადეკვატური ასახვა სახელმწიფო გეგმებსა და ჯანდაცვის სტრატეგიებში.

გენდერის ლეგალური აღიარების პროცედურების რეგულაცია

გენდერის სამართლებრივი აღიარების საკითხებთან დაკავშირებული პროცესების დაურეგულირებლობა სახელმწიფოს მხრიდან ზრდის უმუშევრობისა და სიღარიბის რისკს, ხელს უწყობს ჯგუფის წევრთა მარგინალიზაციას და კიდევ უფრო მოწყვლადს ხდის მათ საზოგადოებაში არსებული ტრანსფობიური დანაშაულებების მიმართ. თავის მხრივ, სტიგმა, უმუშევრობა, სიღარიბის რისკები, კიდევ უფრო ხელმიუწვდომელს ხდის სქესის კვლავმინიჭების სამედიცინო პროცედურებს, რომელთა გავლაც, დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, აუცილებელია სქესის ლეგალური აღიარებისათვის. ამგვარად, იქმნება ერთგვარი მანკიერი წრე რომლიდან თავის დაღწევაც ძალიან ძნელია. გენდერის ლეგალური აღიარებისა და სამედიცინო ტრანზიციის პროცესის ერთმანეთზე მიბმა, მნიშვნელოვან პრობლემებს ქმნის ადამიანის უფლებათა თვალსაზრისით. ტრანსგენდერობის ფართო სპექტრის იგნორირების გამო (სამედიცინო ჩარევის თვალსაზრისით, პროცესი შეიძლება მოიცავდეს მხოლოდ მცირე მასშტაბის ჩარევას, თერაპიას, ისევე როგორც სქესის კვლავმინიჭების ქირურგიულ ოპერაციას) ადამიანებს უწევთ არჩევანის გაკეთება არასასურველ და საჭიროებას მოკლებულ სამედიცინო ჩარევებსა და გენდერის სამართლებრივ აღიარებას შორის. საჭიროა ტრანსგენდერი პირებისთვის სახელმწიფო და არასახელმწიფო დანესებულებების მიერ გაცემულ ყველა ძირითად დოკუმენტში მათი გენდერული იდენტობის ასახვის სწრაფი, გამჭვირვალე და ხელმისაწვდომი პროცედურების დანერგვა ახალი ადმინისტრაციული პრაქტიკის დამკვიდრების გზით, რომელიც მაქსიმალურად იქნება გამიჯნული სამედიცინო ტრანზიციის პროცესისაგან

საკითხების ინტეგრირება გენდერული უთანასწორობის დაძლევის სამოქმედო გეგმებში

როგორც რაოდენობრივმა და თვისობრივმა კვლევამ აჩვენა, წინასწარგანწყობები ლესბოსელების/გეების/ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერების მიმართ მჭიდროდ უკავშირდება სექსიზმსა და ტრადიციულ წარმოდგენებს გენდერული როლების შესახებ. რიგიდულობა ტრადიციული გენდერული როლების შესახებ, გენდერული ბინარიზმი და ნეგატიური დამოკიდებულება გენდერულად არაკონფორმული ადამიანების მიმართ მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ნეგატიური განწყობების ჩამოყალიბებაზე არა მხოლოდ ტრანსგენდერი, არამედ ჰომოსექსუალი ადამიანების მიმართაც. კროსკულტურული კვლევები ადასტურებს, რომ გენდერული უთანასწორობის ინდექსი მნიშვნელოვან კავშირშია ქვეყანაში ჰომოფობიის დონესთან. ბევრ ქვეყანაში სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე დისკრიმინაციის აღმოფხვრის სტრატეგიები ინტეგრირებულია გენდერული უთანასწორობის დაძლევის სამოქმედო გეგმებში. მნიშვნელოვანია, ჩვენს

ქვეყანაში არსებული კონტექსტის გათვალისწინებით შესწავლილი და გაანალიზებული იქნას სხვა ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკები და გამოცდილება ლგბტი საკითხების ინტეგრირებასთან დაკავშირებით გენდერული უთანასწორობის დაძლევის სამოქმედო გეგმებსა და სტრატეგიებში.

სამოქალაქო საზოგადოების ფართო ჩართულობა ლგბტი უფლებადაცვით საკითხებში

პრობლემის მასშტაბურობისა და კომპლექსურობის გათვალისწინებით, სამართლადმაცავების, პედაგოგების, ჯანდაცვის სპეციალისტებისა და მედიის გარდა, მნიშვნელოვანია სამოქალაქო საზოგადოების აქტიური მონაწილეობაც სოგი-ს საფუძველზე დისკრიმინაციის დაძლევის თვალსაზრისით. კვლევამ აჩვენა, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები ისევე განიცდიან ცოდნის დეფიციტს სოგი-სა და ლგბტი ჯგუფის უფლებრივი მდგომარეობისა და თანასწორობის საკითხებზე, როგორც საზოგადოების სხვა წევრები. არასამთავრობო ორგანიზაციების დღის წესრიგში სოგი-სთან დაკავშირებული საკითხების მეინსტრიმინგის მიზნით, საჭიროა გაიზარდოს და გაფართოვდეს ლგბტი ორგანიზაციების თანამშრომლობა სხვადასხვა უფლებადაცვით თუ ლგბტი მომიჯნავე საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციებთან, დაიგეგმოს და განხორციელდეს აქტივობები სამოქალაქო სექტორის სხვადასხვა ჯგუფებთან სოგი-ს საფუძველზე დისკრიმინაციის დაძლევისა და ლგბტი ადამიანთა უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესების კუთხით.

ლგბტი ჯგუფის წევრთა გაძლიერება

კვლევამ დაადასტურა, რომ უშუალო კონტაქტი/ნაცნობობა ლგბტი ჯგუფის წევრთან მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მათ მიმართ ნეგატიური განწყობების შემცირებაზე და პოზიტიურად განაწყობს ლგბტი ჯგუფის უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხების მიმართ. საზოგადოებაში არსებული ჰომო/ბი/ტრანსფობიის დაძლევაზე მიმართული აქტივობების პარალელურად, მნიშვნელოვანია ლგბტი ჯგუფის წევრთა გაძლიერება, მათი ცოდნისა და ინფორმირებულობის ამაღლება როგორც სოგი-ს, ასევე უფლებრივი თანასწორობის თვალსაზრისითაც. მნიშვნელოვანია ლგბტი ჯგუფის წევრები აქტიურად მონაწილეობდნენ არა მხოლოდ პოლიტიკის შემუშავების, არამედ სხვადასხვა სახის პროცესებშიც, რომელიც არაფორმალურ განათლებას უკავშირდება. ლგბტი საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციებმა ხელი უნდა შეუწყონ ჯგუფის წევრთა უფრო ფართო ჩართულობა სამოქალაქო აქტივიზმსა და საკუთარი უფლებების დაცვის პროცესში. ამასთან, მნიშვნელოვანია იმ უკიდურესად ნეგატიური ფონისა და აგრესიული დამოკიდებულების გათვალისწინება რაც ლგბტი აქტივისტებისა და უფლებადამცველების მიმართ არსებობს ქვეყანაში.

ლგბტი ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ დამოკიდებულების კვლევების რეგულარული ჩატარება

ლგბტი ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ დამოკიდებულების შეცვლის, საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლებისათვის განხორციელებული აქტივობების მონიტორინგის, ეფექტიანობის შეფასებისა და სამომავლო ინიციატივების დაგეგმვის მიზნით, აუცილებელია საზოგადოებრივი დამოკიდებულების კვლევების რეგულარული ჩატარება.

წყარო: ე. აღდგომელაშვილი. წინასწარგანწყობიდან თანასწორობამდე: საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბტი ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ. WISG.2016.

სიძულვილის ენა

მედია მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ განწყობებზე ცალკეული სოციალური ჯგუფების მიმართ და გარკვეულწილად ასახავს კიდეც მათ. 1996 წლიდან საქართველოში პერიოდულად ტარდება მედია-კვლევები, რომლებიც სწავლობდა მრავალფეროვნებისა და სხვადასხვა ჯგუფებთან (მათ შორის ჰომოსექსუალობასთან/ ჰომოსექსუალებთან) დაკავშირებული საკითხების გაშუქებას მედიაში. რაც შეეხება კონკრეტულად ჰომოფობიური სიძულვილის ენას, ამ თემაზე სულ რამდენიმე კვლევაა განხორციელებული. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უმეტესობა წარმოადგენს ბეჭდური მედიის კვლევას და არ ეყრდნობა ერთიან მეთოდოლოგიას. მიუხედავად ამისა, ყველა მათგანი მიგვანიშნებს ჰომოფობიური სიძულვილის ენის ფართოდ გამოყენების პრობლემაზე ქვეყანაში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ბოლო წლებში გაძლიერდა სიძულვილის ენის კრიტიკა როგორც მარგინალიზებული ჯგუფების, ისე თავად მედიის წარმომადგენელთა მხრიდანაც.

ჰომოსექსუალობაზე საჯარო საუბარი ქართულენოვან მედია სივრცეში მხოლოდ 90-იანი წლებში, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ დაიწყო. საბჭოთა პერიოდში არა თუ „განსხვავებულ“ სექსუალურ ქცევაზე/იდენტობაზე, არამედ კულტურის მიერ დაშვებულ სექსუალობაზე საუბარიც კი მკაცრად იყო რეგლამენტირებული და მკაცრ იდეოლოგიურ კონტროლს ექვემდებარებოდა. საბჭოთა რეჟიმის მიერ შექმნილი მითი ჰომოსექსუალობის დასავლური წარმომადგენლის შესახებ, სხვა საბჭოურ მითებთან ერთად, ინერციით საკმაოდ დიდხანს გაგრძელდა და სექსუალობაზე ტაბუს მოხსნის შემდეგაც, 90-იანი წლების ქართულენოვან პრესაში ჰომოსექსუალობა სწორედ ამ კონტექსტში განიხილებოდა.

1998 წლიდან ნელ-ნელა იწყება ჰომოსექსუალის/ჰომოსექსუალობის, როგორც „უცხო“ ტრანსფორმაცია „ავადმყოფ“ „ჩვენად“. ჰომოსექსუალობის „პათოლოგიზაციის“ პროცესმა, რომელიც მედიაში, მოგვიანებით „სოციალურ დევიაციად“ გადაიქცა და კიდევ უფრო გაამყარა საზოგადოებაში არსებული ჰომოფობიური განწყობები.

ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების თემის პოლიტიზაციის კვალდაკვალ, „არატრადიციული სექსუალობა“ პოლიტიკური სპეკულაციების საგანი გახდა. 1998-2003 წლებში, პოლიტიკური ძალაუფლების გადანაწილების პარალელურად, შეიქმნა მითი „ცისფერთა შეთქმულების შესახებ“, რომლებიც ხელისუფლებაში მოსვლას გეგმავდნენ. 2005-06 წლების მედია ანალიზმა აჩვენა, რომ „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ, პანიკა „ცისფერთა შეთქმულების“ შესახებ ჩაცხრა. სტატიებმა ჰომოსექსუალების/ ჰომოსექსუალობის შესახებ, სერიოზული გამოცემების პირველი გვერდებიდან ნელ-ნელა „ყვითელი პრესის“ ფურცლებზე გადაინაცვლა.⁴²

თემის დეპოლიტიზაციის კვალდაკვალ მედიის დაინტერესება ლგბტ საკითხებით საგრძნობლად შეიცვალა, რაც აისახა არა მხოლოდ სტატიების ტონზე, არამედ რაოდენობაზეც. შეფასების თვალსაზრისით, 2006 წლის მონიტორინგის მიხედვით, მასალების 65% ნეგატიური შინაარსის მატარებელი იყო, 35% კი - ნეიტრალური. თანაფარდობა ნეგატიურ, ნეიტრალურ და პოზიტიურ შეფასებებს შორის მკვეთრად შეიცვალა 2007 წელს (ნეგატიური – 86%, პოზიტიური – 21%, ნეიტრალური – 4%). ნეიტრალურ შეფასებათა პროცენტული მაჩვენებლის კლების ხარჯზე მკვეთრად ნეგატიური/პოზიტიური ხასიათის შეფასებათა მატება, ერთი მხრივ, შეიძლება უკავშირდებოდეს ლგბტ ჯგუფის ხილვადობის გაზრდას. მეორე მხრივ, ეს

⁴² ე. ალდგომელაშვილი. „სექსუალურ ორიენტაციასთან/გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქება მედიაში“ (ნოემბერი, 2011). მედიის განვითარების ფონდი.

ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/ვადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

დამოკიდებულება მკაფიოდ ასახავს იმ პოლიტიკურ და სოციო-კულტურული მოვლენების დასაწყისსაც, რომელიც დღეს ქვეყანაში ხდება. შეფასებათა ამგვარი გადანაწილება ერთგვარად აირეკლავს კრიზისული პერიოდისათვის დამახასიათებელ ფასეულობათა და ღირებულებათა პოლარიზაციის პროცესს⁴³.

მიუხედავად იმისა, რომ თემით დაინტერესება განუხრელად იზრდება, პოლიტიკური და სოციალური კრიზისის ახალი ტალღის პარალელურად, 2008 წლიდან დღემდე, შეფასების დინამიკა თითქმის არ შეცვლილა (პოზიტიური მერყეობს 6-8%-მდე, ნეიტრალური - 16-22%-მდე, ნეგატიური კი - 60%-დან 70% მდე).

2011-12 წლებში „ინტერნიუს-საქართველოს“ მიერ ჩატარებული კვლევის მიხედვით, სექსუალურ უმცირესობის თემის გაშუქებისას ნეგატიური ტონი მკვეთრად იმატებს – თუკი მონიტორინგის პირველ ეტაპზე საერთო მასალის 27% იყო მხოლოდ ნეგატიური, მესამე კვარტლის ანგარიშში შეიმჩნევა ამ მაჩვენებლის მკვეთრი ზრდა – 69%-მდე ნეიტრალურის კლების ხარჯზე⁴⁴. მასალების თვისობრივი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ამის მიზეზი ისევ თემის პოლიტიზაციაში უნდა ვეძიოთ: ჰომოსექსუალობასთან დაკავშირებული საკითხებით მანიპულაცია და მისი გამოყენება პოლიტიკური ოპონენტების მარკირებისათვის დღეს ისევ აქტუალურია, როგორც 1999-2003 წლებში⁴⁵.

როგორც 1999-2003, 2005-2006, 2007-2011 წლების მედიის ანალიზმა აჩვენა, ლგბტ საკითხით პრესის დაინტერესება არათანმიმდევრულ ხასიათს ატარებს და ჰომოფობიური სიძულვილის ენის გამოყენების პიკი ემთხვევა ქვეყანაში მიმდინარე ძალაუფლების გადანაწილების პროცესებს. ამასთან, აღნიშნული პერიოდის განმავლობაში მნიშვნელოვნად იცვლებიან ჰომოფობიური სიძულვილის ენის გამოყენების ძირითადი ადრესანტები. შესაბამისად, იცვლება კონტექსტიც, რომელშიც ჰომოსექსუალობა განიხილება და მობილიზაციური სტრატეგიებიც, რომლითაც ხდება ჰომოსექსუალობის პრობლემატიზაცია.

1999-2003 წლებში, ჰომოსექსუალობის „პრობლემად“ ქცევას მეტ-ნაკლებად რაციონალური არგუმენტებით ცდილობდნენ (მაგ. არსებული ჰომოფობიური მოსაზრებების გასამყარებლად მედია მისთვის სასურველ ექსპერტებსა და სპეციალისტებს მიმართავდა). დღეს „განსხვავებული“ სექსუალობის პრობლემატიზაციისათვის საკმარისად მიიჩნევა „შეთავსებლობა/წინააღმდეგობა ქართულ და მართლმადიდებლურ ტრადიციებთან“. დისკურსის ამგვარი ცვლა უშუალოდ არის დაკავშირებული ეკლესიის, როგორც სოციალური ინსტიტუტის, გავლენის ზრდასა და ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებში მის აქტიურ ჩარევასთან⁴⁶.

დისკურსზე გავლენას ახდენს ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური კულტურაც: საბჭოთა კავშირის ავტორიტარული რეჟიმის საკმაოდ ცალსახა და გამოკვეთილი დამოკიდებულება განსხვავებულობისადმი ყველაფრის უნიფიცირების მცდელობაში გამოიხატებოდა. განსხვავებულობა აღიქმებოდა არა როგორც მრავალფეროვნების გამოხატულება, არამედ როგორც სახელმწიფოს მონოლითურობის, საზოგადოების ჰომოგენურობის წინააღმდეგ მიმართული საფრთხე. სამწუხაროდ, ამგვარი დისკურსი დღესაც აქტუალურია ჩვენს

⁴³ ე. ალდგომელაშვილი. ჰომოსექსუალობის რეპრეზენტაცია ქართულენოვან მედიაში. 2006.

⁴⁴ „ეთნიკური, რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების გაშუქება პრესაში“. „ინტერნიუსი - საქართველო“. მონიტორინგის პირველი (1 მაისი - 31 ივლისი, 2011), მეორე (1 სექტემბერი - 30 ნოემბერი, 2011) და მესამე კვარტალური ანგარიშები (1 დეკემბერი 2011 - 29 თებერვალი 2012).

⁴⁵ ე. ალდგომელაშვილი. სექსუალურ ორიენტაციასთან/გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქება მედიაში (მაისი, 2011). მედიის განვითარების ფონდი.

⁴⁶ ე. ალდგომელაშვილი. იდენტოლოგიური ჰომოფობია. უურნალი სოლიდარობა. 2009 №3(30).

პოლიტიკურ სივრცეში, რაც „უცხო“ რეალური შინაარსის არტიკულაციისათვის საკმაოდ მწირ შესაძლებლობას იძლევა. წინასაარჩევნო პროცესში სწორედ უმრავლესობის სახელით ლაპარაკი და „უცხო“, „განსხვავებულის“ მტრის ხატად ქცევა წარმოადგენს პოლიტიკური ჯგუფების მთავარ სტრატეგიას.

წინა არჩევნებზე ხელისუფლებისათვის ამგვარი „მტრის“ როლს ტერიტორიული „უცხო“, რუსეთი ასრულებდა, რომელიც ემუქრება ქვეყნის მთლიანობას, ეკონომიკურ კეთილდღეობასა და პოლიტიკურ უსაფრთხოებას. შესაბამისად, პოლიტიკური ოპონენტების მარკირება „მოღალატეებად“ და „რუსეთის აგენტებად“ ამავე დისკურსში ხდება.

თავის მხრივ, ოპოზიციური ძალები ხელისუფლებისაგან ნეგატიური ხატის შექმნით ცდილობდნენ ელექტორატის მობილიზაციას. ოპოზიციის ერთი ნაწილის მიერ კონტრ-დისკურსიული პროპაგანდა „ქართველობა-მართლმადიდებლობა-ტრადიციების“ გარშემო ტრიალებს. პოლიტიკური ოპონენტის/ოპონენტების მარკირება ჰომოსექსუალად, დადანაშაულება ჰომოსექსუალობის პროპაგანდაში ამ შემთხვევაში გამოიყენება ერთი მხრივ როგორც გამაძლიერებელი ეფექტი ხელისუფლების წარმომადგენელთაგან „უცხო“ კონსტრუირების პროცესში და მეორე მხრივ – „უცხო“საგან“ მომავალი საფრთხის გენერალიზებისათვის, რომელიც მთელ ქვეყანას ემუქრება.

მიუხედავად იმისა, რომ რელიგიური ორგანიზაციების წარმომადგენლები ადრესანტთა ყველაზე მკირერიცხოვან ჯგუფს წარმოადგენენ, დისკრიმინაციული და შეურაცხყოფილი ტერმინოლოგიის გამოყენების სიხშირის თვალსაზრისით სწორედ ისინი ლიდერობენ. მათი მობილიზაციური სტრატეგიები ძირითადად საჯარო სივრცის „ცოდვისაგან განწმენდისკენ“ არის მიმართული. ამგვარი სტრატეგიის საბოლოო ბენეფიტი სიმბოლური ძალაუფლების მოპოვებაა, რათა გაზარდონ საკუთარი გავლენის სფერო⁴⁷. დისკურსიული ანალიზი აჩვენებს, რომ მათი რიტორიკა მკვეთრად პოლიტიზებულია. საბჭოთა კავშირის დროინდელი პროპაგანდის მსგავსად, ჰომოსექსუალობა ცალსახად აღიქმება როგორც „დასავლური მოვლენა“ და მჭიდროდ უკავშირდება რელიგიურ ლიდერთა ანტი-დასავლურ, ანტი-ლიბერალურ დისკურსს.

პოლიტიკოსებისა და რელიგიური გაერთიანებების წარმომადგენელთა გარდა, მესამე მნიშვნელოვანი აქტორი, რომელიც გავლენას ახდენს ჰომოფობიური სიძულვილის ენის გავრცელებასა და კონტექსტზე, თავად მედია-საშუალებების წარმომადგენლები არიან. სიძულვილის ენის გამოყენების სიმძიმის მიხედვით შესაძლოა შემდეგნაირად დალაგდეს:

- ლგბტ ჯგუფის წარმომადგენელთა სტერეოტიპიზაცია (მაგ. ყველა გეი ფემინური მამაკაცი, ხოლო ლესბოსელი – მასკულინური ქალია)
- ლგბტ ადამიანების დამამცირებელ კონტექსტში მოხსენიება (დეჰუმანიზაცია, დეინდივიდუალიზაცია, დამამცირებელი მეტსახელებით მოხსენიება);
- ლგბტ ადამიანების ნეგატიური ხატის შექმნა (ადამიანების დისკრედიტაციის მიზნით მითითებები მათ კავშირზე სოციალურ დევიაციებთან);

⁴⁷ „ტოტალიტარული სახელმწიფოს მორალისტური დისკურსისაგან განსხვავებით, რომელიც, აკრძალული თემებისაგან საჯარო სივრცის დაცვის გარდა, „დანაშაულის“ აღმოფხვრისა და დამნაშავეთა „გამოსწორებისკენ“ იყო მიმართული, დღევანდელი ნეომორალისტების მთავარ მიზანს საჯარო სივრცის „ცოდვისაგან განწმენდა“ წარმოადგენს. მორალური საზღვარი სწორედ ის გამყოფია, რომელმაც საჯარო სივრცეში არსებული ურთიერთობები უნდა დაარეგულიროს – ვის, როგორ და რამდენი ხნით აქვს უფლება იარსებობს საჯარო სივრცეში და ვის -საერთოდ უნდაჩამოერთვას ამის უფლება“. ე. ალდგომელაშვილი. [იდეოლოგიური ჰომოფობია](#). უერთნალი სოლიდარობა. 2009 №3(30).

- ადამიანების არასრულფასოვნების მტკიცება მორალური, ფსიქოლოგიური და სხვ. თვალსაზრისით;
- ჯგუფის/ჯგუფის წარმომადგენლის დადანაშაულება საზოგადოებაზე ნეგატიური გავლენის მოხდენაში;
- დადანაშაულება ღალატში, ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების მცდელობაში, დომინირება პოლიტიკის, შოუ-ბიზნესის ან სხვა სფეროში);
- შეფარული და/ან პირდაპირი მოწოდებები ძალადობისა და დისკრიმინაციისაკენ (მაგ. ძალადობისა და დისკრიმინაციის ისტორიული მაგალითების, ჰომოფობიური პოზიციის იდეოლოგიური, მორალური თუ სხვა რამ მიზეზით გამართლება);
- უშუალო მოწოდებები ძალადობისაკენ კონკრეტული პირების მითითებით ან ზოგადად, ლგბტ ჯგუფის წარმომადგენელთა წინააღმდეგ და ა.შ.);

გარდა ამისა, მედიისათვის მნიშვნელოვან პრობლემად რჩება:

- ტერმინოლოგიის არასწორი გამოყენება (მაგ. გენდერული იდენტობის ნაცვლად შესაძლოა იხმარონ სექსუალური იდენტობა, ერთმანეთისგან ვერ ანსხვავებენ ჰომოსექსუალობასა და ტრანსგენდერობას ან ტრანსვესტიზმს);
- ჰომოფობიური შინაარსის ტექსტების ციტირება კომენტარის ან სარედაქციო შენიშვნის გარეშე, როდესაც ძნელია გამოარჩიო რესპოდენტის ტექსტი ჟურნალისტის მოსაზრებისაგან ან რედაქციის პოზიციისაგან;
- სუბიექტის სექსუალურ ორიენტაციაზე მინიშნება ან ხაზგასმა, მაშინ, როდესაც მასალის შინაარსი არ მოითხოვს ამას;

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ არის პოზიტიური ცვლილებებიც – 2008 წლიდან მედიაში უკვე გვხვდება ჰომოფობიური სიძულვილის ენის კრიტიკაც. 2010 წელს, ჟურნალისტური ეთიკის ქართვის საბჭომ მიიღო პირველი სარჩელი ჰომოფობიური სიძულვილის ენის გამოყენებასთან დაკავშირებით და დაადგინა ჟურნალისტის მიერ ეთიკის ნორმების დარღვევა. 2011 წლიდან ლგბტ საკითხები უფრო და უფრო ხშირად განიხილება ადამიანის უფლებათა კონტექსტში.

წყარო: აღდგომელაშვილი ე. (2012). სიძულვილის ენა და რეგულაციის მექანიზმები (საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი). როგორ დავძლიოთ სიძულვილის ენა. თბილისი. ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალური ბიურო.

ნაციონალისტურ ნარატივებში მართლმადიდებლობის როლის გაზრდა სულ უფრო და უფრო მკაფიოდ იჩენს თავს ჰომოსექსუალობის პრობლემატიზაციისას. ჰომოსექსუალობის წარმოჩენამ, როგორც საფრთხისა, რომელიც „გადაგვარებით ემუქრება ქართველ ერს“ და „ენიანადმდეგება ქართულ ტრადიციებსა და მართლმადიდებლობას“, პოლიტიკური კონტექსტი იძენს. ამ პერიოდის ჰომოფობიური რიტორიკა სოლომონ-გომორის აპოკალიფტური დისკურსისა და ჰომოსექსუალობის, როგორც სახელმწიფოსთვის არსებული საფრთხის ერთგვარი ნაზავია. საინტერესოა, რომ რელიგიური ნარატივები მხოლოდ საარჩევნო ხმებზე დახარბებული პოლიტიკოსების კი არაა, ცალკეული არასამთავრობო უფლებადაცვითი ორგანიზაციების შეფასებებშიც ჩნდება⁴⁸.

⁴⁸ „დანაშაულია, როცა საკუთარ არაჯანსაღ სექსუალურ ორიენტაციაზე ხმადაღმა საუბრის საშუალებას აძლევ მამათმავალს და ამის პროპაგანდას ეწევი... ...სახელმწიფომ უნდა დაიცვას ეს ადამიანები, რომ არ სცემონ ქუჩაში, შეურაცხყოფა არ მიიყენონ, მაგრამ დანაშაულის ტოლფასია ყოველდღე გამოფინო ეს ხალხი, ტელესახეებად აქციო და გვიჩიჩინო, რომ ეს დასაძრახი არ არის. ამით ჩამოყალიბებულ პიროვნებებს აღიზიანებენ, თრგუნავენ და უფლებებს უღახავენ. ახალგაზრდობას კი პირდაპირ ტვინს ურეცხავენ, მენტალიტეტს უმახინჯებენ და აჩვენებენ, რომ ეს საქციელი ცუდი სულაც არ არის. ამ საკითხის წინა პლანზე წამოწევა საზიანოა არამარტო ჩვენი ოჯახებისა და შვილებისთვის, არამედ საქართველოს მომავლისთვის. ასეთი ტრადიციებისა და სარწმუნოების მქონე ქვეყანაში

2013 წელს, აიდაჰოს მშვიდობიანი მსვლელობის დასარბევად მობილიზებულმა კონტრ-დემონსტრაციამ, კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ საზოგადოებაში არსებული ფობიების გაღვივება ქვეყანაში ძალაუფლების გადანაწილების „წარმატებულ“ სტრატეგიად რჩება.

2013-2014 წლებში „მედიის განვითარების ფონდის“ მიერ ჩატარებული მედია კვლევები ასევე ცხადად აჩვენებს, თუ რამდენად პოლიტიზებულია ლგბტ ჯგუფთან და მათ უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხები ქართულენოვან მედიაში⁴⁹. ჰომოსექსუალობის იდეოლოგიზებულ კონსტრუქტს დღესაც ცენტრალური ადგილი უკავია ანტიდასავლურ ნარატივებში, რომელიც ევროპას „გარყვნილებისა და ცოდვის ბუდედ“ წარმოაჩენს. ამ მხრივ, მემარჯვენე ორიენტაციის პოლიტიკოსებისა და ეკლესიის ცალკეული წარმომადგენელთა რიტორიკა სრულად იმეორებს იმ პროპაგანდისტულ სულისკვეთებას, რომელსაც საბჭოთა ხელისუფლება გასული საუკუნის 30-იან წლებში იყენებდა დასავლეთისაგან საფრთხის შესაქმნელად შეთქმულების თეორიების ჩათვლით.

წყარო: ე. აღღვომელაშვილი. წინასწარგანწყობიდან თანასწორობამდე: საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბტ ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ. WISG.2016.

მამათმავლობის პროპაგანდას ვერავინ უნდა ბედავდეს. მართლმადიდებლობაში ხომ მამათმავლობა მომაკვდინებელ ცოდვად ითვლება!" მომხრე ვარ აღდგეს საბჭოთა კავშირის სისხლის სამართლის კოდექსში არსებული 121-ე მუხლი. ინტერვიუ უფლებადამცველ ნანა კაკაბაძესთან. გაზეთი "ასავალ-დასავალი" #910, მარტი 19-25, 2012.

⁴⁹ სიძლევილის ენისა და დისკრიმინაციის გამოხატვის მონიტორინგი ქართულ მედიაში. MDF. თბ. 2013, 2014.

ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/გადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა ლგბტ პირთა მიმართ

საზოგადოების მკვეთრად ნეგატიური განწყობა პირდაპირ აისახება ლგბტ ჯგუფის წევრებზე. რაც შეეხება უშუალოდ ლგბტ ადამიანების დისკრიმინაციასა და მათ მდგომარეობას საქართველოში, დღემდე სულ სამი კვლევაა ჩატარებული: პირველი 2006 წელს „ფონდმა ინკლუზივმა“ ჩაატარა (120 რესპოდენტი), მეორე ორი წლის წინ, 2012 წელს ჩაატარა „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“, რომელშიც 150 ადამიანი იღებდა მონაწილეობას. 2014 წელს, WISG-მა შეისწავლა ლგბტ ჯგუფის საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 114-მა რესპოდენტმა და რომელიც ასევე მოიცავდა კითხვებს ბოლო ორი წლის განმავლობაში ფსიქოლოგიური/ფიზიკური ძალადობის გამოცდილების შესახებ. ცხადია, ვერ ვიტყვით, რომ ეს კვლევები რეპრეზენტატიულია საქართველოს მასშტაბით, თუმცა, ისინი საშუალებას გვაძლევს ვისაუბროთ ფსიქოლოგიური და ფიზიკური ძალადობის გამოცდილებაზე, ფორმასა და სიხშირეზე ჯგუფის წევრების მიმართ.

სისხლის სამართლის კოდექსში განხორციელებული ცვლილების მიუხედავად, რომელიც დამამძიმებელ გარემოებად მიიჩნევს სექსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის საფუძველზე ჩადენილ დანაშაულს, სახელმწიფოში დღემდე არ არსებობს სოგი-ს საფუძველზე ჩადენილი დანაშაულებათა ოფიციალური სტატისტიკა. უფლებადაცვითი ორგანიზაციების მიერ დაფიქსირებული ქეისებისა და ჩატარებული კვლევების საფუძველზე გამოვლენილი სურათის ფონზე, ცხადი ხდება, რომ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის ამკრძალავი სისხლისსამართლებრივი ნორმები პრაქტიკაში არ მუშაობს.

2012 წლის ვიზგის მიერ ჩატარებულმა დისკრიმინაციის კვლევამ ლგბტ ჯგუფში აჩვენა, რომ გამოკითხულთა 32% ბოლო ორი წლის მანძილზე ერთხელ მაინც განუცდია ფიზიკური, 89,93%-ს კი ფსიქოლოგიური ძალადობა. საშუალოდ 134 რესპოდენტიდან, რომელსაც ფსიქოლოგიური ძალადობა განუცდია, 73.13% მსგავსი ფაქტები გადახდომია სამჯერ ან მეტჯერ, 13.43%-ს ორჯერ, ხოლო 13.43%-ს - ერთხელ. კვლევაში მონაწილე 6-ივე რესპოდენტმა, რომელიც 16-18 წლამდე ასაკის კატეგორიას მიეკუთვნებოდა, აღნიშნა, რომ სკოლაში ხშირად გამხდარა ბულინგის მსხვერპლი.⁵⁰ იმ 48 რესპოდენტთაგან, ვინც ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლი გამხდარა, 73%-ს არასდროს მიუმართავს პოლიციისათვის. მიზეზებს შორის ისინი ასახელებენ პოლიციის არაეფექტურობას (21,62%), შიშს, რომ პოლიცია ჰომოფობიური რეაქცია ექნება (29,73%), 21,62%-მა კი ინციდენტი არასაკმარისად სერიოზულად ჩათვალა იმისათვის, რომ პოლიციაში განეცხადებინა. მათ შორის, ვინც პოლიციას მიმართა, 46,15% უკმაყოფილოა ამ გადაწყვეტილებით, რადგან პოლიციის მხრიდან ჰომოფობიურ რეაქცია შეხვდა, 30% - ამბობს, რომ პოლიციის რეაქცია მეგობრული იყო, 23,08%-მა კი განაცხადა, რომ მათ ნეიტრალურად მოექცნენ.⁵¹

2013 წელს, არასამთავრობო ორგანიზაციის „იდენტობას“ მიერ ჩატარებული კვლევა გვიჩვენებს, რომ შეკითხვაზე „გამხდარხართ თუ არა ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლი ბოლო ორი წლის მანძილზე“ 48 რესპოდენტმა 109-დან დადებითად უპასუხა. მათგან, 36-მა ადამიანმა განაცხადა, რომ არასოდეს მიუმართავს პოლიციისათვის.⁵²

⁵⁰ ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში. WISG. თბილისი. 2012.

⁵¹ იგივე

⁵² Social being of Gay, bisexual and transgender men; Identity; 2013

2015 წელს, ვიზგმა დაასრულა მუშაობა ლგბ პირთა საჭიროებების კვლევაზე ჯანმრთელობის სფეროში⁵³. კითხვარი ასევე მოიცავდა ინფორმაციას ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის გამოცდილების შესახებ. კვლევამ აჩვენა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ 2012 წელთან შედარებით, იკლო რესპოდენტთა რაოდენობამ ვინც ფიზიკური/ფსიქოლოგიური ძალადობის გამოცდილების შესახებ საუბრობენ (გამოკითხულთა 20%-ს აქვს ფიზიკური, ხოლო 68%-ს ფსიქოლოგიური ძალადობის გამოცდილება), იმატა იმ ადამიანთა რაოდენობამ, რომლებიც 3-ჯერ ან მეტჯერ გამხდარან ძალადობის მსხვერპლი. მათ შორის, ვინც ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლი ყოფილა, მხოლოდ 30%-მა მიმართა პოლიციას (20%-მა უფლებადაცვით ორგანიზაციას), ფსიქოლოგიური ძალადობის თაობაზე კი დაზარალებულთა მხოლოდ 4,4% მოიქცა ასე (უფლებადაცვით ორგანიზაციას იმავე რაოდენობის დაზარალებულმა მიმართა).

ფიზიკური ძალადობის შემთხვევაში, რესპოდენტები პოლიციისთვის არმიმართვიანობის მთავარი მიზეზად პოლიციის არაეფექტურობას, უნდობლობას, ქამინგ აუთის შიშსა და დროის არ ქონას ასახელებენ, უფლებადაცვითი ორგანიზაციების შემთხვევაში აღმოჩნდა, რომ უმეტესობამ არ იცოდა, რომ შეეძლო მათთვის მიემართა და მიეღო ასეთი სერვისი (მხოლოდ 1 რესპოდენტი აღმოჩნდა, რომელიც თვლის, რომ უფლებადაცვითი ორგანიზაციებისთვის მიმართვა არაეფექტურია). ფსიქოლოგიური ძალადობის შემთხვევაში, დაზარალებულთა 72,1% თვლის, რომ ფსიქოლოგიური ძალადობის ცალკეული შემთხვევები არ წარმოადგენს „სერიოზულ“ მიზეზს, იმისათვის, რომ მიმართოს პოლიციას ან უფლებადაცვით ორგანიზაციას.

წინა წლებთან შედარებით, იმატა ძალადობამ ლგბ ქალების ჯგუფის მიმართ. ფიზიკური ძალადობის გამოცდილების სიხშირის მიხედვით, ლგბ ჯგუფის წარმომადგენელთა რაოდენობა, ვინც სამჯერ ან მეტჯერ გამხდარა ძალადობის მსხვერპლი, ბევრად აღემატება გბ ჯგუფში იგივე გამოცდილების მქონე მამაკაცების რაოდენობას (შესაბამისად, 36%, N=18 ლგბ ქალებისათვის და 22%, N=11 გბ ჯგუფისათვის). რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ქალები უფრო მოწყვლადები არიან ფიზიკური ძალადობის ციკლის მიმართ.

ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლთა 50% არ იცნობს/იცნობდა თავდამსხმელს. 20%-მა აღნიშნა, რომ ოჯახის წევრების მხრიდან გახდნენ ძალადობის მსხვერპლი. დანარჩენი 30% გადანაწილდა პარტნიორზე, მეგობრის პარტნიორზე, პოლიციელზე, თანამშრომელზე და სხვ. შესაბამისად არის გადანაწილებული თავდასხმის ადგილებიც - პირველ ადგილზეა საჯარო ადგილები, როგორცაა ქუჩა, პარკი, ბაღი - 60% და სახლი - 30%. ყველა მათგანს, ვინც თავდასხმის ადგილად სახლს ასახელებს, ფიზიკური ძალადობის გამოცდილება სამჯერ ან მეტჯერ აქვს, რაც იმის მიმანიშნებელია, რომ ეს ადამიანები პერმანენტული ძალადობის ქვეშ იმყოფებიან ოჯახის წევრების მხრიდან.

წყარო: რატიანი ც., აღდგომელაშვილი ე., გოცირიძე გ. (2015). დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბ პირთა მიმართ. თბილისი. WISG.

როგორც 2012, ისე 2014 წელს ტრანსგენდერ ადამიანებთან ჩაღრმავებულმა ინტერვიუებმა აჩვენა, რომ ტრანსგენდერი ადამიანების უმრავლესობა სისტემატურად არის ფსიქოლოგიური ძალადობის მსხვერპლი. ძალადობა, შეიძლება, მომდინარეობს როგორც უცხო ადამიანების მხრიდან, ისე – ოჯახის წევრებისა და მეგობრებისგან. ზეწოლა, რომელსაც ტრანსგენდერი ადამიანები საზოგადოების მხრიდან განიცდიან, მუდმივია და განსაკუთრებით მწვავე ფორმებს იძენს, თუკი ტრანსგენდერი ინდივიდი ვერ ახერხებს (ან არ სურს) ჩვენს კულტურაში მიღებული

⁵³ ე.აღდგომელაშვილი. ლგბ ჯგუფის საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში. WISG. თბილისი. 2015.

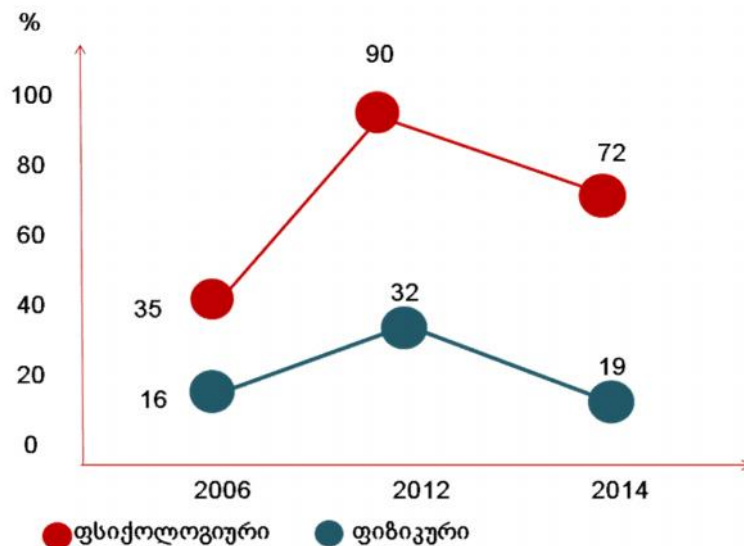
ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრებული, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/ვადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

ორი (ქალის და კაცის) გენდერული როლიდან რომელიმე „სრულყოფილად“ აითვისოს. ხშირია ასევე შემთხვევები, როდესაც ძალადობისა და დისკრიმინაციის თავიდან ასაცილებლად ტრანსგენდერ ადამიანებს უწევთ, ყოველდღიურ ცხოვრებაში წარმოჩინდნენ იმ გარეგნობითა და სოციალური როლით, რომელიც არ შეესაბამება მათ გენდერულ თვითაღქმას. ეს განსაკუთრებით ეხებათ ტრანსგენდერ ქალებს, რომლებიც ტრანსგენდერ მამაკაცებთან შედარებით, უფრო ხილვადები არიან საზოგადოებისათვის.⁵⁴

ფსიქოლოგიურ ძალადობას კიდევ უფრო ფართო მასშტაბები აქვს. როგორც 2012, ისე 2014 წელს გამოკითხული რესპონდენტების სრული უმრავლესობა ადასტურებს, რომ ამა თუ იმ ფორმით განიცდის ფსიქოლოგიურ ძალადობას როგორც უცხო ადამიანების, ისე - ოჯახის წევრების, პარტნიორებისა და მეგობრების მხრიდან.

წყარო: გვიანიშვილი ნ. (2014). ტრანსგენდერი ადამიანების მდგომარეობა საქართველოში. თბილისი. WISG.

ძალადობა ლგბტ პირთა მიმართ

ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობის მოკლე მიმოხილვა აჩვენებს, რომ ბოლო 15 წლის მანძილზე საკანონმდებლო გარემოს გაუმჯობესების პარალელურად, განუხრელად მატულობს როგორც ჰომოფობიური განწყობები, ისე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა ლგბტ ჯგუფის მიმართ. დე-იურე და დე-ფაქტო მდგომარეობებს შორის მზარდი განსხვავება იმის მაჩვენებელია, რომ კანონის აღსრულების მექანიზმები ამ ეტაპზე არაეფექტიანია და სათანადო სტრატეგიისა და მნიშვნელოვანი ძალისხმევის გარეშე, ლგბტ ჯგუფი კი კვლავ დარჩება მარგინალურ ჯგუფად, რომელსაც ხშირ შემთხვევაში, სხვა მოქალაქეების თანასწორად არ მიუწვდება ხელი კონსტიტუციითა და კანონით გარანტირებული უფლებებით სარგებლობასა და დაცვაზე.

წყარო: რატიანი ც., აღდგომელაშვილი ე., გოცირიძე გ. (2015). დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტ პირთა მიმართ. თბილისი. WISG.

⁵⁴ ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში. WISG. თბილისი. 2012.;

მოკლე ისტორიული ექსკურსი სხვადასხვა ეპოქასა და საზოგადოებაში

**მიმართება სექსუალობასთან და მისი გამოვლინების ფორმებთან. როგორც იცვლება
მიდგომები: ცოდვა, დაავადება, დანაშაული, ნორმა.**

ადამიანის სექსუალობას მრავალი ასპექტი აქვს და მასზე გავლენას ახდენს ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური, სოციალური, ეკონომიკური, პოლიტიკური, კულტურული, ეთიკური, სამართლებრივი, ისტორიული და რელიგიური ფაქტორების ერთობლიობა. სექსუალობა წარმოადგენს ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური, სულიერი და ემოციური განცდებისა და ქცევების ერთობლიობას, რომელიც უკავშირდება სექსუალური ლტოლვის გამოვლენასა და დაკმაყოფილებას, წარმოადგენს ადამიანის ორგანიზმის თანდაყოლილ მოთხოვნასა და ფუნქციას. ის განიცდება და გამოიხატება ფიქრებში, ფანტაზიებში, რწმენაში, დამოკიდებულებებში, ღირებულებებში, ქცევაში, პრაქტიკაში, როლებსა და ურთიერთობებში. მიუხედავად იმისა, რომ სექსუალობა მოიცავს ყველა ზემოთ ჩამოთვლილს, შესაძლოა ყველა მათგანი არ იყოს განცდილი ან გამოხატული. სექსუალობა, ისევე, როგორც ადამიანის ქცევის სხვა ასპექტები ატარებს როგორც ბიოლოგიურ, ისე სოციალურ ხასიათსაც. სექსუალობის ზოგიერთი მახასიათებლები გენეტიკურადაა განპირობებული, სხვები კი სოციალიზაციის პროცესში ფორმირდება. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ადამიანი იბადება გარკვეული (სექსუალური) პოტენციალით, რომელიც შემდეგ ფორმირდება ინდივიდუალური ცხოვრებისეული გამოცდილების საფუძველზე და მასზე გავლენას ახდენს კონკრეტული სოციო-კულტურული გარემო.

ადამიანის სექსუალობის სხვადასხვა ასპექტების მიმართ დამოკიდებულება იცვლება როგორც დროში, ისე კულტურიდან კულტურაში. მიმართების თვალსაზრისით, კულტურები შეგვიძლია დავყოთ რეპრესიულ და პერმისიულ კულტურებად.

რეპრესიული კულტურის ყველაზე ნათელი მაგალითი შუასაუკუნეების ქრისტიანობაა, სადაც სექსუალობა ცოდვასთან არის გაიგივებული, სქესობრივი ცხოვრების ლეგიტიმაცია კი ქორწინებით მეშვეობით ხდება. ასეთი საზოგადოებები, როგორც წესი, მკვეთრი გენდერული ასიმეტრიით ხასიათდება. სქესობრივი მორალის თვალსაზრისით აკრძალვები სხვადასხვაა ქალებისა და მამაკაცებისათვის (მაგ. ჩვენს საზოგადოებაში ქორწინებამდელი თუ ქორწინების გარეთ არსებული ურთიერთობების შემთხვევაში, კულტურა უფრო მკაცრია ქალის მიმართ. მეტიც, მამაკაცისათვის ამგვარი გამოცდილება თითქმის აუცილებლად ითვლება, მაშინ როდესაც ქალი ვალდებულია შეინარჩუნოს უბინოება ქორწინებამდე. იგივე ითქმის ადიულტერზეც), მოზარდებისა და ზრდასრულებისათვის (მაგ. მასტურბაცია შესაძლებელია დასაშვები იყოს მოზარდისათვის, მაშინ როცა მოზრდილი ადამიანი ამის გამო გაკიცხვის ობიექტი შეიძლება გახდეს), სხვადასხვა სოციალური ფენის/კლასის წარმომადგენელთათვის (მაგ. პირველი ღამის უფლება, რომლითაც მხოლოდ ფეოდალები სარგებლობდნენ) და ა.შ. ცალკე რეგულაციები მოქმედებდა თუკი პარტნიორი რომელიმე „სხვა“ ჯგუფს მიეკუთვნებოდა რელიგიური, ეთნიკური, ასაკობრივი, კლასობრივი, ნათესაური ან რაიმე სხვა ნიშნით.

კულტურის რეპრესიულ/პერმისიულ ხასიათსა და სქესობრივი ქცევის რეგულაციებზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სქესობრივი ქცევისა და მოტივაციის კავშირი რეპროდუქციასთან. როგორც წესი, რეპრესიულ კულტურებში რეპროდუქცია გაიგება როგორც სექსუალობის მთავარი და ძირითადი ფუნქცია. [Boswell, 1980] შესაბამისად, ნებისმიერი სქესობრივი ქცევა, რომელიც მოტივირებული არაა შთამომავლობის გაგრძელების სურვილით

(ამასთან არაა ინსტიტუციონალიზებული), ითვლება ცოდვად, დევნიად ან დანაშაულად. თუმცა, როგორც ეთნოგრაფიული და კულტუროლოგიული კვლევები აჩვენებს, სექსუალობა პოლიფუნქციურია და ის შეიძლება გამოიყენებოდეს როგორც გარკვეული იერარქიის დასამყარებლად/ გასათვორმებლად ძალაუფლებრივი ურთიერთობების გადანაწილებისას როგორც ჯგუფის შიგნით, ისე მის გარეთ, ცალკეული რიტუალების ინსტიტუციონალიზაციისათვის, ჰქონდეს რეკრეაციული ფუნქცია და სხვ.

ცხადია, ყველა კულტურა ერთნაირად მკაცრი არაა არარეპროდუქციული სქესობრივი ქცევის მიმართ. ზოგან მას საერთოდ არ ექცევა ყურადღება (როგორც წესი, ასეთი ტიპის კულტურები ასე მკაფიოდ არ მიჯნავენ ერთმანეთისაგან სექსუალობის ფუნქციებს), ზოგან წახალისებულია (სქესობრივი ქცევის პირველადი მოტივი უკავშირდება სიამოვნების მიღებას), ზოგან დასაშვებია გარკვეულ პერიოდში ან პირობებში და მკაცრ რეგულაციებს ექვემდებარება (მაგ. სატაძრო პროსტიტუცია, ჰომოეროტიული ურთიერთობები მამაკაცებს შორის რომელიც დამახასიათებელი იყო ძველ საბერძნეთსა და შუასაუკუნეების იაპონიისათვის და სხვ.). რეგულაციის განსაზღვრისას მნიშვნელობა ენიჭებოდა პარტნიორის სქესს, სოციალურ წარმომავლობას, ასაკს, გენდერულ როლს და სხვ.

დამოკიდებულება ჰომოსექსუალური ქცევის მიმართ

მეცნიერებმა ადამიანის სექსუალობის შესწავლა საკმაოდ გვიან, XIX საუკუნის მიწურულს დაიწყეს. ტერმინები, ჰომოსექსუალი, სექსუალური ორიენტაცია და გენდერული იდენტობაც უფრო გვიან პერიოდს უკავშირდება. სექსუალური ქცევა სექსუალური ორიენტაციის ერთ-ერთი (და არა ერთადერთი მახასიათებელია). ორიენტაცია შესაძლოა ვლინდებოდეს ან არ ვლინდებოდეს სექსუალურ ქცევაში. სექსუალურ აქტს ერთი სქესის წარმომადგენლებს შორის ყოველთვის არ ახლავს თან ეროტიული ლტოლვა. სწორედ ამ მიზეზის გამო - რომ ეროტიკული უპირატესობა შეძლება არ მუდამდებოდეს ქცევაში, ეთნოლოგებს ხშირად უჭირთ ხოლმე იმის განსაზღვრა, თუ რამდენად გავრცელებულია ან გავრცელებული იყო სხვადასხვა დროს ჰომოსექსუალობა ერთ რომელიმე კონკრეტულ საზოგადოებაში. ამიტომ, როდესაც ისტორიულ პერსპექტივაში ვსაუბრობთ, აუცილებელია გავითვალისწინოთ, რომ საუბარი კონკრეტული სექსუალური ქცევის მიმართ დამოკიდებულებას ეხება და არა იდენტობას⁵⁵. (აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საუბარი ეხება მამაკაცთა და არა ქალთა ჰომოსექსუალობას, რაც მამაკაცური შოვინიზმის კიდევ ერთ გამოვლინებას და კულტურათა უპირატესად მასკულინური ხასიათით შეიძლება აიხსნას. კულტურათა უმეტესობაში საერთოდ არაა დამუშავებული ქალური ჰომოსექსუალობის სიმბოლური სახე.)

რაც შეეხება ჰომოსექსუალობის მიმართ დამოკიდებულებებს სხვადასხვა კულტურებსა და საზოგადოებებში, ბლექუუდმა [Blackwood, E., 1985], უაითჰემმა [Whitam, F.L. 1983] და ენდელმანმა [Endleman, R., 1986] ხანგრძლივი კვლევის შემდეგ დამოკიდებულება სამ ტიპამდე დაიყვანეს:

- პირველი ტიპის საზოგადოება საკმაოდ ტლერანტულად ეკიდება ჰომოსექსუალობას,

⁵⁵ შუა საუკუნეების ევროპაშიც კი, სადაც ჰომოსექსუალური აქტი ცოდვად ითვლებოდა, ეს თავისთავად არ იყო საკმარისი, რათა პირი მოენათლად “ჰომოსექსუალად”. როდესაც ადამიანები ისჯებოდნენ “სოდომიისათვის” (ბიბლიური ქალაქი სოდომის მიხედვით) ან “ბაგერობისთვის” (ბულგარული ერეტიკული სექტის მიხედვით), მათ “სწორ”, ჰეტეროსექსუალურ შესაძლებლობებში ეჭვი არავის ეპარებოდა. ჩვენ აგრეთვე უნდა გვახსოვდეს, რომ ისჯებოდა მხოლოდ კონკრეტული, ანალოგი და ორალური აქტები. მამაკცთა შორის სინაზისა და სიყვარულის სხვა გამოვლინებებს ყურადღება საერთოდ არ ექცეოდა.

შესაბამისად ასეთი ტიპის საზოგადოებაში მცხოვრები ჰომოსექსუალები ღიად საუბრობენ საკუთარ ქცევაზე.

- მეორე ტიპის საზოგადოებაში მამაკაცები აუცილებლად ჩართულნი არიან ჰომოსექსუალურ ქცევაში მათი მამაკაცებად ჩამოყალიბების პერიოდში /რიტუალები, ინიციაციის ფორმები და სხვ/.
- და ბოლოს, მესამე ტიპის საზოგადოებაში მამაკაცების ჰომოსექსუალობა მკაცრად ისჯება, სამარცხვინოდ ითვლება და ცხადია, მათი უმეტესობა არ ამჟღავნებს თავის მიდრეკილებებს.

ერთი შეხედვით ისე ჩანს, რომ პირველ ორ შემთხვევაში ჰომოსექსუალთა რიცხვი უფრო მეტია, ვიდრე მესამე ტიპის საზოგადოებაში. მაგრამ ეს დასკვნა მცდარია. პირველ ტიპში ჰომოსექსუალობა არ ისჯება და დამკვირვებელი მეტ ასეთ შემთხვევას ხედავს. იქ, სადაც ეს რიტუალის ნაწილს შეადგენს, მამაკაცების უმეტესობა, რომელიც მოზარდობაში მონაწილეობდა ჰომოსექსუალურ აქტებში, ჰეტეროსექსუალია. მესამე ტიპის საზოგადოებებში შეიძლება ჰომოსექსუალთა რიცხვი იგივე იყოს, მაგრამ მათი გამოვლენის სიხშირე ძალიან დაბალი იქნება.

თუმცა, სტატისტიკური მონაცემები, ხარისხობრივი ანალიზის გარეშე, აზრს მოკლებულია. შესაძლოა ერთიდაიგივე საზოგადოება ერთნაირსქესიან სიყვარულს გარკვეულ სიტუაციებში კატეგორიულად კრძალავდეს, ხოლო გარკვეულ სიტუაციებში მისალმებოდეს და ურჩევდეს კიდევ. ისტორიკოსისათვის ან ანთროპოლოგისათვის მნიშვნელოვანია არა იმდენად თვით ეს აკრძალვები და რჩევები, რამდენადაც მათი სოციოკულტურული კონტექსტი - რით იყვნენ მოტივირებულნი და როგორ სრულდებოდნენ ისინი.

ინსტიტუციონალიზირებული, კულტურის მხრიდან ოფიციალურად აღიარებული ჰომოსექსუალური კავშირები და ურთიერთობები არც ისე ბევრ საზოგადოებაში არსებობს. უფრო გავრცელებულია თანასწორი, ნებაყოფლობითი, საკუთარ მიდრეკილებებზე დამყარებული ჰომოეროტიული ურთიერთობები, განსაკუთრებით ბავშვებსა და მოზარდებს შორის. ეს აიხსნება როგორც სექსუალური ორიენტაციის ფორმირების სირთულეებით, ასევე აღზრდისა და განვითარების პირობებით. ბევრი კულტურა საერთოდ არ აქცევს ყურადღებას ბავშვების სექსუალურ თამაშებს, მათ შორის - სქესობრივი აქტის იმიტაციას, ურთიერთმასტურბაციას და ა.შ. ბავშვებისა და მოზარდების სქესობრივი სეგრეგაცია მოტივირებულია არა იმდენად საზოგადოების სწრაფვით - თავი აარიდოს სექსუალურ კონტაქტებს ბიჭებსა და გოგონებს შორის, რამდენადაც მათი აღზრდის პრინციპულად განსხვავებული ამოცანებით, იმით რომ მათ სხვადასხვანაირი მოღვაწეობისთვის ამზადებენ⁵⁶. თავის მხრივ, მკაცრი სქესობრივი სეგრეგაცია გარდაუვალს ხდის ერთნაირსქეს სექსუალურ კონტაქტებს, რომელთაც ხალხური კულტურა არ ებრძვის.

საზოგადოების სოციალური სტრუქტურის გართულებასთან, კლასებისა და სახელმწიფოს გაჩენასთან ერთად, სექსუალური ქცევის სოციალური რეგულაციაც რთულდება. რადგანაც საზოგადოება დაინტერესებულია შთამომავლობის გაგრძელებით და ოჯახის ინსტიტუტის გაძლიერებით, ამიტომ უდიდესი მხარდაჭერა და ხელშეწყობა აქვს რეპროდუქციულ სექსს, მაშინ როცა ერთნაირსქესიან ურთიერთობები მარგინალურად და ძირგამომთხრელად

⁵⁶ თუმცა, ეს რიტუალები და წეს-ჩვეულებები არ აყალიბებენ რაიმე განსაკუთრებულ, მუდმივ “სექსუალურ იდენტობას” და ცნობიერებას. თუ რომელიმე მამაკაცს უჩნდება სპეციფიური ეროტიული უპირატესობები, რომელთაც ჩვენ ჰომოსექსუალურს ვუწოდებდით, საზოგადოება არ აქცევს არანაირ ყურადღებას, ხოლო ეს ინდივიდი ბეჯითად ასრულებს თავის ყველა “ნორმალურ” მოვალეობას. [მაგ. ზუნის ტომი]

ითვლება. მსოფლიოს რელიგიათა უმრავლესობა ამას იმით ასაბუთებს, რომ ერთნაირსქეს კავშირები ხელს არ უწყობს შთამომავლობის გაგრძელებას. შესაბამისად, საზოგადოება ცდილობს ლოკალიზება გაუკეთოს, შეზღუდოს მათი გავრცელება მკაცრად განსაზღვრული სოციალური როლების, ადგილების და სიტუაციების საშუალებით.

რაც შეეხება ურთიერთობის ინსტიტუციონალიზებულ ფორმებს, ეს შეიძლება იყოს სატაძრო პროსტიტუცია, რომელიც ნაყოფიერების კულტს უკავშირდება: ძველ შუმერში, ბაბილონში, ასურეთში, სამხრეთ ინდოეთსა და სავარაუდოდ, ისრაელშიც ნაყოფიერების მფარველ ღვთაებებს (კიბელა, ასტარტა, ჰეკატე, აფროდიტა, არტემიდა და სხვა) ჰყავდათ კასტრირებული ან ტრანსვესტიტი ქერუმები. წმინდა სატაძრო პროსტიტუცია კი ქალღმერთის მსახურების ერთ-ერთი ფორმა იყო [Frazer, J. G., 1923]. სხვადასხვა კულტურებში ასევე ვხვდებით სექსუალური ურთიერთობებს სოციალურად არათანასწორ ადამიანებს შორის: მამაკაცთა კომერციული პროსტიტუცია, მონების მიერ მონათმფლობელთა სექსუალური მომსახურება, აგრეთვე საჭურისთა ინსტიტუტი, რომელთაც სხვა მიზნებისათვის იყენებდნენ.

არსებობდა მკაფიოდ იერარქიული სოციალიზებული ურთიერთობები მეომართა კასტებში. მაგ. ძველ საბერძნეთსა და იაპონიაში.

ჰომო და ბისექსუალური ურთიერთობის ზოგიერთ ფორმას ძველ საბერძნეთშიც სავსებით ბუნებრივად მიიჩნევდნენ. ცხადია, ძველი საბერძნეთის მცხოვრებთა უმეტესობა ჰეტეროსექსუალურ ქორწინებაში იმყოფებოდა, მაგრამ ჰომოსექსუალური კავშირები მამაკაცთა შორის არ ითვლებოდა არც სირცხვილად და არც ცოდვად, ზოგან კი (მაგ. სპარტაში), მოზრდილ მამაკაცსა და მოზარდს შორის ურთიერთობა სოციალურადაც იყო გაფორმებული.⁵⁷

ჰომოსექსუალური ურთიერთობები არც ძველ რომში იკრძალებოდა კანონით. ქორწინება ორ მამაკაცს ან ორ ქალს შორის აღიარებული იყო საზოგადოების მიერ. ცნობილია, რომ რამდენიმე იმპერატორი (მათ შორის ნერონი), დაქორწინებული იყო მამაკაცზე.

ჰომოსექსუალური ურთიერთობების ამგვარ რეგლამენტირებულ ფორმას ვხვდებით შუა საუკუნეების იაპონიაშიც, რომელიც ერთნაირსქესიანობის მიმართ ყველაზე მიმტევებელი აზიურ ქვეყანად ითვლება. ეს დაკავშირებული იყო, ერთის მხრივ, მამაკაცის სხეულის საერთო ესთეტიზაციასთან, ხოლო მეორეს მხრივ - მამაცობისა და ერთგულების სამურაულ კულტთან (ძველი საბერძნეთის მსგავსად). სხვა ხალხების მსგავსად, იაპონელებიც თვლიდნენ, რომ ერთნაირსქესიანი სიყვარული - “ნანსიოკუ” გარედან შეიტკბო, სხვა უამრავი ხალხისგან განსხვავებით, ამ მოვლენას იაპონელები არასოდეს უწოდებდნენ სამარცხვინოს ან ბინძურს და მას თავისი კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელოვან ელემენტად და განვითარებული ცივილიზაციის ნიშნად თვლიდნენ. [McLelland, M., 2000]

შუასაუკუნეების იაპონიაში სიყვარული ქალებისა და კაცების მიმართ ერთნაირად ნორმალურად ითვლებოდა, ერთი არ გამოირიცხავდა მეორეს. ერთი სქესისთვის განსაკუთრებული უპირატესობის მინიჭება იშვიათად და უცნაურად ითვლებოდა. მხოლოდ

⁵⁷ ამ ურთიერთობის აღსაწერად იხმარებოდა სიტყვა პედერასტია (სიტყვასიტყვით - ბიჭების სიყვარული. წარმოქმნილია სიტყვებისაგან pais, რაც ნიშნავს ბიჭს, ან ამ შემთხვევაში უფრო მამრობითი სქესის მოზარდს, და eratos, რაც ნიშნავს სიყვარულს), რომელიც აღნიშნავდა საზოგადოებაში მიღებულ და საამაყო ჩვეულებას. მიუხედავად ამისა, ეჭვი არავის ეპარებოდა არც უფროსი (“ინიციატორი”) და არც უმცროსი (“მორჩილი”) პარტნიორების ქალებთან ურთიერთობის შესაძლებლობებში. მოკლედ რომ ვთქვათ, თანამედროვე ტერმინი “ჰომოსექსუალ ობა” ძველ საბერძნეთში არ გამოგვადგებოდა. თუ ჩვენ აუცილებლად გვინდა ამ მაგალითისათვის გამოვიყენოთ თანამედროვე კლასიფიკაცია, ალბათ ყველაზე სწორი იქნებოდა სიტყვა “ბისექსუალი”.

ბიჭების მოყვარულ მამაკაცებს ეძახდნენ არა მათი ლტოლვის ობიექტის მიხედვით, არამედ განრიდების ობიექტის მიხედვით - ონნაგირაი (ქალთმოძულენი).

სამურაებისა და რაინდთა წრეში, სადაც ყველაფერი მეომრული ღირსების კოდებს ემორჩილებოდა, ყველაზე მეტად ერთგულება ფასობდა. პაუი ან საჭურველთმცირთველი ვალდებული იყო თავისი ბატონისგან ესწავლა ყველაფერი და მისი ღირსი ყოფილიყო. ბიჭის მიერ ბატონის ღალატი მკაცრად ისჯებოდა.⁵⁸

მესამე სპეციფიური ჰომოსექსუალური სუბკულტურაა - თეატრალური სამყარო. ნოს და კაბუკის იაპონურ ტრადიციულ თეატრებში ყოველთვის ბევრი იყო ჰომოეროტიკა, ხოლო ახალგაზრდა მსახიობები ხშირად დიდებულთა, მათ შორის მმართველი სიოგუნების საყვარლები იყვნენ.

ჰომოეროტიკაში საკმაოდ გავრცელებული იყო ინდოეთსა და ჩინეთშიც და კულტურა ნაკლებად ანსხვავებდა მას ჰეტეროსექსუალური ურთიერთობებისაგან დამოკიდებულების თვალსაზრისით. ჰომოსექსუალობის დევნა და დასჯა ინდოეთში მხოლოდ ინგლისელთა ბატონობამ მოიტანა. ისევე, როგორც იაპონიაში ქრისტიანობის გავრცელებას, ჰომოსექსუალური ურთიერთობების აკრძალვა მოჰყვა.

დამოკიდებულება ტრანსგენდერობის/ტრანსგენდერების მიმართ

ტრანსგენდერი კრებითი ტერმინია, რომელიც აერთიანებს ტრანსსექსუალებს, ტრანსვესტიტებს, ტრანსგესტებს, ანდროგინებს და ყველა იმ ადამიანს რომელთა ბიოლოგიური სქესი არ შეესაბამება მათ გენდერულ თვითიდენტიფიკაციას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ტრანსგენდერთა ერთი ნაწილისათვის ამგვარი დეფინიციები მიუღებელია, რადგან ეს განსაზღვრებები კეტავს მათ მათთვის უცხო სივრცეში და აიძულებს მათ მიიღონ/შეესატყვისებოდნენ ნორმატიული სქესის რომელიმე ფორმას, რომელთაგან არც ერთი არაა მისთვის მისაღები. თუმცა, ჩვენს ენაში არსებული კატეგორიული აპარატი არ იძლევა იმის საშუალებას, რომ ადექვატურად აღვწეროთ ტრანსგენდერობა, როგორც კონსტრუქტი, რადგან არსებული ტერმინოლოგიური არსენალი, რომელიც ისედაც უცხოურენოვანია აპრიორი დისკრიმინაციულია, როცა საქმე ეხება ისეთი კონსტრუქტების აღწერას, რომელიც არ შეესაბამება მდედრის/მამრის, ქალურობის/მამაკაცურობის მკაცრად განსაზღვრულ კატეგორიებს.

თქვენს ყურადღებას შევაჩერებ იმ კულტურებზე, რომელთაც მკვეთრად გენდერული ასიმეტრია ახასიათებდათ. ასეთ საზოგადოებაში გენდერული როლები, წარმოდგენები ქალურობაზე/მამაკაცურობაზე არა მხოლოდ პოლარიზებულია, არამედ გარკვეულ იერარქიასაც ექვემდებარება. კულტურებში, სადაც ქალი იერარქიის ქვედა, დაქვემდებარებულ საფეხურზე იმყოფება, ყველაფერი, რაც მასთან არის გაიგივებული უმნიშვნელო ან მეორადია კულტურისათვის. შესაბამისად, სამარცხვინოდ/მიუღებლად ითვლება მამაკაცის მიერ ამ როლის გათავისება/მიღება. იგულისხმება არა მხოლოდ სოციალური, არამედ სქესობრივი როლის მიღებაც.⁵⁹ ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა ენიჭებოდა არა იმდენად კონკრეტული

⁵⁸ სამურაების ჰომოეროტიკული მეგობრობა - ტიპური ფეოდალური ინსტიტუტია, რომელიც იაპონიაში ფეოდალიზმის ეპოქასთან ერთად დასრულდა, მაგრამ დარჩა მათი იდეალიზირებული სსოვნა (საკმარისია გავისხნოთ იუკიო მისიმას ცხოვრება და მოღვაწეობა).

⁵⁹ მაგ. ძველ ასურეთში მამაკაცი, რომელიც ვინმეს აიძულებდა ანალურ კავშირს, თვითონ ექვემდებარებოდა ჯერ გაუპატიურებას, შემდეგ კასტრირებას; ხოლო ძალადობის მსხვერპლი არ ისჯებოდა. ნებაყოფლობითი კავშირისას, პირიქით, “აქტიური” როლი ითვლებოდა “ნორმალურად”, ხოლო “პასიური” – სამარცხვინოდ. ცილისწამება ან ჭორების გავრცელება, თითქმის ვიღაცას ურთიერთობა ჰქონდა მამაკაცებთან, პროსტიტუციაში ბრალდების

სქესობრივი ქცევის კავშირს რეპროდუქციულობასთან, არამედ როლების ამგვარი გადანაწილება არღვევდა კულტურაში არსებულ სქესობრივ/როლურ მოდელებსა და არსებულ ნესრიგს.

ამასთან, კულტურათა ნაწილი დასაშვებად მიიჩნევდა/მიიჩნევს გენდერული როლების ტრანსფორმაციის კერძო შემთხვევას, რომელსაც არ ვრცელდება სქესობრივი ქცევაზე: ქალის მიერ მამაკაცის სოციალური როლის მორგება ან მისი შეთავსება განსაკუთრებულ შემთხვევებში (მაგ. ომის დროს). ამის მაგალითები ჩვენი ისტორიიდანაც შეგვიძლია გავისენოთ: მაია წყნეთელი, თინა წავკისელი, თამარ ვაშლოვნი... თუმცა, ვერ გაიხსენებთ შემთხვევას, როდესაც მამაკაცი იღებს/ითავსებს ქალის სოციალურ ფუნქციას და თანამედროვე ალბანეთის მთიან რეგიონში დღემდე არსებობს ტრადიცია, რომელიც უფლებას აძლევს ქალს შეითავსოს მამაკაცის სოციალური როლი იმ შემთხვევაში თუ ოჯახი მამაკაცის გარეშე რჩება.⁶⁰

ერთ ლექციაში შეუძლებელია სექსუალობის ყველა ასპექტსა და მათ ურთიერთმიმართებაზე საუბარი, ამიტომ მიჩვენია დრო დავუთმოთ ისეთ მნიშვნელოვან საკითხს, როგორიცაა გენდერული იდენტობა და ზოგადად, ტრანსგენდერობა. უფრო სწორედ სხვადასხვა კულტურების მიმართებას ტრანსგენდერობასთან, როგორც ფენომენთან, რომელიც არ ეწერება სქესისა და გენდერის ჩვენთვის ცნობილ ტრადიციულ გაგებაში. ტრანსგენდერობა, ტრანსექსუალიზმი, ინტერსექსუალობა თავდაყირა აყენებს ჩვენს წარმოდგენებს ისეთ კატეგორიებზე, როგორიცაა ბიოლოგიური სქესი და/ან გენდერი, მამაკაცობა და/ან ქალურობა, ნორმატიულობა და/ან დევიაცია და ა.შ. ამავედროულად ტრანსგენდერობა უკავშირდება ადამიანების მარგინალიზების, დისკურსიდან გარიყვის, სოციალური დაუცველობის პრობლემასაც, რადგან ორგანიზაციების, პოლარიზებული სისტემა არ ტოვებს ადგილს იმ უამრავი ვარიაციისათვის რაც ადამიანის სექსუალობის ასპექტებს გააჩნია. ეს თემა ჩვენთან დამუშავებული არაა არც სოციალურად და არც აკადემიურად, თუ არ გავითვალისწინებთ რამდენიმე მცირე ზომის კვლევას, რომელიც ტრანსგენდერთა უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესებაზეა მიმართული და არ ეხება სოციო-კულტურულ ასპექტებს. შესაბამისად, დღევანდელი ლექცია უფრო მიმოხილვითი ხასიათისაა და მეტწილად ეხება სხვა კულტურებში, მითოლოგიურ გადმოცემებსა თუ რელიგიებში „მესამე სქესის“ კონსტრუირების საკითხებსა და გამოცდილებას.

მითოლოგიურ გადმოცემებში ხშირად გვხვდებიან ღვთაებები, რომლებიც უსქესოა და/ან საკუთარ თავში აერთიანებენ ქალურ და მამაკაცურ საწყისს⁶¹, ღვთაებრივი, სრულყოფილი ბუნებიდან გამომდინარე შეუძლიათ ადამიანებს მოეწოდონ ქალად ან კაცად⁶² და

ტოლფასი იყო და ისტებოდა გაროზგვით, იძულებითი სამუშაოებით, კასტრაციით და ჯარიმით. ანუ, იკიცხებოდა არა თვითონ ჰომოსექსუალური ქცევა, არამედ „ქალის“ პოზიციამ ალმოჩენილი მამაკაცის ქცევა.

60 საქმე იმაშია, რომ სისხლის აღების ტრადიცია, რომელიც იქ არსებობს, მხოლოდ ოჯახის წევრ მამაკაცებზე ვრცელდება. ამის გამო, ოჯახი/კლანი შესაძლოა მამაკაცის გარეშე დარჩეს. ასეთ შემთხვევაში, ოჯახის/კლანის წევრ ქალს, უფლება ეძლევა სათავეში ჩაუდგეს კლანს. ამისათვის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა ქალწულობაა. გარდა ამისა, ის ფიცს დებს, რომ არასოდეს გათხოვდება და მოეკიდება ოჯახს. ამის გამო მათ „შეფიცულ ქალწულებს“ (sworn virgins) უწოდებენ.

61 ზოგიერთ მითოლოგიაში ღვთაებრივი სრულყოფილება გულისხმობს ორივე სქესის ნიშნის არსებობას ერთ არსებაში. სწორედ ორსქესიანობა აძლევს მას უნარს შვას/დაბადოს სამყარო, სხვა ღმერთები და/ან ადამიანები. მაგ. ეგვიპტური მზის ღმერთი რა, რომელიც საკუთარ თავს ანაყოფიერებს; ადიტი - ღვთაებრივი ხარი/ძროხა ვედურ მითოლოგიაში, ღმერთების დედა და მამა ერთდროულად. გველი - ცისარტყელა, ავსტრალიურ მითოლოგიაში, რომელიც სხვა ღმერთებს შობს, ძველირანული ზურვან, რომელმაც შობა აპურამაზდა და აპრიმანი და დროისა და სივრცის უსასრულობასა და ერთიანობას განასახიერებდა ითვლება.

62 დასავლური ტრადიციებისგან განსხვავებით, ინდუიზმი უფრო მოქნილია როცა საქმე გენდერულ იდენტობებსა და როლებს შეეხება. მითოლოგიური გადმოცემებისა და რელიგიური ტექსტების გარდა, რომლებშიც ღვთაებები სქესს

პერიოდულად იცვლიან სქესს, ან ღღევანდელ ტერმინოლოგიას თუ ვიხმართ, მათი გენდერული როლები არ შეესაბამება მათივე სქესს.

ღვთაებრივი ანდროგინის გარდა, რომელიც თავის თავში აერთიანებს ქალურ და მამაკაცურ სანყის და მთლიანობის სიმბოლოდ გვევლინება მითოლოგიურ გადმოცემებში გვხვდება ღვთაებათა მიერ ადამიანის სქესის ტრანსფორმაცია. არგონავტების მითის ერთ-ერთი პერსონაჟი, უძლეველი კენეოსი (Caeneus) თავდაპირველად ქალი იყო. მასზე შეყვარებულმა პოსეიდონმა ნებისმიერი სურვილის შესრულება აღუთქვა. ასე იქცა კენიდა კენეოსად, უძლეველ მამაკაცად.

თებეს თქმულებათა ციკლში მოხსენიებული წინასწარმეტყველი ტირესია (Tiresias) ორჯერ იცვლის სქესს. მითის თანახმად, ტირესიამ ორი ერთმანეთზე გადახლართული გველი აღმოაჩინა შეჯვარებისას, ერთ-ერთს ჯოხი დაარტყა და ამის გამო ქალად გადაიქცა. ჰესიოდეს თანახმად, მის გარდასხეულება ორჯერ ერთსა და იმავე ადგილას, კილენიის მთაზე მოხდა. შვიდი წლის შემდეგ ის ისევ მამაკაცად გადაიქცა. ზევსმა და ჰერამ ის ერთხელ კამათის გადასაწყვეტად მიიწვიეს, რადგან ვერ შეთანხმდნენ, ვინ უფრო მეტ სიამოვნებას იღებდა სექსისაგან ქალი თუ მამაკაცი. ტირესიამ, რომელსაც ორივე ჰქონდა გამოცდილი, თქვა, რომ ქალი 9-ჯერ მეტ სიამოვნებას იღებს, ჰერამ, რომელმაც კამათი წააგო დააბრმავა ის. ზევსმა კი წინასწარმეტყველების უნარით დააჯილდოვა.

ქალად ქცევით დასაჯა ქალღმერთმა აფროდიტემ სკვითები და მათი შთამომავლები, რომლებმაც მისი ტაძარი გაძარცვეს ასკალონში. ჰეროდოტე სწორედ ამ მითს იხსენებს სკვითი მისნების, ენარეების (Enarees, Anarieis) დახასიათებისას. მისი აღწერით კასტრაციი წინასწარმეტყველები “არა მხოლოდ ასრულებდნენ ქალების მოვალეობას, არამედ ქალურ მიდრეკილებებს ავლენდნენ და ქალებივით იქცეოდნენ”. კასტრაცია, როგორც ინიციაციის ერთ-ერთი აუცილებელი საფეხური საკმაოდ გავრცელებული პრაქტიკა იყო სხვა ქალღმერთების კულტის მსახურებისთვისაც. კიბელესა (Cybele) და ატისის (Attis) ტაძრის ქურუმები კასტრაციის რიტუალის შემდეგ ქალის ტანსაცმელს იცმევდნენ და ქალის სექსუალურ როლს ითავსებდნენ. ფრეზერის აზრით, კასტრაციის აქტი ნაყოფიერების კულტთან დაკავშირებულ ქალღმერთის განაყოფიერების სიმბოლურ რიტუალს განასახიერებდა. ზოგიერთი მეცნიერი კასტრაციის აქტის მნიშვნელობას მაშინ გავრცელებული მოსაზრებით ხსნის, რომლის მიხედვითაც, საკრალური ფუნქციის შესრულება მხოლოდ სექსუალურად თავშეკავებულ ადამიანს შეუძლია, მამაკაცისათვის კი ნებაყოფილობითი თავშეკავება შეუძლებლად მიაჩნდათ. ამიტომაც, თვითკასტრაცია ერთადერთ გამოსავლად რჩებოდა მათთვის, ვისაც სურდა ცხოვრება ქალღმერთის მსახურებისათვის მიეძღვნა.⁶³

ძველ რომში, რომლებმაც ფრიგიელებისაგან გადმოიღეს ქალღმერთ კიბელას კულტი, ტაძრის მსახურებს გალეს უწოდებდნენ (galli, galloi ბერძნულად, ლათინურში - gallus მამალს ნიშნავს). კასტრირებისა და ქალის კაბის ჩაცმის შემდეგ, ქურუმი კარგავდა მამაკაცობას და ეზიარებოდა ქალი-ღვთაების ძალმოსილებას. გალებისათვის დამახასიათებელი იყო მამაკაცთა სატაძრო პროსტიტუცია. ეს ყოველივე მკვეთრად ეწინააღმდეგებოდა არსებულ გენდერულ ნორმებს. კასტრაციისა და რომაელთათვის უჩვეულო ქცევის შიშმა გალესი მარგინალიზებულ ჯგუფად

იცვლიან და ისე ევლინებიან ადამიანებს (მაგალითად, კრიშნა, რომელიც უგენანესი ღვთაების, ვიშნუს რეინკარნაციად ითვლება, სქესს იცვლის, ჯერ ქალი ხდება, შემდეგ ისევ მამაკაცი და პირიქით), ინდური კულტურა ანსხვავებს არა ორ, არამედ რამდენიმე სქესს და მყარ იდენტობებს, რომლის აღწერა დასავლეთისათვის დამახასიათებელი ბინარული სისტემებით საკმაოდ რთულია.

63 იმავე ლოგიკით, სიმბოლური კასტრაციის აქტად შეიძლება მივიჩნიოთ კათოლიციზმისათვის დამახასიათებელი ცელიბატის ინსტიტუტი.

ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/გადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

აქცია. მათ ხშირად მოიხსენიებდნენ დამამცირებელი მეტსახელებით. თავად სიტყვა გალი „არამამაკაცური“ ქცევის სინონიმად იქცა.

გალებისა და ენარეებისაგან განსხვავებით რომლებიც სქესის ტრანსფორმაციის უკიდურეს გზას მიმართავდნენ, სხვა კულტის მსახურები უბრალოდ გადაცმითა და ქალური როლის თამაშით კმაყოფილდებოდნენ. ზოგი მეცნიერი თვლის, რომ ამგვარი ქცევის მიზეზი შესაძლოა ქალღმერთის კულტის პატივისცემა კი არა, ღვთისმსახურთა ტრანსგენდერულობა იყო, რომელთათვისაც ეს რიტუალი ტრანსფორმაციის ერთადერთ შესაძლებლობას წარმოადგენდა. [Koh H., 1999]

ინდოეთში ჰიჯრებს (hijra) „მესამე სქესად“ მიიჩნევენ. მათი უმეტესობა თავს არ მამაკაცად მიიჩნევს და არც ქალად. ჰიჯრების საზოგადოება საკმაოდ მრავალფეროვანია - მათ შორის არიან დაბადებით მამაკაცები, რომელთაც ქალის გენდერული როლი აქვთ შეთვისებული (ატარებენ ქალის ტანსაცმელს, მიმართავენ ერთმანეთს ქალის სახელებით, ბაძავენ მათ სიარულისა და ლაპარაკის მანერით), ჰერმადროდიტები (მათი რაოდენობა საკმაოდ მცირეა და ჰიჯრების საზოგადოებაში მათ განსაკუთრებული ნიშა აქვთ სწორედ იმის გამო, რომ ორივე სქესისათვის დამახასიათებელი ანატომიური ნიშნების მატარებელნი არიან), კასტრატები, რომლებიც თავის გენიტალიებს ნებაყოფლობით სწირავენ მსხვერპლად ჰიჯრების მფარველ ქალღმერთს, ბაჰუჩარა მატას (Bahuchara Mata) და სხვ. ჰიჯრები არც ერთ კასტას არ მიეკუთვნებიან და სრულიად გარიყულები არიან საზოგადოებისაგან. ამიტომაც ისინი არჩევენ ჯგუფურად იცხოვრონ და ქმნიან დამოუკიდებელ, კომუნის მსგავს ერთობებს. ყველა ასეთ ერთობას თავისი გურუ ჰყავს. ჰიჯრები კარგად ფლობენ ცეკვისა და სიმღერის ხელოვნებას და მათ ხშირად იწვევენ ქორწილებსა და დიდ ღღესასწაულებზე. თუმცა, მათი შემოსავლის ძირითად წყაროდ მაინც პროსტიტუცია რჩება. ჰიჯრები არა მხოლოდ სძულთ, მათი ემინიათ კიდევ, რადგან მათ მაგიურ ძალას მიაწერენ. [Nanda, S. 1990]

შუა აზიის თურქულად მოლაპარაკე ტომებში საკმაოდ პოპულარული იყვნენ მოცეკვავე ბიჭები, რომელთაც "bacha" ეძახდნენ (სავარაუდოდ, ტერმინი სპარსულიდან უნდა მოდიოდეს: bacheh - ბავშვი). მოცეკვავეებად ბავშვებს გარეგნობის მიხედვით არჩევდნენ. განსაკუთრებით ფასდებოდა ე.წ. "ჰერმადროდიტული სილამაზე". ბაჩას ბავშვობიდანვე ავარჯიშებდნენ ცეკვასა და სიმღერაში. როგორც წესი, მათი ასაკი 12 დან 16 წლამდე იყო (წვერის ამოსვლისთანავე მათი მოცეკვავის კარიერა მთავრდებოდა). ეროტიული ცეკვების გარდა, ისინი სექსუალურ მომსახურებასაც სთავაზობდნენ კლიენტებს. ისინი ატარებდნენ ქალის ტანსაცმელს, გრძელ თმას და ხმარობდნენ ფერ-უმარილს. თურქეთში მათ კუჩაკებს ("kuchak" - პატარა) უწოდებდნენ. 25-30 წლის ასაკში მათ უფლება ჰქონდათ დაქორწინებულიყვნენ და მოცეკვავეთა საკუთარი გუნდი ჩამოეყალიბებინათ. ითვლება, რომ მათი უმეტესობა ტრანსგენდერები იყვნენ, თუმცა ევროპელი მოგზაურები და ეთნოგრაფები ამ მოვლენას აღწერდნენ, როგორც "ისლამურ სამყაროში გავრცელებული პედერასტიის ერთ-ერთ ფორმას".

ადრეულ არაბულ და ისლამურ კულტურებში მამაკაცებს, რომელთა გარეგნობა და/ან ქცევა არ შეესაბამებოდა არსებულ ნორმებს, მუხანათუნებს/ მუხანათებს (Mukhannathun, Mukhannath) უწოდებდნენ. ამასთან, როგორც ჩანს, თუკი დღევანდელ ტერმინოლოგიას გამოვიყენებთ, ისინი ერთმანეთისაგან განსხვავდებოდნენ ჰომოსექსუალურ ქცევასა და გენდერულ იდენტობას⁶⁴

⁶⁴ "მუხანათი მამაკაცია, რომელიც თავის მოძრაობებს, გარეგნობასა და მეტყველებას ქალურობას ანიჭებს. არიან ორი ტიპის მუხანათები: ისინი, ვისაც თანდაყოლილი მონაცემები აქვს, ასე თავისი ბუნების შესაბამისად იქცევა და არ შეიძლება მისი განსჯა თუ ის ამ თვისებებს ფულის საშოვნელად (პროსტიტუცია) არ გამოიყენებს. მეორე ტიპის მუხანათები ქალივით ამორალობის გამო იქცევიან. ასეთი ადამიანები ცოდვილები არიან და უნდა დაისაჯონ", წერს ჰადისების ერთ-ერთი კომენტატორი. [Rowson, K. 1990]

ვინაიდან მუხანათები ქალების მიმართ სექსუალურ ლტოლვას არ განიცდიდნენ, მათ მნიშვნელოვანი სოციალური ფუნქცია დაეკისრათ და ჰარემის მცველებად იქცნენ. თუ გავიხსენებთ, რომ მუსულმანებთან გაყოფილია ქალისა და მამაკაცის ტერიტორიები, მუხანათი ერთადერთი იყო, ვისაც თავისუფლად გადაადგილება შეეძლო მთელ სახლში. მოგვიანებით, ცრუმუხანათებისაგან თავის დაზღვევის მიზნით, მათ სამუშაოზე აყვანამდე ასაჯურისებდნენ. თუმცა, ამას მათ სოციალურ სტატუსზე არ უმოქმედია. [Kugle, S. 2010]

ტრანსგენდერთა მიმართ განსხვავებული დამოკიდებულება ჰქონდათ კულტურებს, სადაც ნაკლებადაა პოლარიზებული გენდერული როლები, რელიგიური წარმოდგენებში კი დადებითი ანდროგინული საწყისი ფიგურირებს როგორც თავდაპირველი მთლიანობისა და სულიერი ძალის განსახიერება. საზოგადოება არ აიძულებს მათ რთული არჩევანის გაკეთებას და საშუალებას აძლევს შეიცვალონ არა მხოლოდ სახელი, ტანსაცმელი და საქმიანობის სახე, არამედ სექსუალური პარტნიორის სქესიც.

ჩრდილო ამერიკის ინდიელებში ასეთ ადამიანებს ორი სულის მატარებელს უწოდებდნენ (Two-spirit) და საზოგადოებაში ისეთივე ავტონომიური ადგილი ეკავათ, როგორც კაცებს ან ქალებს. მათ განსაკუთრებულ მაგიურ ძალას მიაწერდნენ, რის გამოც ისინი ხშირად ხდებოდნენ შამანები და ტომის ბელადები. იმის გამო, რომ ამ ადამიანთა სექსუალურ პარტნიორები ზოგჯერ მათივე სქესის ადამიანები იყვნენ (თუმცა ეს სულაც არ წარმოადგენდა საყოველთაო წესს. გასათვალისწინებელია, რომ მათი როლებისა და ფუნქციების აღწერისას აქცენტი კეთდებოდა მათ გენდერულ და არა სექსუალურ მახასიათებლებზე), ესპანელმა და პორტუგალიელმა კოლონიზატორებმა ისინი სოლომიტებად მონათლეს და კოლონიზაციისა და ინდიელების ფიზიკური განადგურების გასამართლებელ არგუმენტად იყენებდნენ. კონკისტადორებმა მათ ბერდაჩები შეარქვეს⁶⁵. ამერიკელი ინდიელების გარდა, ბერდაჩების ინსტიტუტი ფართოდ იყო გავრცელებული, ჩრდილოეთ რუსეთის, ციმბირის და შორეული აღმოსავლეთის, ინდონეზიისა და აფრიკის ხალხებს შორის. [Roscoe, 1991, Lang, 1998]

ანთროპოლოგებმა და ეთნოგრაფებმა აღმოაჩინეს, რომ გენდერისა და ბიოლოგიური სქესის შესახებ თანამედროვე თეორიების გამოყენებას კი არ იძლევა ამ კულტურების ადექვატურად შესწავლის საშუალებას. გენდერისა და სქესის „არამყარი“ კატეგორიები ასეთ კულტურებში ტრანსგენდერი ადამიანებისათვის ერთგვარ უსაფრთხო, არადისკრიმინაციულ გარემოს ქმნიდა/ქმნის, სადაც ადამიანებს თავისუფლად შეუძლიათ მოიქცნენ თვითაღქმის შესაბამისად ყოველგვარი სოციალური სტიგმატიზაციის გარეშე.

სექსუალური სურვილებისა და ქცევების ვარიაციების მიმართ შემწყნარებლობის ზრდა დაკავშირებულია სექსუალობისა და რეპროდუქციის გამიჯვნასთან ერთმანეთისაგან, გენდერული პოლარიზაციის შესუსტებასთან და იმის გავრცელებასთან, რომ სექსუალობის სხვადასხვა ასპექტების ერთობლიობა უამრავ ინდივიდუალურ ვარიაციას ქმნის, რომელიც არც პათოლოგიას წარმოადგენს და არც სოციალურად საშიშ მოვლენას.

წყარო: ე. ალდგომელაშვილი. „სექსუალობა და გენდერული როლები“. თსუ ზამთრის სკოლა 2013.

ჰომოსექსუალობა, როგორც ცოდვა

ჰომოსექსუალობის ცოდვასთან დაკავშირება იუდაიზმში მოხდა და ამგვარი დამოკიდებულება ჰომოსექსუალური ქცევის მიმართ სწორედ მისგან „ისესხეს“ იმ რელიგიებმა, რომელიც

65 სავარაუდოდ ეს სიტყვა სპარსულიდან (bardaj) შევიდა ესპანურში (bardaxa ან bardaje) და მამრობითი სქესის პროსტიტუტს, კმაყოფაზე მყოფ ბიჭს ნიშნავს.

ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/ვადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

იუდაიზმს ეფუძნება (ქრისტიანობა, ისლამი). ითვლება, რომ იუდაიზმის მკვეთრად უარყოფითი დამოკიდებულება ჰომოსექსუალობის (ისევე, როგორც სექსუალობის სხვა გამოვლინებებთან, რომელიც არ უკავშირდება რეპროდუქციას და არაა რეგლამენტირებული ქორწინებით) მიმართ, უკავშირდებოდა ახლოაღმოსავლურ რელიგიურ კულტებთან კონკურენციას: ძველი იუდეველების მეზობელი ტომები ნაყოფიერების კულტს სცემდნენ თაყვანს და ქორწინების გარეშე სექსუალური პრაქტიკა ჩვეულებრივი რამ იყო. ჰომო და ბისექსუალური ურთიერთობის ზოგიერთ ფორმას ძველ საბერძნეთშიც სავსებით ბუნებრივად მიიჩნევდნენ. ცხადია, ძველი საბერძნეთის მცხოვრებთა უმეტესობა ჰეტეროსექსუალურ ქორწინებაში იმყოფებოდა, მაგრამ ჰომოსექსუალური კავშირები მამაკაცთა შორის არ ითვლებოდა არც სირცხვილად და არც ცოდვად, ზოგან კი (მაგალითად სპარტაში), მოზრდილ მამაკაცსა და მოზარდს შორის ურთიერთობა სოციალურადაც იყო გაფორმებული. [Hoffman, R. 1980] ჰომოსექსუალური ურთიერთობები არც ძველ რომში იკრძალებოდა კანონით. ქორწინება ორ მამაკაცს ან ორ ქალს შორის აღიარებული იყო საზოგადოების მიერ. ცნობილია, რომ რამდენიმე იმპერატორი (მათ შორის ნერონი), დაქორწინებული იყო მამაკაცზე. [Boswell, 1980]. ჰომოსექსუალური ურთიერთობების კონკრეტული ფორმები ინსტიტუციონალიზებული სახით არსებობდა შუასაუკუნეების იაპონიაშიც.⁶⁶ თუმცა, ასეთი ისტორიული ექსკურის დროს არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ აქ იგულისხმება კონკრეტული სექსუალური ქცევა და არა იდენტობა. სექსუალური ორიენტაცია, როგორც ცნება, მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს გაჩნდა. მანამდე ავტომატურად ითვლებოდა, რომ ყველა ადამიანი ჰეტეროსექსუალია და ჰომოსექსუალობა სექსუალური ქცევის ერთ-ერთი ვარიანტია.

არსებობს მოსაზრება, თითქმის ქრისტიანობას თავიდანვე აგრესიული დამოკიდებულება ჰქონდა ჰომოსექსუალობის მიმართ, თუმცა, როგორც მკვლევარები ადასტურებენ [Boswell, J. 1980], ამგვარი დისკურსი ძირითადად მეთერთმეტე-მეთორმეტე საუკუნეში ჩნდება. ჰომოსექსუალობის წინააღმდეგ ბრძოლისას კათოლიკური ეკლესია ძირითადად წმ. ავგუსტინესა და წმ. თომა აქვინელის შრომებს იყენებდა. ორივე მათგანის აზრით, ნებისმიერი სექსუალური აქტი, რომელიც გამოირიცხავს ჩასახვის შესაძლებლობას, არაბუნებრივია და შესაბამისად, ცოდვილი. ეკლესია სექსუალური ქცევის მარეგულირებელ მძლავრ ძალად გადაიქცა. შუა საუკუნეებში ჰომოსექსუალობაში დადანაშაულება მხოლოდ გარყვნილად და ცოდვილად შერაცხვას როდი ნიშნავდა. მნიშვნელოვანია, რომ ჰომოსექსუალობაზე, როგორც ცოდვაზე აქცენტირება სხვადასხვა ორდენებთან კათოლიკური ეკლესიის ბრძოლის პარალელურად მოხდა⁶⁷. ამგვარი ქცევა უკავშირდებოდა სხვადასხვა რიტუალებს, ორდენებს

66 ჰომოსექსუალური სიყვარულის მიმართ ყველაზე მიმტევებელი აზიური ქვეყანა XIX ს.-მდე იყო იაპონია, რაც დაკავშირებული იყო, ერთი მხრივ, მამაკაცის სხეულის საერთო ესთეტიზაციასთან, ხოლო მეორე მხრივ – მამაკაცისა და ერთგულების სამურაულ კულტთან. ჰომოსექსუალურ ურთიერთობებს მამაკაცთა შორის იაპონელები არასოდეს უწოდებდნენ სამარცხვინოს და მას თავისი კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელოვან ელემენტად და განვითარებული ცივილიზაციის ნიშნად თვლიდნენ. განსხვავებით დასავლური კულტურებისაგან, იაპონიაში ქალისა და მამაკაცის სიყვარული ერთნაირად ნორმალურად ითვლებოდა. მხოლოდ ერთი სქესისთვის განსაკუთრებული უპირატესობის მინიჭებას იშვიათად და უცნაურობად მიიჩნევდნენ. მამაკაცებს, რომლებიც მხოლოდ სხვა მამაკაცებთან ურთიერთობას ანიჭებდა უპირატესობას ონანაგირაის (ქალთმოძულეს) უწოდებდნენ – არა ლტოლვის, არამედ განრიდების ობიექტის მიხედვით. ამასთან, მამაკაცთა სექსუალური ურთიერთობა უფრო მკაცრად იყო რეგლამენტირებული, ვიდრე ჰეტეროსექსუალური ურთიერთობები. ისტორიკოსები სამ განსხვავებულ სუბკულტურას გამოყოფდნენ: ბუდისტურ მონასტრებს, ფეოდალურ-სამურაულ წრესა და თეატრალურ სამყაროს. ე. ალდგომელაშვილი. „ჰომოსექსუალობა სხვადასხვა კულტურებში“. ჟურნალი „მე“. #13. <http://minority.ge/library/publications/homosexualityinvarious/>

67 ჰომოსექსუალური პრაქტიკა, როგორც ერეტიკული რიტუალების ნაწილი, ფიგურირებს ბრალდებითა ჩამონათვალშიც, რომელიც ტამპლიერთა ორდენის წევრებს წაუყენა ინკვიზიციამ.

და შესაბამისად ჰომოსექსუალობა დაუკავშირდა ერესს და კათოლიკური ეკლესიისთვის მასთან ბრძოლა მნიშვნელოვანი გახდა⁶⁸. მოგვიანებით სეკულარიზაციის პროცესებთან ერთად, ეკლესიის ძალაუფლების ნაწილი სახელმწიფოს ხელში გადავიდა. ასე იქცა ცოდვა დანაშაულად საზოგადოების წინაშე.

ჰომოსექსუალობის კრიმინალიზაცია/დეკრიმინალიზაცია

ჰომოსექსუალთა დევნის თვალსაზრისით, ყველაზე სასტიკი პერიოდი სწორედ მეოცე საუკუნეა. სხვადასხვა მკვლევარების ვარაუდით, საბჭოთა და ნაცისტურ რეჟიმებს ათობით ათასი ჰომოსექსუალის სიცოცხლე შეენირა [Healey. D., 2001].

გერმანიაში ნაცისტების მოსვლამდე უკვე არსებობდა მოძრაობა ჰომოსექსუალთა უფლებებისათვის. ამასთან, სწორედ გერმანიაა ის ქვეყანა, სადაც პირველად დაიწყო სექსუალური ორიენტაციისა და ტრანსგენდერობის ფენომენის სერიოზული სამეცნიერო კვლევები. ნაცისტების ხელისუფლებაში მოსვლას თან ახლდა ერთგვარი „კონსერვატიული რევოლუცია“, რომელიც რეპრესიული იყო სექსუალობის ნებისმიერი გამოვლინების მიმართ, რომელიც არ უკავშირდებოდა რეპროდუქციას. ამავე პოლიტიკის ნაწილი იყო არა მხოლოდ ჰომოსექსუალობის კრიმინალიზაცია, არამედ აბორტების აკრძალვა, ქალების კლასიფიცირების სისტემა შვილების რაოდენობის მიხედვით და სხვ. ნაცისტურ პარტიას თავიდანვე მკაცრად ანტიჰომოსექსუალურ პოლიტიკას ატარებდა. თუმცა, ნაცისტური მოძრაობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფიგურა, ერნსტ რომი, რომლის სახელსაც უკავშირდება SA-ს შექმნა და რომელმაც დიდი როლი ითამაშა ნაცისტების ხელისუფლებაში მოსასვლელად, ჰომოსექსუალი იყო. ნაცისტური პარტიის სხვა იდეოლოგების აზრით, რემი სახელს უტევავდა პარტიას. ყოველ შემთხვევაში, რემის და მისი გუნდის, როგორც პოლიტიკური მოწინააღმდეგის ჩამოცილების საბაბი სწორედ ჰომოსექსუალობა გახდა. კანონის იმ მუხლში, რომელიც კრძალავდა ჰომოსექსუალურ ურთიერთობებს, ჰიტლერის ინიციატივით შეტანილი იქნა ცვლილებები, რომელიც ასევე კრძალავდა კოცნას, ჩახუტებას და ჰომოსექსუალურ ფანტაზიებსაც კი. კანონის დამრღვევები ჯერ ციხეში, სასჯელის მოხდის შემდეგ კი საკონცენტრაციო ბანაკებში იგზავნებოდნენ. განაჩენი სტერილიზაციას ითვალისწინებდა რასაც ხშირად თან კასტრაციაც ახლდა. საკონცენტრაციო ბანაკში მყოფი ბოშების, ებრაელებისა და კომუნისტების მსგავსად, ჰომოსექსუალები ვალდებული იყვნენ ეტარებინათ განსაკუთრებული ნიშანი, რომელიც მათ დანარჩენი პატიმრებისაგან განასხვავებდა. ჰომოსექსუალების შემთხვევაში ეს ტანსაცმელზე დაკრეპული გადმოზრუნებული ვარდისფერი სამკუთხედი იყო. საკონცენტრაციო ბანაკის თითოეული ტუსაღი ვალდებული იყო ეტარებინა ტანსაცმელზე დაკრეპული სპეციალური ნიშანი რათა ერთი შეხედვისთანავე ცხადი ყოფილიყო მისი დაპატიმრების ნიშანი. ბუნებრივია, ეს პატიმრებს შორის გარკვეული სოციალური იერარქიის ჩამოყალიბებასაც უწყობდა ხელს, მწვანე სამკუთხედს კრიმინალები ატარებდნენ, წითელს - პოლიტპატიმრები. ერთმანეთის გადამფარავი ყვითელი სამკუთხედები, რომელთა კომბინაციაც დავითის ვარსკვლავს ქმნიდა,

68 შესაუკუნეების ევროპაშიც კი, სადაც ჰომოსექსუალური აქტი ცოდვად ითვლებოდა, ეს თავისთავად არ იყო საკმარისი, რათა პირი მოენათლად „ჰომოსექსუალად“. როდესაც ადამიანები ისჯებოდნენ „სოდომისათვის“ (ბიბლიური ქალაქი სოდომის მიხედვით) ან „ბაგერობისთვის“ (ბულგარული ერეტიკული სექტის მიხედვით), მათ „სწორ“, ჰეტეროსექსუალურ შესაძლებლობებში ფეხი არავის ეპარებოდა. ამასთან, ისჯებოდა მხოლოდ კონკრეტული, ანალური და ორალური აქტები. მამაკცთა შორის სინაზისა და სიყვარულის სხვა გამოვლინებებს ყურადღება საერთოდ არ ექცეოდა.

ტრენინგის მასალები მომზადებულია WISG-ის მიერ. მასალებში გამოყენებულია როგორც ჩვენს მიერ შემუშავებული, ისე სხვა წყაროებიდან ამოკრეფილი, თარგმნილი და ადაპტირებული მასალები. მათი გამოყენებისას/გადაბეჭდვისას აუცილებელია ორივე წყაროს მითითება.

პატიმრის ებრაულ წარმოშობაზე მიუთითებდა. ვარდისფერ სამკუთხედს ჰომოსექსუალები ატარებდნენ. დავითის ყვითელ ვარსკვლავზე გადაკერებული ვარდისფერი სამკუთხედი პატიმართა იერარქიის ყველაზე დაბალ საფეხურზე მდგომი ჰომოსექსუალი ებრაელების ნიშანი იყო. [Heinz Heger, 1980]

სხვადასხვა მონაცემებით, საკონცენტრაციო ბანაკებში სამოცდაათი ათასიდან ასი ათასამდე ჰომოსექსუალი დაიღუპა. იმის გამოც, რომ აღნიშნული პარაგრაფი მხოლოდ 1969 წელს გაუქმდა გერმანიაში, ჰომოსექსუალთა იმ ნაწილს, რომლებიც საკონცენტრაციო ბანაკებში სიკვდილს გადაურჩნენ, ნაცისტური რეჟიმის სხვა მსხვერპლთაგან განსხვავებით, კომპენსაცია არ მოუთხოვია.

ჰომოსექსუალთა მიმართ არანაკლებ სასტიკი იყო საბჭოთა რეჟიმიც. რევოლუციამდელ რუსეთში ჰომოსექსუალური ურთიერთობები კანონით ისჯებოდა. ძალადობრივი ჰომოსექსუალური კავშირისათვის, დამნაშავეს ციმბირში გადასახლება და კატორღა ელოდა. რაც შეეხება ნებაყოფლობით ჰომოსექსუალურ ურთიერთობებს, XX საუკუნის დასაწყისის რუსეთის იმპერიაში, ხელისუფლებაც და ეკლესიაც თვალს ხუჭავდა ასეთ შემთხვევებზე, მით უმეტეს, როდესაც საქმე არისტოკრატიული წრის წარმომადგენლებს ეხებოდა. ბოჰემურ სალონების პარალელურად, არსებობდა მეორე სუბკულტურაც, რომელიც კომერციული სექსით დაკავებულ ადამიანებს აერთიანებდა. XIX საუკუნის ბოლოსა და XX-ის დასაწყისში, ისევე, როგორც რუსეთის იმპერიის სხვა დიდ ქალაქებში, თბილისშიც არსებობდა ადგილები, ე.წ. „პლემკები“, სადაც სექსუალური პარტნიორის პოვნა იყო შესაძლებელი.

ჰომოსექსუალობის დეკრიმინალიზაცია რუსეთში ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ მოხდა. თუმცა, საბჭოთა იურისტებისა და მეცნიერების „კეკლეუცობა“ საბჭოთა კანონმდებლობის „ჰუმანურობითა და პროგრესულობით“ დიდ ხანს არ გაგრძელებულა. 1934 წელს, ნაცისტური გერმანიის მსგავსად, ჰომოსექსუალური ურთიერთობები კვლავ კანონით დასჯადი გახდა. მეტიც, 30-იან წლებიდან ჰომოსექსუალობა უკვე ანტისახელმწიფოებრივ მოქმედებას – კონტრრევოლუციასა და შპიონაჟს უკავშირდება⁶⁹, ჰომოსექსუალთა დევნით კი მილიცია კი არა, სახელმწიფო უშიშროება იყო დაკავებული.

მოგვიანებით, უფრო გვიანდელ პერიოდში, 60-იანი წლებიდან მოყოლებული, საპირისპირო ტენდენციას ჰქონდა ადგილი – ამ მუხლს ხშირად იყენებდნენ როგორც სასჯელს „სხვაგვარად“ მოაზროვნე ადამიანებისათვის, რომლებიც არ ენერებოდნენ საბჭოთა სისტემის იდეოლოგიურ სქემაში. აკადემიკოს კონის აზრით, ხრუშოვისა და ბრეჟნევის მმართველობის პერიოდში, დისიდენტთა რიცხვის ხელოვნურად შემცირების მიზნით, უშიშროება ხშირად სწორედ მამათმავლობის ბრალდებით აგზავნიდა ციხეში მისთვის არასასურველ პირებს.

საქართველოში ჰომოსექსუალობის დეკრიმინალიზაცია 2000 წელს მოხდა, თუმცა, 1993-2000 წლებში, ამ მუხლით არავინ გასამართლებულა/დასჯილა.

69 ჰენრიხ იაგოდა, რომელიც იმ წლებში უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე იყო, 1933 წელს, სტალინისადმი მიწერილ რაპორტში წერს „პედერასტა დაჯგუფების“ წევრების დაპატიმრების შესახებ, რომლებიც „ქმნიდნენ სალონებს, გარყვნილების ბუნაგებისა და პედერასტა მცირე ჯგუფების გაერთიანებას, შემდგომში მისი ჯაშუშური ქსელად ჩამოყალიბების მიზნით“. მოგვიანებით, ისევ სტალინისადმი მიწერილ წერილში ის წერს: „პედერასტების აქტივი, იყენებს რა პედერასტული წრეების კასტურ ჩაკეტილობას უშუალოდ კონტრრევოლუციური მიზნებისათვის, პოლიტიკურად ხრწნიდა ახალგაზრდებს საზოგადოების სხვადასხვა ფენებში, ასევე ცდილობდა შეეღწია წითელ არმიასა და ფლოტში“. შემორჩენილია სტალინის მინაწერი ამ დოკუმენტზე: „საჭიროა ნაძირალები სამაგალითოდ დაისაჯონ, კანონმდებლობაში კი სათანადო ცვლილება შევიდეს“. "Примерно наказать этих Мерзавцев". (Из истории Уголовного кодекса, 1933). Журнал «Источник», № 5–6, 1993г. С. 164

საბჭოთა რეჟიმის დროს, ანტიდასავლური პროპაგანდა და ჰომოსექსუალობა მყარად დაუკავშირდა ერთმანეთს. ამ ბმის დანახვა ძალიან მნიშვნელოვანია იმისათვის, რომ კარგად გავიაზროთ ბოლო 20 წლის განმავლობაში პოსტ-საბჭოთა ქვეყნებში მიმდინარე პროცესები და მათი კავშირი ჰომოფობიურ რიტორიკასთან. თანამედროვე რუსეთს თუ დავუბრუნდებით, სადაც ცოტა ხნის წინ კანონით აიკრძალა „ჰომოსექსუალობის პროპაგანდა“, ანტიდასავლური დისკურსი აქაც მნიშვნელოვან როლს თამაშობს. ამის გააზრების გარეშე ძალიან გაუგებარი და აუხსნელი იქნება ოცდამეერთე საუკუნეში ჰომოსექსუალობის ან „ჰომოსექსუალური პროპაგანდის“ აკრძალვა, კრიმინალიზაცია, ერთგვარი უკუპროცესების ინიცირება. პათეტიკა და რიტორიკა, რომელიც „ჰომოსექსუალობის პროპაგანდის“ აკრძალვას ან ამგვარ მოთხოვნას ახლავს თან, ყველგან ერთნაირია - რუსეთში, მოლდოვაში, უკრაინაში, საქართველოში, სომხეთში. სხვადასხვა ქვეყნებში ჩატარებული მედია-კვლევები აჩვენებენ, რომ ჰომოსექსუალობა ანტიდასავლური პროპაგანდის უცვლელ ატრიბუტად არის ქცეული.

წყარო: ე. აღდგომელაშვილი. „განსხვავებულობა ტოტალიტარიზმის პირობებში“. ჟურნალი „მე“, #2(8); <http://minority.ge/beendifferenttotalitarism/>

ე. აღდგომელაშვილი. „ჰომოფობია პოლიტიკურ დისკურსში“. გენდერის ნახნაგები. გვ. 83-89. ჰაინრიხ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის ბიურო. თბილისი. 2013.

http://ge.boell.org/sites/default/files/manifold_angles_of_gender_final_geo.pdf

ჰომოსექსუალობის/ტრანსგენდერობის დეპათოლოგიზაცია

მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს, როდესაც იწყება სექსუალობის შესწავლა, ჰომოსექსუალობა მეცნიერების კვლევის საგანი ხდება და დისკურსი ისევ იცვლება.

XIX საუკუნეში, სეკულარიზაციის პროცესები კიდევ უფრო გაძლიერდა, რამაც გავლენა მოახდინა საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების განვითარებაზეც. თუმცა, ფსიქოლოგიისა და სექსოლოგიის, როგორც ახალგაზრდა მეცნიერებების ჩამოყალიბების საწყის სტადიაზე, მაინც შეიმჩნევა რელიგიური წარმოდგენებისა თუ ვიქტორიანული მორალის ძლიერი გავლენა. ჰომოსექსუალობის ფსიქიკურ აშლილობად კლასიფიცირების პირველი მცდელობა სექსოლოგიის ერთერთი პიონერის რიჰარდ კრაფტ-ებინგის [Krafft-Ebing, R., 1886] სახელს უკავშირდება, რომელმაც თავის ფუნდამენტურ ნაშრომში „სქესობრივი ფსიქოპათიები“ ჰომოსექსუალობა სექსუალურ ქცევის პათოლოგიებს შორის მოიხსენია. კრაფტ-ებინგი [Ulrichs, Karl Heinrich, 1864–79] ჰომოსექსუალობის მიზეზად მემკვიდრეობით დეფექტებს ასახელებდა, თუმცა, არ გამოიყენებდა „შექნის“ ფაქტორსაც. XIX საუკუნის ბოლოს, კარლ ულრიხმა და მაგნუს ჰირშფელდმა [Hirschfeld, M., 1914] ეჭვქვეშ დააყენეს დამოკიდებულება ჰომოსექსუალობის, როგორც პათოლოგიის მიმართ. მათი აზრით, ჰომოსექსუალობის ავადმყოფობად ჩათვლა არასწორი იყო, რადგან ის არ აყენებდა ვნებას თავად ამ იდენტობის მქონე ადამიანს. თუმცა, როგორც ჰერშფელდის, ისე კრაფტ-ებინგის იდეები, მოგვიანებით ფროიდის ფსიქოანალიტიკურმა თეორიამ შეავიწროვა, რომელიც ჰომოსექსუალობის წარმოშობის მიზეზად კასტრაციის ყოვლისმომცველ შიშს ასახელებდა. ჰომოსექსუალობის, როგორც დაავადების შესახებ დამოკიდებულების განმტკიცებას დიდად შეუწყო ხელი ფსიქოანალიზის მზარდმა პოპულარობამაც. მეცნიერთა მთელი არმია ცდილობდა ჰომოსექსუალი პაციენტების „განკურნებას“ ხანგრძლივი იზოლაციის, ელექტროშოკის, ჰორმონალური პრეპარატების გამოყენებითა და სხვა მეთოდებით.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ სიტუაცია ნელ-ნელა შეიცვალა. მეცნიერებმა ყურადღება მიაქციეს იმ პირობებსაც, რომლებშიც ტარდებოდა კვლევები – აღმოჩნდა, რომ მეცნიერთა ის

ნაწილი, რომელიც ჰომოსექსუალთა ფსიქიკურ დისადაპტაციაზე საუბრობდა, ამგვარ დასკვნებს ციხეში მყოფ ჰომოსექსუალთა კვლევის შედეგებზე ამყარებდა. ფსიქოანალიტიკოსები საკუთარ ჰომოსექსუალ პაციენტთა ავადმყოფობის ისტორიებს იყენებდნენ. ამგვარ არაშემთხვევითად შერჩეულ ჯგუფებთან მუშაობას მეცნიერები ჰომოსექსუალობასა და ფსიქიკურ დაავადებებს შორის ცალსახა კავშირის არსებობის დაუსაბუთებელ მტკიცებამდე მიჰყავდა.

1957 წელს, ეველინ ჰუკერმა ჩაატარა კვლევა [Hooker, 1957], რომელშიც დაახლოებით ერთნაირი ასაკის, განათლებისა და ინტელექტის მქონე ჰომო და ჰეტეროსექსუალებმა მიიღეს მონაწილეობა. ისინი არც პათიმრები იყვნენ და არც რაიმე ფსიქიკური აშლილობა ჰქონდათ. ანონიმური ტესტირების შედეგები მან ექსპერტ ფსიქოლოგთა ჯგუფს გადასცა, რომელთაც კვლევის მონაწილეთა სექსუალურ ორიენტაციაზე ინფორმაციის არარსებობის პირობებში უნდა შეეთასებინათ შედეგები. ექსპერტიზებმა აჩვენა, რომ ფსიქოლოგებმა ვერ შეძლეს განესხვავებინათ ამ ორი ჯგუფის წევრები. მოგვიანებით, მსგავსი გამოკვლევების სერია, რომლებშიც ადარებდნენ ჰომო და ჰეტეროსექსუალთა ფსიქოლოგიური ტესტირების შედეგებს, გაგრძელდა. მონაცემთა ანალიზმა აჩვენა, რომ ემოციური გადახრებისა და ფსიქიკური დაავადებათა სიხშირის მიხედვით, ეს ჯგუფები არ განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. [Reiss, 1980] ცხადია, მიღებული მონაცემები არ ნიშნავს, რომ ჰომოსექსუალები ყოველთვის ჯანმრთელი არიან ემოციური თვალსაზრისით, ისევე როგორც არ ადასტურებს იმას, რომ ჰეტეროსექსუალები არასოდეს ვარდებიან დეპრესიაში და არ განიცდიან შფოთვას⁷⁰. თუმცა, ამ მონაცემების საფუძველზე, მეცნიერებს შეუძლიათ განაცხადონ, რომ ჰომოსექსუალობა, როგორც ასეთი, არ შეიძლება ჩაითვალოს ფსიქიკური დისადაპტაციის ფორმად და არაა აუცილებელი ყოველთვის ახასიათებდეს ამ უკანასკნელის ნიშნები. [Masters, W.H., Johnson, V.E., Kolodny, R.C. 1982] მიუხედავად მთელი რიგი კვლევებისა და ავტორიტეტული ორგანიზაციების გადაწყვეტილებებისა, ზოგიერთი ფსიქოლოგი და ფსიქიატრი დღემდე თვლის, რომ “აფა-ს” მიერ 1973 წელს მიღებული გადაწყვეტილება პოლიტიკური ზეწოლის შედეგი იყო გეი-აქტივისტებისა და ჰომოფილიური მოძრაობის წევრთა მხრიდან. მათ შორისაა 1992 წელს დაარსებული “ჰომოსექსუალთა კვლევისა და მკურნალობის ნაციონალური ასოციაცია”⁷¹, რომელიც მუდმივად აქვეყნებს მონაცემებს ჰომოსექსუალობისაგან განკურნების ეფექტური მეთოდებისა და შედეგების შესახებ, თუმცა სპეციალისტთა უმრავლესობა ეჭვის თვალთა უყურებს ამ შედეგებს.

1990 წლის 17 მაისს⁷², მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ (WHO) ჰომოსექსუალობა ოფიციალურად ამოიღო დაავადებათა ჩამონათვალისა და შესაბამისი ცვლილება შეიტანა დაავადებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციაში (მე-10-ე შესწორება) (International Classification of Diseases (10). Chapter V. Mental and behavioural disorders (F00-F99). Disorders of adult personality and behaviour (F60-F69). F66. Psychological and behavioural disorders associated with sexual development and orientation. სადაც ჩამონათვალს თან ერთვის შენიშვნა: “სექსუალური ორიენტაცია თავისთავად არ განიხილება აშლილობად”.⁷³

70 საზოგადოებაში არსებული ჰომოფობია, ძლიერ ნეგატიურ გავლენას ახდენს ჰომოსექსუალებზე, განსაკუთრებით იმ პერიოდში, როდესაც ყალიბდება მათი სექსუალური თვითიდენტიფიკაცია.

71 National Association for Research & Therapy of Homosexuality. www.narth.com

72 სწორედ ამიტომ აღინიშნება 17 მაისს ჰომოფობიისა და ტრანსფობიის საერთაშორისო დღედ მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში.

73 <http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online/>

რაც შეეხება თავად “აფა“-ს, 2000 წელს მიღებულ “პროგრამულ განცხადებაში თერაპიის მეთოდების შესახებ, რომლის მიზანია ჰომოსექსუალური ორიენტაციის შეცვლა”⁷⁴ კიდევ ერთხელ ადასტურებს 1973 წელს გამოხატულ პოზიციას და თვლის, რომ “ჰომოსექსუალობის პათოლოგიზაციის ხელახალ მცდელობები მისი “განკურნებადობის” გზით ემყარება არა მკაცრ სამეცნიერო ან ფსიქიატრიულ კვლევებს, არამედ წარმოადგენს იმ რელიგიური და პოლიტიკური ძალების გავლენის შედეგს, ვინც ეწინააღმდეგება გეებისა და ლესბოსელებისათვის სამოქალაქო უფლებების მინიჭებას. როგორც სამეცნიერო ორგანიზაცია, “აფა” თავს ვალდებულია თვლის დაუყოვნებლად და შესაბამისი ფორმით უპასუხოს პოლიტიკური თუ რელიგიური ჯგუფების განცხადებებს ჰომოსექსუალობის, როგორც განკურნებადი დაავადების შესახებ”.

წყარო: ე. ალდგომელაშვილი. „ცოდვა, დაავადება, დანაშაული, ნორმა“.
ჟურნალი „მე“, #11; <http://minority.ge/library/publications/sin-crime-illnes-norm/>

რაც შეეხება ტრანსგენდერობას, ბოლო დრომდე ფსიქიკური დაავადებების კლასიფიცირების ორივე საერთაშორისო სისტემა, ფსიქიკური აშლილობების დიაგნოსტიკური და სტატისტიკური სახელმძღვანელო (DSM-III, DSM-IV) და დაავადებათა საერთაშორისო კლასიფიკატორი (ICD-9, ICD-10), ტრანსგენდერობას განიხილავდა, როგორც ფსიქიკურ და ქცევითი აშლილობის ფორმას, რაც ხელს უწყობდა ტრანსგენდერი და გენდერულად არაკონფორმული ადამიანების სტიგმატიზაციას.

2010 წლის მაისში, ტრანსგენდერი ადამიანების ჯანმრთელობის მსოფლიო პროფესიულმა ასოციაციამ (WPATH) გამოაქვეყნა მიმართვა გენდერული არაკონფორმულობის დეპათოლოგიზაციის აუცილებლობის შესახებ. აღნიშნულ მიმართვაში ხაზგასმული იყო, რომ „გენდერული თვითგამოხატვა, იდენტობის ჩათვლით, რომელიც სტერეოტიპების გავლენით არ ასოცირდება დაბადების (ანატომიურ) სქესთან, წარმოადგენს კულტურული მრავალფეროვნების ადამიანურ ფენომენს, რომელიც არ შეიძლება, განხილული იქნას, როგორც პათოლოგია ან შეფასდეს ნეგატიურად“.⁷⁵ განცხადებაში მითითებული იყო, რომ პათოლოგიზაცია აძლიერებს სტიგმას და წინასწარგანწყობებს, ხელს უწყობს დისკრიმინაციული პრაქტიკების ჩამოყალიბებას ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ.

დაგროვილმა კლინიკურმა გამოცდილებამ, კვლევების სიუხვემ, რომლებიც ადასტურებდნენ კულტურული თუ სხვა ფაქტორების გავლენას გენდერსა და სექსუალობაზე, DSM-ზე მომუშავე ჯგუფი მიიყვანა დიაგნოზის გადახედვის აუცილებლობამდე. DSM-V-ში კი კლინიკურ დიაგნოზად მითითებულია მხოლოდ „გენდერული დისფორია“, რაც არა მხოლოდ ტრანსგენდერობის, როგორც იდენტობის, და დისფორიის ერთმანეთისგან გამიჯვნის საშუალებას იძლევა, არამედ ახდენს ტრანსგენდერობის დეპათოლოგიზაციასაც⁷⁶.

„დღეს უკვე ითვლება, რომ მკურნალობა სჭირდება გენდერულ დისფორიას და არა - თავად ტრანსგენდერულ იდენტობას. გენდერული დისფორია, იგივე დისტრესი, შფოთვისა და ობსესიის რანგის აშლილობას ასახავს, ამ შფოთვის კი აქვს კონკრეტული საფუძველი. გენდერული დისფორიის შემთხვევაში სამკურნალო პროცედურების ფართო სპექტრზეა ლაპარაკი: ჰორმონული თერაპიის სხვადასხვა ფაზა, ქირურგიული ჩარევის სხვადასხვა ეტაპი,

74 Position Statement on Therapies Focused on Attempts to Change Sexual Orientation (Reparative or Conversion Therapies). <http://www.aglp.org/pages/position.html#Anchor-55000>

75 http://www.wpath.org/uploaded_files/140/files/de-psychopathologisation%205-26-10%20on%20letterhead.pdf

76 „გენდერული დისფორიის“ გამოყენება დიაგნოზად ასევე კრიტიკის საგანად რჩება აქტივისტებისათვის, რადგან მიიჩნევენ, რომ ტერმინი ბუნდოვანია და ამასთან, ახდენს ტრანზიციის პროცესის მედიკალიზაციას. იხ. STP_Communique. Reflections from STP regarding the ICD revision process and publication of the DSM-5. 2013.

ბიჰევიორ-კოგნიტური თუ სხვა ტიპის ფსიქოთერაპია, რესოციალიზაცია და ა.შ. მაღალია მკურნალობის რისკები (ჰორმონების გვერდითი მოვლენები, ქირურგიული ჩარევის გართულებები და ა.შ.), შესაბამისად, დიაგნოზი, მისი კრიტერიუმები და მკურნალობის ამა თუ იმ მეთოდის ჩვენება მკაცრად უნდა განისაზღვროს.⁷⁷

რაც შეეხება ICD-10-ს, რომელიც დღეისათვის აღიარებულ, მოქმედ საერთაშორისო კლასიფიკატორს წარმოადგენს, მასში მოცემული განმარტებები უკიდურესად ხისტი და მოუქნელია ტრანსსპეციფიკური საკითხების დიაგნოსტიკის თვალსაზრისით და უკიდურესად ვიწროდ განიხილავს გენდერული სპექტრის მთელ მრავალფეროვნებას. 2015 წლის მაისშია დაგეგმილი. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის სამუშაო ჯგუფმა, რომელიც სექსუალური აშლილობებისა და სექსუალური ჯანმრთელობის საკითხებზე მუშაობს (WGSDSH), მნიშვნელოვანი მოსამზადებელი სამუშაოები ჩაატარა ტრანსსპეციფიკური კატეგორიების რევიზიისათვის ICD-ის მე-11 ვერსიაზე მუშაობის პროცესში. მეცნიერებისათვის ერთგვარ გამოწვევას წარმოადგენს სწორი ბალანსის პოვნა, მოახდინოს ტრანსსპეციფიკური საკითხების აღწერა და დიაგნოსტიკა იმგვარად, რომ, ერთი მხრივ, არ მოხდეს ადამიანების სტიგმატიზაცია და მეორე მხრივ, იმ ადამიანებისთვის, ვისაც ამის საჭიროება აქვს, შენარჩუნებული იქნას ხელმისაწვდომობა ჯანდაცვის სერვისებზე.

მონოგრაფიები, რომლებიც სამუშაო ჯგუფის ფარგლებში შეიქმნა, უკიდურესად მრავალფეროვანია და დეტალურად აღწერს კულტურული ფაქტორებისა და ნოზოლოგიის გავლენას (მათ შორის, კულტურული ფაქტორების გავლენას შფოთვისა და დეპრესიის გამოვლენასა და სიღრმეზე), ფსიქიკური აშლილობების კლასიფიკაციის გამოცდილებას სხვადასხვა ქვეყნებში, სოციო-კულტურულ ფაქტორებს სომატური აშლილობების კონტექსტში და სხვ.⁷⁸

ICD-11-ის სამუშაო ვერსიაში⁷⁹ უკვე შესაძლებელია კატეგორიზაციასთან დაკავშირებული ცვლილებების ნახვა. ტრანს-სპეციფიკური საკითხები ფსიქიკური ჯანმრთელობის სექციის ნაცვლად, ჩართული იქნება სექსუალური ჯანმრთელობის ქვეთავში, რომელიც ახალ რედაქციაში დამოუკიდებელ კატეგორიად იქნება წარმოდგენილი. ICD-10-ში გამოყენებული ტერმინები „გენდერული იდენტობის დარღვევები“ ჩანაცვლებული იქნება ახალი, ნაკლებ მასტიგმატიზებული ტერმინით: „გენდერული შეუსაბამობა“ (Gender Incongruence).⁸⁰ თუმცა, გენდერის ტრანზიციასთან დაკავშირებულ კატეგორიებზე მუშაობა ჯერ კიდევ არ დასრულებულა. დღემდე დებატების საგნად რჩება გენდერული დისფორიის დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის საკითხები ბავშვებში⁸¹

წყარო: ე. ალდომელაშვილი, ნ. გვიანიშვილი, თ. თოდუა, ც. რატიანი „ტრანსგენდერ ადამიანთა საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში“. საქარო პოლიტიკის დოკუმენტი. WISG.2015

77 მ. ჭავჭავაძე. კლინიკური სექსოლოგიის პროპედევტიკა. თბილისი. 2014

78 Darrel a. Regier, Emily a. Kuhl, David j. Kupfer. The DSM-5: classification and criteria changes. World Psychiatry 2013;12:92–98.; Drescher, J. Controversies in Gender Diagnoses. LGBT Health Volume 1, Number 1, 2013.

79 ICD-11 -ის სამუშაო ვერსია ხელმისაწვდომია მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის სპეციალურ ვებ-გვერდზე: <http://apps.who.int/classifications/icd11/browse/l-m/en>; უშუალოდ “გენდერულ შეუსაბამობაზე”

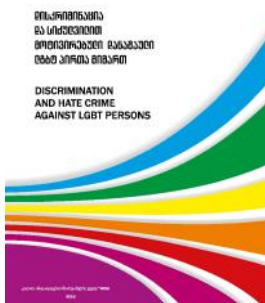
80 ICD-11-ზე მომუშავე ჯგუფი, რომელიც მუშაობს სექსუალური აშლილობებისა და სექსუალური ჯანმრთელობის საკითხებზე, თვლის, რომ აუცილებელია უარის თქმა მოდელზე, რომელიც ახდენს ტრანსგენდერთა ფსიქოპათოლოგიზაციას. ისინი დარწმუნებულნი არიან, რომ საჭიროა ახალი მოდელის შემუშავება, რომელიც: 1) ასახავს ამ სფეროში მიმდინარე სამეცნიერო კვლევების შედეგებსა და საუკეთესო პრაქტიკებს; 2) უფრო მგრძნობიარე იქნება ამ მონაცვლადი ჯგუფის უფლებების, გამოცდილებისა და საჭიროებების მიმართ და 3) მიმართული იქნება ჯანმრთელობის სერვისების მაღალი სტანდარტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე (Drescher, Cohen-Kettenis, Winter 2012: 575)

81 Critique and Alternative Proposal to the “Gender Incongruence of Childhood” Category in ICD-11. GATE Civil Society Expert Working Group Buenos Aires, April 4-6, 2013.

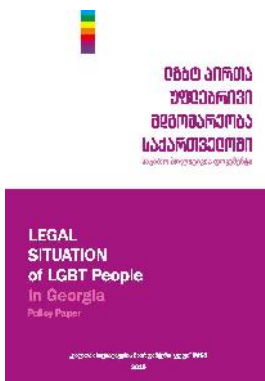
ინფორმაცია „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფის“ (WISG) მიერ ჩატარებული კვლევებისა და მომზადებული ანგარიშების შესახებ

აღდგომელაშვილი ე. (2016). „წინასწარგანწყობიდან თანასწორობამდე: საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბტ ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ“. თბილისი. WISG. // Aghdgomelashvili E. (2016). From Prejudice to Equality (Study of Societal Attitudes, Knowledge and Information Regarding the LGBT Community and their Rights in Georgia). Tbilisi. WISG.

რათიანი ტ., აღდგომელაშვილი ე., გოცირიძე გ. (2015). დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტ პირთა მიმართ. თბილისი. WISG. // Ratiani T., Aghdgomelashvili, E. & Gotsiridze G. (2015). Discrimination and hate crime against LGBT persons. Tbilisi. WISG.

გოცირიძე გ. (2015). ლგბტ პირთა უფლებრივი მდგომარეობა საქართველოში. საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი. თბილისი. WISG. // Gotsiridze G. (2015). Legal situation of LGBT people in Georgia. Policy paper. Tbilisi. WISG.

ჩრდილოვანი ანგარიში ლგბტ ადამიანის უფლებათა საკითხებზე უნივერსალური პერიოდული მიმოხილვის (UPR) 23-ე სესიისთვის. WISG/ILGA-Europe. 2015 // Discrimination on the basis of sexual orientation and gender identity in Georgia – Joint Submission, 23rd Working Group Session of the UPR. WISG/ILGA-Europe. 2015

აღდგომელაშვილი ე., გვიანიშვილი ნ., თოდუა თ., რატიანი ც. (2015). **ტრანსგენდერი ადამიანების საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში**. საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი. თბილისი. WISG. // Aghdgomelashvili, E., Gvianishvili N., Todua T. & Ratiani T. (2015). **Needs of Transgender Persons in Healthcare (policy paper)**. Tbilisi. WISG.

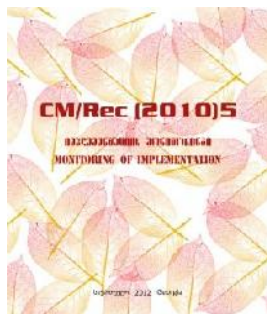
გვიანიშვილი ნ. (2014). **ტრანსგენდერი ადამიანების მდგომარეობა საქართველოში**. თბილისი. WISG. // Gvianishvili N. (2014). **Situation of Transgender Persons in Georgia**. Tbilisi. WISG.

საქართველოს მეექვსე ანგარიში ევროპის სოციალური ქარტიის იმპლემენტაციის შესახებ ჯანმრთელობის დაცვის უფლებასთან დაკავშირებით. WISG/ILGA-Europe/TGEU. 2014 // A joint shadow report on the protection of the right to health for the European Social Charter by WISG, ILGA-Europe, and TGEU, 2014

ნაცვლიშვილი ა., აღდგომელაშვილი ე. (2014) **ლბტ ქალთა მდგომარეობა საქართველოში. განახლებული ჩრდილოვანი ანგარიში CEDAW კომიტეტის 58-ე სესიაზე წარსადგენად**. // Natsvlishvili A., Aghdgomelashvili, E. (2014). **Rights of LBT Women in Georgia, Shadow Report for CEDAW, Submitted for the 58th Session**.

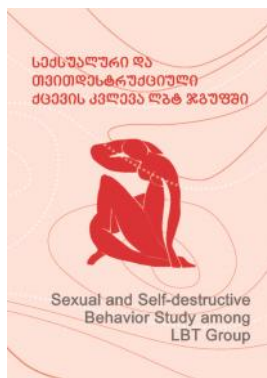
ნაცვლიშვილი ა., აღდგომელაშვილი ე., (2012) **ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია (CM/Rec2010(5)) წევრი სახელმწიფოებისთვის სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე დისკრიმინაციის აღმოფხვრის თაობაზე. რეკომენდაციის შესრულების მონიტორინგი საქართველოში.** თბილისი. WISG. // Natsvlashvili A., Aghdgomelashvili, E. (2012). Implementation of CM/REC(2010)5 in Georgia. Tbilisi. WISG.

ჯაფარიძე ს., აღდგომელაშვილი ე., მელაშვილი თ., ვაჭარაძე ი., (2012). **ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში.** თბილისი. WISG. // Japaridze S., Aghdgomelashvili E., Melashvili T., Vacharadze I. (2012). Situation of LGBT people in Georgia. Tbilisi. WISG.

ნაცვლიშვილი ა., აღდგომელაშვილი ე., (2012) **ლბტ ქალთა მდგომარეობა საქართველოში. ჩრდილოეთი ანგარიში CEDAW კომიტეტისთვის.** თბილისი. WISG. // Natsvlashvili A., Aghdgomelashvili, E. (2012). Rights of LBT Women in Georgia, Shadow Report for CEDAW. Tbilisi. WISG.

ე. აღდგომელაშვილი. (2010) **სექსუალური და თვითდესტრუქციული ქცევის კვლევა ლბ ჯგუფში.** თბილისი. WISG. // Aghdgomelashvili, E. (2010). Sexual and self-deconstructive behaviors among LB women in Georgia. Tbilisi. WISG.

ქოქიაკარტის პრინციპები სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საკითხებში საერთაშორისო სამართლის გამოყენების შესახებ (თარგმანი). WISG. 2012

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია (CM/Rec2010(5)) წევრი სოგი-ს საფუძველზე დისკრიმინაციის აღმოფხვრის თაობაზე. (თარგმანი). WISG. 2012

შეგვატყობინე ჰომო/ბი/ტრანსფობიური დანაშაულის შესახებ

თუ ფიქრობთ, რომ გახდით ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ ნიადაგზე ჩადენილი სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მსხვერპლი;

► თუ ხართ მონმე ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ ნიადაგზე ჩადენილი სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის;

► თუ თქვენი მეგობარი, ახლობელი, ოჯახის წევრი ან უბრალოდ ნაცნობი არის მსხვერპლი ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ ნიადაგზე ჩადენილი სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის,

შეგვატყობინეთ დანაშაულის შესახებ WISG-ს ვებ-გვერდის (www.women.ge) ან ფეისბუქის გვერდის მეშვეობით (<https://www.facebook.com/WISG.org/>).

WISG
www.women.ge

შეგვატყობინე დანაშაულის შესახებ!
სხელი ხაზი: 595 19 03 03

[ENGLISH](#)

[სიახლეები](#) [ხაზინაობა](#) [ჩვენ შესახებ](#) [გვამიკახიები](#) [ჩიხურები](#) [კონტაქტი](#)

სიახლეები

ახალი ამბები

2015

2014

2013

2012

ანონსი

ლონსიძეები

შეგვატყობინე დანაშაული

СООБЩИ НАМ О ПРЕСТУПЛЕНИЯХ

WWW.LESBI.ORG.GE

გვამიკახიები

ახალი ამბები

ტრენინგი არახაშთაშრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებს - აკლიკახიები მიღება 22 სექტემბრამდე
7 სექ. 2016

პროექტის მიზანია ორივე ქვეყანაში ჰომოფობიის დამარცხება და ლგბტი ადამიანთა უფლებების დაცვლობის უზრუნველყოფა.

გლამფორმა 'არა ფობია': ტრენინგების შესახებ რეფერენდუმი არაკონსტიტუციური
9 აგვ. 2016

სახელმწიფოსა და ხალხის (უმრავლესობის) ადამიანის უფლებებით შეზღუდვის კონსტიტუციური პრინციპის ერთერთი გამოხატულებაა საქართველოს კონსტიტუციის 74-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დანაშაულის, რომელიც ცალსახად კრძალავს რეფერენდუმის ჩატარებას ისეთ საკითხებზე, რომლებიც ზღუდავს ადამიანის ძირითად კონსტიტუციურ უფლებებსა და თავისუფლებებს და რითაც კონსტიტუცია იცავს ინდივიდებს უმრავლესობის ტირანისაგან.

მიღება WISG-ის საგაფხულო ხარჯები - აკლიკახიების შემხების გოლო მადაა 25 ივლისი
7 ივლ. 2016

"ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი" (WISG) აცხადებს მონაწილეობა მიღებას საგაფხულო სკოლაში, რომელიც გაიმართება 2016 წლის 5-8 აგვისტოს. აღნიშნული აქტიუობა წარმოადგენს მრავალეტაჰიანი პროექტის ერთ-ერთ

საჭიროების შემთხვევაში, დაგვირეკეთ ცხელ ხაზზე, რომელიც იმუშავებს 24 საათის განმავლობაში, კვირაში შვიდი დღე: 595 19 03 03.

„ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ (WISG) წარმოადგენს ქალთა საკითხებზე მომუშავე ფემინისტურ ორგანიზაციას, რომლის სამიზნე ჯგუფია ლესბოსელი და ბისექსუალი ქალები, ტრანსგენდერი ადამიანები, ეთნიკურ და რელიგიურ უმცირესობებს მიკუთვნებული, სოფლად მაცხოვრებელი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და სხვა მარგინალიზებული ჯგუფის წარმომადგენელი ქალები.

ჰომოფობიის საკითხებზე მუშაობა ორგანიზაციამ 2002 წელს დაიწყო. 2010 წლიდან აღდგოკაცია WISG-ის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა. ინფორმაცია ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული კვლევების, ჩრდილოვანი ანგარიშების, საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტებისა თუ სხვა აქტივობების შესახებ შეგიძლიათ, იხილოთ ორგანიზაციის ვებ-გვერდზე: www.women.ge.

The Women's Initiatives Supporting Group - WISG is a feminist organization whose main target group includes lesbian and bisexual women, transgender persons, women representing ethnic and religious minorities, living in rural areas, with disabilities and representing other vulnerable and marginalized groups.

Organization started to address the issue of homophobia in 2002. Since 2010, advocacy became one of the main directions of WISG's work. Further information regarding studies, shadow reports, policy documents prepared by the organization, as well as other activities, can be found on organization's official website: www.women.ge.